

Hrvatska riječ

Informativno-politički tjednik, izlazio od 1945. do 1956., obnovljen 2003.

ISSN 1451 - 4257

SUBOTICA, 10. LISTOPADA 2003. * CIJENA 20 DINARA * BROJ 37

Intervju:
Hrvoje Prčić

Novi Sad 5. listopada 2003.

Obećane promjene
ili promjena obećanja?

“DDOR NOVI SAD” AD

Glavna filijala “SUBOTICA”
NAŠIM GRAĐANIMA NUDI:

OBAVEZNO OSIGURANJE VOZILA

- 25% NIŽA CENA
- 30% BONUS
- 10% POPUST NA GOTOVINSKO PLAĆANJE

PLAĆANJE OSIGURANJA I TROŠKOVI REGISTRACIJE

- 10 RATA OBUSTAVOM OD ZARADA
 - 12 RATA OD PENZIJE
 - 4 RATE ČEKOVIMA GRAĐANA
za putnička vozila
 - JP “SUBOTICA-TRANS”
Segedinski put br. 84, telefon: 41-948
 - “INTERŠPED - DDOR NOVI SAD”
Pala Papa br. 17, telefon: 622-115 / 622-107
 - DP “INTEGRAL MEHANIZACIJA I TRANSPORT”
Čantavirski put bb, telefon: 566-038
- 1.000,00 DIN UMANJENJE**
za teretna vozila

USLUGA REGISTRACIJE BESPLATNO

• DDOR NOVI SAD • AD

OBAVEZNO OSIGURANJE MOTORNIM VOZILIMA

- PROLJETNI POPUST 20%
- MOGUĆNOST PLAĆANJA U 4 I VIŠE RATA
- PRI JEDNOKRATNOJ UPLATI DODATNI POPUST 10%
- GARANTIRANA ISPLATA ŠTETE

HNV

Osigurati bolju zastupljenost Srijema... 8,9

DSHV

Frakcionaštvo i osuda... 9

Intervju

Hrvoje Prčić... 12-14

Inicijativa mladeži

Za veće angažiranje mladih... 15

Novi Sad

Loša kopija multietničke idile... 16-19

Đurđin

Uskoro novi početak... 24,25

Bikovo

Putovi koji nigdje ne vode... 38,39

FOTOGRAFIJA NA NASLOVNOJ STRANI:

Miljan Čubranović

IMPRESSUM

OSNIVAČ:

Skupština Autonomne Pokrajine Vojvodine

IZDAVAČ:

Novinsko-izdavačka ustanova »Hrvatska riječ«,
Trg cara Jovana Nenada 15/II, 24000 Subotica

UPRAVNI ODBOR:

Tomislav Žigmanov (predsjednik), dr. Slaven Bačić,
Milan Ercegovic, Kalman Kuntić, Marija Lovrić,
Svetislav Milanković, Slavica Peić, Stipan Stipić,
mr. Bela TonkovićDIREKTOR I V. D. GLAVNOG I
ODGOVORNOG UREDNIKA:

Zvonimir Perušić

REDAKCIJA:

Ivan Andrašić, Dušica Dulić, Jasminka Dulić, Ivan
Ivković Ivandekić, Vesela Laloš, Dražen Prčić,
Zvonko Sarić, Mirko Sebić, Robert G. Tilly

TEHNIČKI UREDNIK:

Boris Cupać

TEHNIČKI ADMINISTRATOR:

Thomas Šujić

ADMINISTRACIJA:

Zorica Tikvicki,
Zdenka Sudarević

LEKTORICA: Katarina Vasiljčuk

TELEFON: ++381 24/55-33-55
++381 24/551-578

ŽIRO RAČUN: 355-1023208-69

E-MAIL: hrvatska.rijec@suonline.net

WEB: www.hrvatskarijec.co.yu

TISAK: »Dnevnik« Holding sa p.o. Novi Sad,
»Dnevnik« ŠtamparijaList je registriran kod Sekretarijata za informiranje
Skupštine AP Vojvodine pod rednim brojem 73.List je oslobođen poreza na promet na osnovu
mišljenja Pokrajinskog sekretarijata za obrazovanje
i kulturu; broj 106-413-00221/2003-01 od
20.3.2003. godine

Opasna šutnja

D opisnik »Hrvatske riječi« iz Sonte Ivan Andrašić napadnut je prošle subote na tržnici u tom mjestu, grubo je psovan i vrijeđan na nacionalnoj osnovi, a fizički obračun izbjegnuto je zahvaljujući prisebnosti samog Andrašića. Čovjek koji je na Andrašića nasrnuo vikao je: »Kako smiješ fotografiju moga sina objaviti na naslovnoj strani ustaških novina?«.

U tome i jest »krivica« Ivana Andrašića: tjedan dana ranije u Sonti je održan tradicionalni 72. po redu »Grožđe bal«, najveća i najznačajnija kulturna manifestacija u ovom podunavskom selu sa 5.000 stanovnika od kojih je 3.000 Hrvata. Već po običaju, izabran je najljepši par, dvoje mladih ljudi ponijeli su titulu kneza i kneginje, a »Hrvatska riječ« je, kako red i nalaže, njihovu prigodnu fotografiju u šokačkoj narodnoj nošnji objavila na naslovnici. Niti jedne druge novine nisu toj manifestaciji, koja za Sončane ima značaj otprilike kao »Dužijanca« za Subotičane, ili »Dužionica« za Somborce, posvetile ozbiljniju pažnju, te da nije naših novina, događaj se za širu javnost ne bi niti dogodio.

Upravo je to i bio razlog da Skupština AP Vojvodine krajem prošle godine osnuje NIU »Hrvatska riječ«, kako bi i vojvođanski Hrvati, do tada u velikoj mjeri medijski zapostavljeni, dobili prostor za promociju svojih nacionalnih vrijednosti. Ako im je država to omogućila, valjalo bi se postarati da se ta nakana i ostvari. To, dakako, moraju prihvatiti i svi ostali, pa i oni koji još uvijek žive u nekom svom svijetu mržnje, hajki i ratova.

A takvih, kao što smo vidjeli i na posljednjem mitingu radikala u Novom Sadu, ima. Istini za volju, ne više onoliko koliko ranijih godina, ali je središnji novosadski trg ipak bio pun likova koje je beogradski tisak prije petnaestak godina nazivao »manekenima zagrebačke televizije«. Ovdašnji mediji ovih dana nisu posvetili previše pozornosti posljednjoj novosadskoj prezentaciji primitivizma, a možda je ipak trebalo prikazati ono što se tamo događalo i na što je to nalikovalo. Slično se o tome šutjelo i prije desetljeće i pol, pa su se kasnije ti »manekeni« preselili nekih stotinu kilometara zapadno, te manekensku ulogu zamijenili ratničkom.

Ne treba šutjeti o događajima, pa ni onda kada oni stvaraju ružnu sliku o nečemu što se želi prikazati kao lijepo. Jer, vrlo se lako šutnja može protumačiti kao odobravanje, a onda ni vrug nije daleko.

Z. P.

TJEDNIK

ČETVRTAK, 2. 10.

Štrajkaju ljekari, farmaceuti,
»Telekom«, obustavu rada
najavljuju sveučilišni profesori...

NEDJELJA, 5. 10.

U Srbiji obilježena
trogodišnjica političkih
promjena

PETAK, 3. 10.

Carla del Ponte:
Mladić je u Srbiji

PONEDJELJAK, 6. 10.

SCG i BiH potpisali sporazum o
povratku izbjeglica

UTORAK, 7. 10.

Carla del Ponte:
Pozivam Gotovinu da se preda

SUBOTA, 4. 10.

Reakcije iz susjedstva na odluku
Hrvatskog sabora o proglašenju
zaštićenog ekološko-ribolovnog
pojasa na Jadranu

SRIJEDA, 8. 10.

Vlasnici zemlje blokadom odložili
radove na zaobilaznici oko Subotice

PRAKTIČAR

Ja se nadam kako će i na sljedećim utakmicama biti ista slika. Ne želimo plaćati kazne radi izgreda, bolje je da tu lovu trošimo na — vraćanje dugova! **Dino Rađa**, predsjednik Košarkaškog kluba Split Croatia, nakon utakmice protiv beogradskog Reflexa u Goodyear ligi na Gripama, »Slobodna Dalmacija«, 6. listopada

NI IZ KUĆE, NI IZ DUŠE

Dragi Čkalja, pročitala sam u novinama vijest koja me se tužno dojmila: »Čkalja gladije«. Znam da novine pretjeruju, iskripljuju, pa i lažu, ali ponekad i objave istinu, radi koje ih ljudi inače kupuju i čitaju... Možda si čuo da sam ja devedesete ušla u politiku, ali, vjeruj mi, nikada u politikante, pa ni u političare. Moje histrionsko srce gonilo me da se svrstam u one nestrane koji su vapili za slobodnom Hrvatskom. I to je sve. Poprilično velika fotografija tvoja i moja, glava do glave, obje nekako nalik na tužnog harlekina, visi na zidu moje glavne sobe, na najuočljivijem mjestu, i, nemoj se naljutiti, prijatelju, uz Franju Tuđmana koji je kriv samo zato što je Hrvatskoj donio slobodu. Gotovo. O politici više ni riječi, jer mi se ogadila, razočarala me i razočarana ću umrijeti... Ne mogu pojmiti da te je tvoj narod »ostavio da gladije«, kako to piše u novinama, da životariš od mizerne penzije, zajedno s kćerkom i zetom, koji su oboje glumci i oboje bez posla. Misli sam da Srbi imaju više sluha i ljubavi za svoje nekada omiljene. Ali slična sudbina stigla je i mene: bijedna mirovina dostojna sudopere! A oko mene pretili političari svih boja i vrsta. Nekoliko godina ponosa i radosti zbog slobode protutnjalo je, prijatelju moj smiješni, i zaigralo je vrzino kolo borbe za fotelje, dok narod trepće očima i pita se: Što je ovo? Našu zajedničku fotografiju sa zida velike sobe mnogobrojni su posjetioци u ovih petnaest godina svakovrsno ocjenjivali, a oni najpokvareniji zbog nje me i napadali po novinama. Uvijek sam im ponavljala, pa to činim i danas: ljude kakav je Čkalja, ovakve bogomdane umjetnike, ovakve Srbe, vi mizerije, nećete izbaciti iz moje kuće! Ni iz moje duše. **Nela Eržišnik**, glumica, u pismu Miodragu Petroviću Čkalji, »Glas Slavonije«, 3. listopada 2003.

NASTAVAK RATA ROKERSKIM SREDSTVIMA

U Beogradu su se svi začudili kad su vidjeli da sam se izgrlio i izljubio s Dinom Dvornikom. On je član moje »Partije Običnih Pijanaca«, što znači da je politički veoma opredijeljen. I nije me briga što je svirao za HDZ jer je Dino moj prijatelj... Priče da ću gostovati u Hrvatskoj su bajke. Ne mogu shvatiti da je netko sposoban iskonstruirati takve priče na osnovi samo jednog telefonskog razgovora koji je bio vrlo konkretan i jasan. Tom menadžeru sam vrlo jasno rekao da neću doći u Hrvatsku. Uistinu mi ne pada na pamet i ne želim otići u Federaciju i u Hrvatsku svirati. To govorim već godinama unatrag jasno i glasno i to ne što, ne daj Bože, Hrvate mrzim, jer nikoga ne mogu mrziti, već iz nekih sasvim drugih razloga. Znam da tamo ima poklonika Riblje Čorbe i nek' nas dođu slušati na nekom drugom prostoru, jer u Hrvatsku ne želim otići budući da smo međusobno vodili jedan ozbiljan rat bez pardona. Postoji puno unesrećenih ljudi, smiješno je i ne-moralno ići tamo, praviti lovu kao da ništa nije bilo. **Bora Đorđević**, roker, »Ekskluziv«, rujna 2003.

KUPOVNO DOMOLJUBLJE

Akcija »Kupujmo hrvatsko« dobila je razmjere sveobuhvatne nacionalne akcije s velikim gospodarskim i društvenim značenjem, te predispozicijama za prerastanje u hrvatsku poslovnu tradiciju. Akcija »Kupujmo hrvatsko« ojačala je nacionalnu svijest hrvatskih potrošača. Ona ih izravno potiče na kupovanje hrvatskih proizvoda koji cijenom i kakvoćom ne zaostaju za inozemnim. Intenzivna medijska promidžba hrvatskih proizvoda podsjetila je hrvatske građane da kupnjom hrvatskih proizvoda pridonose razvoju domaće industrije, očuvanju vlastitih radnih mjesta i radnih mjesta svoje djece te podizanju samosvijesti hrvatskih gospodarskih subjekata u vlastite poslovne mogućnosti. **Milica Rakuša-Martulaš**, direktorica u Hrvatskoj gospodarskoj komori, »Fokus«, 3. listopada 2003.

SAVJET ZA SAMODOVOLJNE

Ako ste samodovoljni, onda vam ostaje samo samozadovoljavanje. **Mihal Ramač**, novinar i publicist, o nacionalizmu koji se ispoljava za-tvaranjem u vlastiti korpus, »Dnevnik«, 6. listopada 2003.

Dujizmi

- ◀ *Svaka vlast je od Boga, osim narodne;*
- ◀ *Nije u redu što smo sve redu podredili;*
- ◀ *Ulice su izradile naš narod;*
- ◀ *Da nam cilj nije težak ne bismo ga nikada dostigli.*

Dujo Runje

Piše:
Mirko Sebić

*Ukoliko se
ne otvori
pitanje
interpretacije
proteklog
perioda,
mnogi će
mladi ljudi
pitati kao
onaj
beogradski
novinar:
»U čemu je
problem s
Vojvodinom«.
A mi ćemo
zuriti u
prazno bez
odgovora.*

Uz obljetnicu antibirokratske revolucije

Tko se sjeća listopada 1988.

Ako pogledamo službenu Vojvodinu, »antibirokratska revolucija« kao da se nije ni dogodila. O njoj nitko više ne bi htio pričati. Bilo pa prošlo

Ovog listopada 2003. godine navršava se 15 godina od famozne »jogurt revolucije«. Tko li će je obilježiti i tko će je i kako pamtiti.

Ako pogledamo službenu Vojvodinu »antibirokratska revolucija« kao da se nije ni dogodila. O njoj nitko više ne bi htio pričati. Bilo pa prošlo. Ali upravo ovih dana sitnu knjigu piše Unija socijalista Vojvodine, ili kako je otvoreno zajedljivo zovu neki Novosađani »Žikina stranka« (po njenom osnivaču istaknutom »foteljaškom« kadru, Živanu Berisavljeviću), pismo ima dugačak naslov: »Otvoreno pismo Glavnog odbora USV poslanicima i časništvu Skupštine AP Vojvodine povodom petnaeste godišnjice »jogurt revolucije«.

INICIJATIVA UNIJE SOCIJALISTA: Iz ovog podužeg pisma vrijedilo bi ponešto i citirati, kako bismo imali uvid u bar neke kvalifikacije tih događaja. Evo kako to vidi Unija socijalista Vojvodine: »... približava se petnaesta godišnjica famozne »jogurt-revolucije« – jednog od najsramnijih datuma u povijesti i Vojvodine i Srbije. Tim je činom Vojvodini i svim narodima i građanima koji u njoj žive prisilno ukinuta ustavna autonomija i uspostavljena nad njom totalna političko kadrovska okupacija, s pretežnim osloncem na izmanipulirane kolonističke slojeve u Pokrajini i raspomamljene nacionalističke snage u Srbiji. Započet je pogromaški proces tzv. »diferencijacije« i brutalnih političkih čistki, stavljeno je na »stup srama« orkestrirane i svemoćne miloševićevske propa-

gande nekoliko desetina tisuća ljudi, uz njihov izgon s radnih mjesta, iz svih sfera javnog života i grubo kršenje njihovih elementarnih građanskih prava. Poništeni su svi atributi pune autonomije Pokrajine i ukinuta njena institucionalna i materijalna osnova. Nasrnulo se bezdušno na njeno višenacionalno, multikonfesionalno i multikulturalno biće. Vojvodina je izložena besprimjernoj pljački i pustošena sve do danas....«

Ovaj citat pred nas stavlja vrlo jasne i vrlo decidne ocjene onog što »jogurt revolucija« znači ili može značiti. Pismo piše stranka koja se od listopada 2000. godine zalaže za moralnu rehabilitaciju žrtava »AB revolucije«, i procjenu stvarnih razmjera zla. Stranka čije prijedloge poput onog za osnivanje anketnog odbora za utvrđivanje istine o AB revoluciji Skupština Vojvodine uporno ignorira.

Skupština Vojvodine ima pametnija posla nego se baviti prošlošću, pomisliti ćete vi. Međutim, na neki paradoksalan način ne može se baviti sadašnjošću dok se ne »sažvaće« prošlost. Moguće je da su formulacije Unije socijalista preoštire, ali one bar tretiraju problem, dajući mu jednu moguću interpretaciju. Ali, zašto izostaje druga strana priče, zašto Skupština uporno ignorira ovakve zahtjeve?

ŠUTNJA NADLEŽNIH: Otvoriti pitanje intepretacije proteklog perioda, osnovati anketni odbor, rehabilitirati nevine žrtve AB, to znači otvoreno progovoriti o našoj neposrednoj prošlosti u cilju uspostavljanja novog vrijednosnog sustava

koji predstavlja diskontinuitet sa prethodnim režimom.

Unija socijalista Vojvodine uputi la je pismo i predsjedniku Skupštine AP Vojvodine Nenadu Čanku još veljače 2002. godine u kome mu je dostavila sva dokumenta i prijedlog sa zamolbom da ih proslijedi svim zastupnicima. Poslije toga su uslijedile višekratne, formalne i neformalne, urgencije, ali Nenad Čanak ni do dan-danas nije niti zucnuo što misli o ovim prijedlozima. Niti ih je tko odbacio niti tko prihvatio.

Kada sam prije neke dvije-tri godine u Beogradu organizirao okrugli stol posvećen vojvodanskom pitanju u Tanjugovom press centru, okupio se zavidan broj novinara iz svih važnijih uredništva. Izvještač dnevnika »Danas«, inače čestit mlad novinar, prišao mi je i bez us-tezanja zapitao: »Reci mi ukratko u čemu je problem sa Vojvodinom«. U ovom nije bilo ni malo cinizma, on jednostavno nije razumio, jer tada kao i sada gotovo da se ništa o Vojvodini i nije objašnjavalo, a kamoli istraživalo. A, bilo bi neophodno odgovoriti barem na nekoliko pitanja:

Što se zapravo dogodilo?

Je li time započeo raspad Jugoslavije?

Tko je kriv za te događaje?

Kako smo pljačkani i koliko opljačkani?

Ukoliko ovo ne učinimo, mnogi će mladi ljudi upitati isto što i beogradski novinar »U čemu je problem s Vojvodinom?«. A mi ćemo zuriti u prazno, bez odgovora.

Autor je slobodni novinar iz Novog Sada

Odlukom Hrvatskog sabora

Proširena hrvatska jurisdikcija na Jadranu

Hrvatski sabor donio je odluku o proširenju zaštićenoga ekološko-ribolovnog pojasa u Jadranu, čija će primjena početi za 12 mjeseci.

Sabor je time, uz neznatne izmjene i nakon cjelodnevne rasprave, prihvatio prijedlog Vlade premijera *Ivice Račana* da se upravo na taj način proširi hrvatska jurisdikcija na Jadranu.

Za takav prijedlog glasovalo je 70 koalicijskih zastupnika, dok su protiv bila 44 oporbena.

Sabor je proglasio sadržaje »isključivoga gospodarskog pojasa koji se odnose na suverena prava istraživanja i iskorištavanja, očuvanja i gospodarenja živim prirodnim bogatstvima voda izvan vanjske granice teritorijalnog mora, te jurisdikciju glede znanstvenog istraživanja mora i zaštite i očuvanja morskog okoliša«.

Ne dirajući u suverena prava i jurisdikciju Hrvatske, zaštićeni ekološko-ribolovni

pojas ostaje morski prostor u kojem sve države uživaju međunarodnim pravom zajamčene slobode plovidbe, preleta, polaganja podmorskih kablova i cjevovoda i druge međunarodnopravno dopuštene uporabe mora.

Taj pojas obuhvaća morski prostor od vanjske granice teritorijalnog mora u smjeru pučine do njegove vanjske granice dopuštene općim međunarodnim pravom koje će se utvrditi međunarodnim ugovorima o razgraničenju s državama čije obale leže sučelice ili bočno u odnosu na hrvatsku obalu.

Do sklapanja tih ugovora vanjska granica ekološko-ribolovnog pojasa privremeno će ići crtom razgraničenja epikontinentalnog pojasa uspostavljenog 1968. između bivše SFRJ i Italije.

Kod bočnog razgraničenja vanjska granica će slijediti crtu u smjeru prema privremenoj crti razgraničenja teritorijalnih mora, kako je utvrđeno Protokolom o privremenom režimu uz južnu granicu između Hrvatske i SCG iz 2001.

Oporbeni zastupnici nisu skrivali ogorčenost odlukom Sabora da proglasi zaštićeni ekološko-ribolovni pojas umjesto isključivoga gospodarskog.

Slovenski predsjednik *Janez Drnovšek* izrazio je žaljenje zbog prijedloga Vlade RH i Sabora o jednostranom proglašenju zaštićenog ekološko-ribolovnog pojasa u međunarodnim vodama Jadrana. »Dogo-

varanje mora biti jedini model rješavanja odnosa između država, a sporazumno i uvažavajući interese svih strana, a ne jednostranim potezima, treba riješiti i ekološko-ribolovnu zaštitu Jadrana«, navodi se u Drnovšekovu priopćenju te podsjeća da je u takvom tonu protekao i zadnji njegov susret s predsjednikom Hrvatske *Stjepanom Mesićem* na Ohridu.

Predsjednik Europske komisije *Romano Prodi* izjavio je u Rimu kako nije očekivao da će Hrvatska proglasiti ekološko-ribolovnu zonu u Jadranu. »Nisam očekivao da će Hrvatska učiniti takav potez jer nije u duhu europske politike«, rekao je Prodi o hrvatskoj odluci o proglašenju ekološko-ribolovne zone.

Prodi je najavio kako bi se do konca studenoga trebao sastati s predstavnicima jadranskih i okolnih država kako bi se našlo rješenje za nastalu situaciju. ■

Sporazum između Zagreba, Ljubljane, Sarajeva i Beograda

Suradnja gospodarskih komora

U Privrednoj komori Beograda (PKB) 3. listopada potpisan je sporazum o suradnji gospodarskih komora Zagreba, Ljubljane, Sarajeva i Beograda.

Ciljevi sporazuma su uspostavljanje neposredne suradnje, razmjena znanja i iskustava, poticanje i jačanje ekonomskih, tehnoloških i međusobnih odnosa, te nastup na trećim tržištima, kao i razmjena stručnjaka.

Ugovor su potpisali predsjednik Privredne komore Kantona Sarajevo *Kemal Grebo*, predsjednik Gospodarske komore Zagreba *Zlatan Froelich*, predsjednica Lju-

bljanske komore *Vinka Robar* i predsjednik Privredne komore Beograda *Milan Janković*.

Gospodarske komore Beograda, Zagreba, Ljubljane i Sarajeva suglasile su se da će razmjenjivati informacije o stanju u gospodarstvu svojih zemalja, zakonskoj regulativi, uvjetima za investiranje, uvozu i izvozu i svim drugim pitanjima od interesa za gospodarsku suradnju.

Po dogovoru, organizirat će se zajednički nastupi gospodarstvenika na tržištima trećih zemalja. ■

U Hrvatskoj obilježen Dan neovisnosti

U povodu Dana neovisnosti Republike Hrvatske, 8. listopada, u Osijeku su upaljene svijeće i položeno cvijeće pred spomen-obilježje hrvatskim braniteljima i stradalnicima Domovinskog rata u središtu grada.

U počast svim stradalima u Domovinskom ratu ministar hrvatskih branitelja *Ivica Pančić* položio je, u povodu Dana neovisnosti, vijence na zagrebačkome groblju Mirogoju i na Oltaru domovine na Medvednici.

Premijer *Ivica Račan* istaknuo je na primanju što ga je u povodu Dana neovisnosti priredila hrvatska Vlada da je odluka o raskidu svih odnosa s bivšom državom što ju je prije 12 godina donio Hrvatski sabor bila logičan i jedini mogući rasplet svega što se dogodilo. ■

Glavna haaška tužiteljica u Beogradu i Zagrebu

Hrvatska spremna uhititi Gotovinu

Glavna haška tužiteljica *Carla del Ponte* potvrdila je da je Hrvatska do sada ispunila sve zahtjeve Haaškog suda za predaju dokumenata, no naglasila je da slučaj Gotovina i dalje ostaje velik problem za Hrvatsku i osobno ga pozvala da se preda Haagu u interesu svoje zemlje.

»Mogu potvrditi da smo od Hrvatske primili sve dokumente koje smo tražili, iako je za neke trebalo više od 12 mjeseci, no sada možemo utvrditi da nam Hrvatska pomaže«, kazala je Del Ponte nakon dvosatnog razgovora u Zagrebu s premijerom *Ivicom Račanom* i njegovim suradnicima.

Kada je riječ o generalu *Anti Gotovini*, on, po riječima Carle del Ponte, ostaje »velik problem za Hrvatsku«, ali i dvostruka obveza za međunarodnu zajednicu da ga se privede i izruči Haagu, i zbog obveze suradnje i zbog činjenice da je on naveden u Rezoluciji Vijeća sigurnosti UN iz kolovoza. Del Ponte je istaknula da bi se Gotovina, ako je uistinu privržen dobrobiti Hrvatske, sam trebao dobrovoljno predati te ga je pozvala da to i učini.

Na upit o tome hoće li njezino izvješće Vijeću sigurnosti koje će podnijeti 9. listopada, biti pozitivno ili negativno za Hrvatsku, izbjegla je izravan odgovor rekavši da će u njemu izvijestiti o dobroj suradnji Hrvatske u ispunjavanju zahtjeva Tužiteljstva, ali i da će iznijeti činjenično stanje vezano uz slučaj Gotovina.

Na konferenciji za novinare nije izriječno kazala da Hrvatska ne surađuje na rješavanju tog slučaja niti je inzistirala na prijašnjim tvrdnjama da se Gotovina skriva u Hrvatskoj. »Nisam došla da bi me premijer Račan uvjeravao da Gotovina nije u Hrvatskoj, došla sam podijeliti

informacije koje imam o tome gdje se Gotovina nalazi kako bismo koordinirali svoje aktivnosti na rješavanju tog slučaja«, rekla je Del Ponte. Tužiteljica je kazala da je prošloga tjedna Hrvatskoj upućeno 29 novih zahtjeva za predaju dokumenata i izrazila nadu da će oni biti riješeni brzo i učinkovito.

Premijer Račan je potvrdio da suradnja Hrvatske i ICTY-ja teče uspješno i zamčio da će tako biti i ubuduće. Naglasio je da problem Gotovine nije riješen, ali da je hrvatska Vlada svjesna svojih obveza i da želi postupati prema njima, te da želi surađivati sa svima koji mogu pomoći u rješavanju tog problema. »Mnogi u Hrvatskoj će se složiti kako bi bilo povijesno tragično da Hrvatska bude talac toga neriješenog slučaja«, ocijenio je Račan. On je naglasio da su tijela vlasti spremna da se Gotovina uhititi u Hrvatskoj ili izvan nje, u suradnji sa svima koji mogu u tome pomoći.

Predsjednik *Stjepan Mesić* i Carla del Ponte razgovarali su isključivo o generalu Anti Gotovini, izjavio je predsjednikov savjetnik za vanjsku politiku *Ivica Maštruko*, ne želeći govoriti o pojedinoj stima Mesićeva jednosatnog sastanka s haaškom tužiteljicom u Uredu predsjednika.

Predsjednik Mesić i Del Ponte nakon sastanka nisu željeli novinarima davati izjave.

Maštruko nije odgovorio na upit novinara ustraje li Del Ponte i dalje na tvrdnji da se odbjegli general i haaški optuženik Gotovina nalazi u Hrvatskoj. Također nije želio reći je li se razgovaralo o izvješću o suradnji Hrvatske s Međunarodnim kaznenim sudom u Haagu, što će ga Del Ponte podnijeti Vijeću sigurnosti UN-a.

Mladić u Srbiji?

Glavna tužiteljica Haškog tribunala *Carla del Ponte* predala je u petak dokaze vlastima u Beogradu da se bivši komandant Vojske Republike Srpske *Ratko Mladić* nalazi u Srbiji. Glasnogovornica del Ponteove, *Florans Artman* izjavila je za B92 da je tokom razgovora sa dužnosnicima Srbije i državne zajednice, glavna tužiteljica iznijela podatke koji upućuju da se Mladić nalazi u Srbiji. Artmanova je navela da je sa ministrom vanjskih poslova *Goranom Svilanovićem* i premijerom *Zoranom Živkovićem*, Carla del Ponte razgovarala i o uhićenju 17 bjegunaca od Haškog tribunala. »Nitko od tih ljudi u begstvu neće moći izbjeći svoju obvezu da bude prebačen u Hag, jer optužnice su tu i od toga se ne može odustati. Mi određene bjegunce tražimo u nekoj državi na osnovu podataka koji nas upućuju na to. O tim informacijama razgovaramo, tražimo da se one provjere i da riješimo te probleme«, rekla je Florans Artman.

Premijer Srbije *Zoran Živković* izjavio je da za uhićenje Ratka Mladića postoji prepreka tehničke prirode, jer je neizvjesno je li on u Srbiji. Živković je novinarima prenio da je Carli del Ponte rekao da političkih prepreka za uhićenje Mladića nema.

Živković je naveo i da ga je Del Ponteova obavijestila da priprema podizanje optužnice protiv pripadnika nekadašnje Oslobođilačke vojske Kosova. »Treća tema je bila da me ona obavijesti da posjeduje dokumente i da je blokirala prije godinu i pol dana sredstva na računima Miloševića, da se radi oko 60 milijuna dolara i da će poslati našim nadležnim vlastima, državnom tužiocu, informacije o tome i da će ta sredstva biti i dalje blokirana i da postoji šansa da ona budu, poslije naše pravne akcije, deblokirana na način da se vrate državi Srbiji«, rekao je Živković.

Tijekom boravka u Beogradu, Carla del Ponte je sa *Goranom Svilanovićem* i sa predsjednikom SCG *Svetozarom Marovićem* razgovarala i o pristupu državnim arhivama, kao i o brzini oslobađanja haških svjedoka obveze čuvanja državne tajne. ■

Regionalni sastanak Hrvatskog nacionalnog vijeća za Srijem

Osigurati bolju zastupljenost Srijema

U cilju formiranja pojedinih odjela i odbora HNV-a, 4. listopada u Petrovaradinu, u prostorijama Vikarijata Srijemskog, održan je regionalni sastanak za područje Srijema. Sastanak je sazvao dopredsjednik za Srijem *Mato Groznica*, koji je za ovu priliku pozvao osobe zainteresirane za rad u odjelima i odborima HNV-a iz Srijema i Beograda, s ciljem da se u budućem radu osigura što bolja zastupljenost regije Srijem.

Na sastanak su, pored elektora koji su sudjelovali na elektorskoj skupštini HNV-a, bili pozvani i oni koji su se svojim dosadašnjim angažiranjem u hrvatskoj zajednici potvrdili, kao i oni kojima je stalo do brige za očuvanje identiteta hrvatskog naroda. Pozivu su se odazvali *Mila Markovšpanović* (Sremska Mitrovica), *Zdenka Vukotić* (Sremska Mitrovica), *Vladimir Bošnjak* (Novi Slankamen), *Stjepan Albot* (Novi Slankamen), *Željko Lozić* (Stara Pazova), *Vlatko Čačić* (Golubinci), *Ilija Žarković* (Golubinci), *Josip Jurca* (Ruma), *Miroslav Galar* (Ruma). Pored spomenutih, sastanku su prisustvovali predsjednik HNV-a *Josip Ivanović*, predsjednik IO HNV *Lazo Vojnić Hajduk*, te *Zoran Vojnić Tunić*, predsjednik E-vlade.

Nakon kraćeg uvodnog izlaganja *Mate Groznice*, *Josip Ivanović* je informirao nazočne o dosadašnjem radu HNV-a, *Lazo Vojnić Hajduk* je govorio o aktivnostima Izvršnog odbora HNV-a, a *Zoran Vojnić Tunić* predstavio elektroničku vladu HNV. Nakon toga pristupilo se evidentiranju kandidata za članove i ravnatelje odjela i odbora HNV. Svaki od sudionika se predstavio sa nekoliko riječi. To je bila prigoda da se pojedinci koji se prvi puta susreću upoznaju, te ostvare kontakte bitne za suradnju na mnogim područjima rada.

Gosti iz Subotice, visoki dužnosnici HNV-a, detaljno su predstavili rad Vijeća i Izvršnog odbora. Njihovo prisustvo je bilo višestruko korisno, kaže se u priopćenju sa sastanka, »naglašena je podrška dopredsjedniku za Srijem kao najodgovornijem za rad Vijeća u ovoj regiji, te su svi prisutni pozvani da uzmu učešće u radu Vijeća u onoj mjeri u kojoj mogu doprinijeti boljitku. Istaknut je značaj angažiranja većeg broja ljudi, i njihovog neposrednog uključivanja u pojedine segmente rada Vijeća. Time se neće nametati rješenja, već će oni koji se izravno susreću s problemima imati priliku dati prijedloge kako se nešto može rješavati. Iako je sastanak trajao nepuna četiri sata, s obzirom na veoma sadržajan rad, svi prisutni su istaknuli zadovoljstvo postignutim, te izrazili očekivanja da će se čim prije naći u prilici konkretizirati pojedine inicijative u nekom od Odjela.«

Mato Groznica je nakon održanog skupa za »Hrvatsku riječ« rekao: »Istaknuto je da se neće iz Subotice nametati rješenja u bilo kojim segmentima života hrvatskog čovjeka u Srijemu, nego će ljudi koji se susreću s problemima davati svoje viđenje

kako bi se to moglo napraviti. Na primjer, ne možete na isti način rješavati problem obrazovanja na hrvatskom jeziku u Subotici i njejoj okolici ili u Srijemu, gdje ne možete skoro nigdje formirati hrvatsko odjeljenje, što znači da obrazac koji se u Subotici može upotrijebiti u Srijemu ne može. Znači, potrebno je tražiti alternativna rješenja. Ovog puta sastanak nije bio koncipiran za detektiranje problema, već za predlaganje osoba iz Srijema koje će biti uključene u rad pojedinih odjela odnosno segmenata pojedinih odjela za budući rad HNV-a. Sastanak je, dakle, bila prilika da se delegirani ljudi iz Srijema susretnu s čelnicima HNV-a i da se samostalno izjasne u kojim segmentima bi željeli raditi, gdje bi mogli najviše dati. Izvršni odbor HNV-a i voditelji pojedinih odjela će razmatrati sve prijedloge uključujući i prijedloge iz regija Sombor, Podunavlje, Subotica i Srijem, i očekujem da će u skorije vrijeme Izvršni odbor napraviti neku sistematizaciju prijedloga, da će se formirati pojedini odjeli i da će ih verificirati Vijeće.«

J. D.

Incident u Sonti

Napadnut dopisnik »Hrvatske riječi«

Dopisnik »Hrvatske riječi« iz Sonte *Ivan Andrašić* napadnut je dok je prošle subote prolazio tržnicom u ovom mjestu. Prema riječima očevidaca, na Andrašića je fizički nasrnuo čovjek koji je uz psovke i prijetnje vikao: »Kako smiješ fotografiju moga sina objaviti na naslovnoj strani ustaških novina?«

Zahvaljujući prisebnosti Ivana Andrašića izbjegnuto je fizički obračun. Policija je nedugo zatim izašla na lice mjesta i obavila uviđaj.

Na naslovnici posljednjeg broja »Hrvatske riječi« objavljena je fotografija *Miloša Vodeničara*, učenika srednje škole u Apatinu i *Jelene Radosavljević*, učenice OŠ u Sonti, koji su na tradicionalnoj sončanskoj manifestaciji »Grožđe bal« izabrani za kneza i kneginju.

Ovaj incident osudili su Mjesni odbor Demokratske stranke, MO DSHV-a i HKPZ »Šokadija«.

Mjesni odbor DSHV-a

Primitivizam se uporno javlja

Povodom incidenta, Mjesni odbor DSHV-a iz Sonte izdao je priopćenje u kojem se »najoštrije osuđuje napad na novinara 'Hrvatske riječi'. Mislili smo da je primitivizam iza nas, ali on se uporno javlja. Očito da mnogi poltroni jednopartijskog sustava nisu svjesni promjena. Da se to ne ponovi bilo gdje i bilo kome u ovoj državi, reakcija pravosudnih organa mora biti brza i efikasna.« Priopćenje je potpisao tajnik DSHV-a u Sonti *Ivan Kozbašić*.

Mjesni odbor Demokratske stranke

Očekujemo brzu reakciju nadležnih

Reagirao je i Mjesni odbor Demokratske stranke u Sonti priopćenjem koje je potpisao povjerenik *Veljko Bačić*, a u kojem stoji:

»Mjesni odbor Demokratske stranke u Sonti neprijatno je iznenađen primitivnim fizičkim i verbalnim napadom na Vašeg dopisnika Ivana Andrašića, izvedenim od strane *Jovana Vodeničara*, oca ovogodišnjeg kneza našeg 'Grožđe bala'. Nadamo se da ovaj vandalski čin neće baciti bespotrebnu mrlju na Sontu i sončanski 'Grožđe bal', te da će nadležni organi reagirati brzo i efikasno, kako bi se ubuduće izbjegle ovakve nemile situacije. Inače, izuzetno smo zadovoljni izvještavanjem imenovanog dopisnika iz Sonte, a nadamo se da ćemo i dalje s njim uspješno surađivati.«

Predsjedništvo

KPZH »Šokadija«

Incidente sasječi u korijenu

Incident je osudilo i Predsjedništvo KPZH »Šokadija«, koje je 6. listopada održalo sjednicu. U priopćenju koje je potpisao predsjednik Društva *Dejan Bukovac* kaže se sljedeće:

»Jako smo neugodno iznenađeni divljačkim napadom na Ivana Andrašića, dopisnika 'Hrvatske riječi', kao i kvalifikacijom 'ustaške novine', uz masu uvreda na nacionalističkoj osnovi, te pokušaja tjelesnog obračuna i psovanjem ustaške i nacionalističke majke Vašem dopisniku, a od strane *Jovana Vodeničara*, oca malodobnog kneza ovogodišnjeg »Grožđe bala«. Izuzetno nam je žao što je do ovoga incidenta došlo nakon svih napora uložених u organizaciju ovakve manifestacije. Na sitne provokacije nismo reagirali, ali ova je prevršila svaku mjeru, pošto baca jako ružnu sjenu na jednu izuzetno lijepu i stvar manifestaciju, kao i na Sontu. Nadamo se da će reagirati i nadležni organi, kako bi se u korijenu sasjekao svaki ovakav pokušaj izazivanja sličnih incidenata.

Napominjemo da smo jako zadovoljni prostorom koji dobivamo u »Hrvatskoj riječi«, te odličnom suradnjom sa imenovanim dopisnikom, koji pomno prati rad naše Zajednice i korektno izvještava o svim našim aktivnostima. Nadamo se da će se naša suradnja nastaviti na obostrano zadovoljstvo, a i na zadovoljstvo čitatelja 'Hrvatske riječi', kojih u Sonti ima puno.«

Sastanak grupe bivših

čelnika DSHV-a

Osnovana podružnica Subotica II.

Grupa bivših čelnika DSHV-a održala je u ponedjeljak sastanak s kojeg je izdato priopćenje:

»Radi nadvladavanja teške situacije i podjela, što je izazvala nerazumna opća i personalna politika Odbora Subotičke podružnice DSHV-a, u želji povratka izvornim principima DSHV-a i slozi, u skladu sa članom 22.-25. Statuta DSHV-a, i na osnovu odluka Odbora Mjesnih organizacija Gat-Ker i Bajmok i prisutnih članova DSHV-a, objavljujemo da smo 6. listopada 2003. godine osnovali Podružnicu Subotica 2 i izabrali Odbor podružnice. Na svojoj konstitutivnoj sjednici Odbor je izabrao rukovodstvo i za predsjednika g. Bogoljuba Kujundžića. Sjedništvo podružnice je Bajmok 24 210, Trg Maršala Tita 1 (za DSHV). Pozivamo članove DSHV-a i odbore Mjesnih organizacija DSHV-a da nam se priključe da bismo zajedno sačuvali i nadalje izgrađivali ugled i jedinstvo DSHV-a, koje smo zajedno gradili kroz teške godine postojanja i rada od osnutka DSHV-a 1990. godine do danas.«

Petar Kuntić,

v. d. predsjednika DSHV-a

Oštre mjere protivu frakcionaša

U povodu sastanka koji su organizirali članovi DSHV-a okupljeni oko Bele Tonkovića, reagirao je Petar Kuntić, v. d. predsjednika DSHV-a izjavom:

»Do danas (srijeda) mi u DSHV-u nismo obaviješteni ni o kakvom skupu DSHV-a. Neslužbeno smo, međutim, saznali kako su bivši čelnici DSHV-a organizirali sastanak u ponedjeljak, u zgradi nove općine u Subotici, s kojim aktualno rukovodstvo stranke nije bilo upoznato. Najoštrije osuđujemo pojavu frakcija u okviru stranke, te smo zbog toga za subotu 11. listopada zakazali hitnu sjednicu Predsjedništva DSHV-a na kojoj ćemo zatražiti odgovornost čelnika nazočnih na tom skupu, uključujući i najoštrije mjere.«

Jačaju pritisci za prihvaćanje balkanske zone slobodne trgovine

Hrvatska između Balkana i Europske unije

Ustraju li europski inicijatori na stvaranju balkanskog trgovinskog bloka,

Hrvatska će se naći u nezavidnoj poziciji: prihvatiti taj prijedlog značilo bi definitivno vezati

sudbinu zemlje uz nestabilan Balkan, kojemu je ulazak u EU u dogledno vrijeme neizvjestan,

dok bi odbijanje prijedloga moglo za sobom povući i ocjenu Bruxellesa da Hrvatska nedovoljno surađuje,

što onda u pitanje dovodi i našu kandidaturu za ulazak u Uniju

Uoči predaje odgovora na Upitnik Europske komisije, na temelju kojih će eurokracija odlučivati je li naša zemlja podobna za stjecanje kandidatskog statusa, u Europi raste pritisak na Hrvatsku da prihvati stvaranje balkanske zone slobodne trgovine.

»Sve vlade zemalja zapadnog Balkana, uključujući tu i Hrvatsku, u Solunu su se obvezale da će postojeći sustav slobodne trgovine u jugoistočnoj Europi unaprijediti u harmoniziranu zonu slobodne trgovine. Vjerujemo da je Hrvatska toga svjesna. Stoga je pozivamo da u cijelosti sudjeluje u tome, kao što je radila do sada«, poručili su iz sjedišta Pakta o stabilnosti u Bruxellesu., odgovarajući na upit Vjesnika, u kojem smo tražili reakciju na hladan prijam najnovije talijanske inicijative u Zagrebu.

POPLAVA IDEJA: Podsjetimo, riječ je o inicijativi talijanskog ministra Adolfa Ursa, čija zemlja u drugoj polovici godine predsjedava Europskom unijom (EU). On je nedavno najavio da će se u Rimu 13. studenoga održati ministarski sastanak zemalja regije, na kojem bi glavna tema trebalo biti stvaranje slobodne trgovinske zone na Balkanu.

Istini za volju, službeni Rim nije ni usamljen niti je inicijator stvaranja balkanskog trgovinskog bloka. Slične ideje, koje ponekad poprimaju čak i oblike carinske unije, zapljuskuju nas već godinama, a prve konkretne obrise dobile su stvaranjem Pakta za stabilnost 1999. godine. Rad na tome naročito je intenziviran ove godine, kad je iz Europske komisije, uoči summita u Solunu, došao prijedlog stvaranja zone slobodne trgovine pet zemalja pokrivenih procesom stabilizacije i pridruživanja. Na njega se nadovezala ideja posebnog koordinатора Pakta o stabilnosti Erharda Buseka, koji je predložio da Srednjoeuropska zona slobodne trgovine (CEFTA) iduće godine – kad je u svibnju iduće godine napusti pet zemalja – preraste u zonu slobodne trgovine u jugoistočnoj Europi (SEEFTA).

Zanimljivo je da su ovu poplavu integracijskih ideja i planova spremno dočekale i pojedine zemlje. To se ponajprije odnosi na Bosnu i Hercegovinu (BiH), Srbiju i Crnu Goru (SCG) i Makedoniju, dok su Rumunjska i Bugarska, koje u svojim rukama već drže ulaznicu za ulazak u EU-klub u sljedećem krugu njegova širenja, znatno suzdržanije.

Kako vidimo, ova ideja nije strana ni zemlji koja trenutno predsjedava EU-om. S druge strane, u Paktu o stabilnosti nam tvrde da su talijanska i Busekova inicijativa zapravo identične. Objašnjavaju i kako »veoma podupiru« ideju stvaranja trgovinskog bloka u jugoistočnoj Europi, jer će on cijelu regiju učiniti privlačnijom za strane ulagače, a izvoznici olakšati posao. Po njima, stvaranje balkanske zone slobodne trgovine logičan je nastavak dosadašnje liberalizacije trgovine u regiji, koja se temelji na 21 bilateralnom ugovoru o slobodnoj trgovini, koje su dosad sklopile zemlje europskog jugoistoka, što predstavlja dobru bazu za stvaranje regionalnog trgovinskog bloka.

U Zagrebu, međutim, ističu kako Memorandum o li-

Pitanje stvaranja zone slobodne trgovine na Balkanu za Hrvatsku nije samo ekonomsko pitanje. Riječ je jednostavno o pitanju

VJESNIK

VJESNIK

identiteta zemlje, što bi u već dobro podgrijanoj predizbornoj atmosferi u Hrvatskoj ponovno moglo postati prvorazredno političko pitanje.

beralizaciji trgovine u jugoistočnoj Europi, koji su u lipnju 2001. godine u Bruxellesu, pod kišobranom Pakta o stabilnosti, potpisali predstavnici Hrvatske, BiH, SCG, Makedonije, Albanije, Bugarske i Rumunjske, te naknadno Moldove, ne predviđa nastanak »klasične« slobodne trgovinske zone, kakve su, recimo, CEFTA ili EFTA. Naime, namjera je tog dokumenta liberalizirati trgovinu u regiji putem mreže bilateralnih ugovora o slobodnoj trgovini, koji bi se međusobno razlikovali samo u nijansama, a ne stvarati regionalni multilateralni okvir, koji bi, k tome, mogao biti i institucionaliziran.

»Za razliku od nekih drugih zemalja regije, Hrvatska je svoje obveze iz Memoranduma posve ispunila. Štoviše, naša je zemlja proteklih godina liberalizirala trgovinu s gotovo cijelom Europom, dok mnoge zemlje jugoistočne Europe kasne u tome«, kaže za Vjesnik pomoćnica ministra gospodarstva Olgica Spevec.

FIGA U DŽEPU: Hrvatska se zalaže za širenje CEFTA-e, kao već uhdanog okvira i vježbaonice za EU, na one zemlje europskog jugoistoka koje još nisu u njezinu sastavu. No, prije ulaska u CEFTA-u, potencijalne nove članice ovog tranzicijskog trgovinskog bloka moraju ispuniti uvjete, a to su članstvo u Svjetskoj trgovinskoj organizaciji (WTO) i Sporazum o stabilizaciji i pridruživanju (SSP) s EU-om. Zasad, te uvjete ispunjava jedino Makedonija, Albaniji nedostaje SSP, a BiH i SCG još nisu ni u WTO-u. Tek nakon toga moći će se govoriti o širenju CEFTA-e na zemlje zapadnog Balkana.

Hrvatska, prema neslužbenim diplomatskim izvorima, sljedećih tjedana i mjeseci može očekivati jačanje pritiska iz Bruxellesa, ali i iz regije, da pristane na stvaranje balkanske zone slobodne trgovine. Unatoč tome, tvrdi isti izvor, balkanski trgovinski blok, bude li stvoren, nema budućnosti.

Ideja stvaranja balkanskog trgovinskog bloka je prijedlog s »figom u džepu«, jer gospodarstva većine zemalja regije još nisu spremna za takav multilateralni okvir. Valja uzeti u obzir da se dvije republike koje čine SCG – dakle, istu državu! – još uvijek nisu dogovorile čak ni oko toga koje će carinske stope primjenjivati za pojedine proizvode iz trećih zemalja, a neke od zemalja regije jednim su potezom pera praktički blokirale velik dio hrvatskog izvoza na njihova tržišta. Kako onda s njima stvarati regionalni trgovinski okvir, tim više što su gospodarstva zemalja tako shvaćene regije na različitim stupnjevima razvoja?

No, pitanje stvaranja zone slobodne trgovine na Balkanu za Hrvatsku nije samo ekonomsko pitanje. Riječ je jednostavno o pitanju identiteta zemlje, što bi u već dobro podgrijanoj predizbornoj atmosferi u Hrvatskoj ponovno moglo postati prvorazredno političko pitanje.

Najveći dio hrvatske javnosti ne vidi svoju zemlju na Balkanu, niti smatra da treba težiti integracijama s tim dijelom staroga kontinenta. Nitko u Hrvatskoj ne dovodi u pitanje suradnju s Balkanom, no ovo što se sada predlaže izlazi iz tih okvira, navodi naš izvor iz diplomatskih krugova.

Preuzeto iz lista »Vjesnik«, 5. listopada 2003.

Prijedlog Zakona o slobodnom pristupu informacijama dočekan s kritikama

Konspirativna transparentnost

Nakon dugog odlaganja, republička Vlada pokrenula proces usvajanja jednog od najvažnijih demokratskih zakona, ali ponuđena rješenja znatno umanjuju njegovu efikasnost, ocjenjuju mediji i pravnici

Prijedlog dugo očekivanog Zakona o slobodnom pristupu informacijama, jednog od temeljnih medijskih ali i antikorupcijskih zakona, primljen je, poput prije nekoliko mjeseci usvojenog Zakona o informiranju, s vidnim nezadovoljstvom u novinarskim krugovima i stručnoj javnosti.

Strukovne udruge, novinari i pravni eksperti koji su učestvovali u njegovoj izradi već imaju suviše krupnih zamjerki na usvojenu verziju, te je pitanje koliko će sam zakon biti doista funkcionalan.

PRIVILEGIRANA VLADA: Profesor Vladimir Vodinelić iz Centra za unapređenje pravnih studija, inače jedan od autora polaznog zakonskog teksta, navodi kao veliki nedostatak privilegiranost Vlade, Skupštine, Vrhovnog suda i tužitelja, budući da oni, prema predloženom rješenju, mogu i odbiti da daju traženu informaciju medijima a da ih se pri tom ni na koji način ne može pozvati na odgovornost, jer u ponuđenoj zakonskoj verziji ne postoji institut žalbe.

Također, kako za »Hrvatsku riječ« kaže novinarka Gordana Suša, koja je sudjelovala u izradi nacrtu ovoga zakona, bitan nedostatak predstavlja predug rok koji se ostavlja za davanje informacija, čak uz mogućnost njegovog produženja do dva mjeseca, po nahođenju nadležnog državnog organa. »Pri tome, ističe Suša, nije baš sasvim jasno koje se informacije mogu tražiti, niti je precizirano koje su sve institucije u obvezi davati građanima informacije. Tu se prosto ponavlja priča sa Zakonom o informiranju, s tim što je ovo mnogo širi i značajniji zakon, te se o njemu može govoriti kao o jednom od najvažnijih demokratskih i antikorupcijskih zakona, koji se odnosi ne samo na medije, već na sve građane uopće.«

Vlada je već odbila prihvatiti prijedlog pravnika o zaštiti tzv. insajdera, osoba koje bi eventualno mogle objelodaniti podatke o postojanju zlouporabe u državnim institucijama u kojima rade. Insideri su značajan izvor važnih podataka medijima, i mnoga nacionalna zakonodavstva predviđaju njihovu maksimalnu zaštitu u slučaju da su informacije istinite. Na taj način u javnost dospijevaju mnoge nezakonite radnje koje bi inače ostale skrivene, a koje su sada de facto daleko od očiju i

ušiju javnosti. S ovim rješenjem, kada se ne garantira nikakva zaštita onih koji žele surađivati na otkrivanju nezakonitosti u radu državnih organa, rijetko će se tko usuditi da upre prstom u bilo koju državnu instituciju ili osobu na vlasti.

NEDODIRLJIVA »DRŽAVNA TAJNA«: Ponuđeni Prijedlog uz to predviđa kompliciranu i dugu proceduru dobivanja podataka, pri čemu je ostavljen širok prostor da država dodatno odredi koja će informacija biti tretirana kao »tajna«, te kao takva ostati nedostupna javnosti. A jedan od najupečatljivijih dokaza da vlast nije pristupila izradi toga zakona s doista demokratskom namjerom jeste i prijedlog visine kazni za one koji uskrate informaciju novinaru. Njime, naime, najveća kazna za službenike koji ne daju ili daju pogrešnu informaciju ne prelazi 50 tisuća dinara. Međutim, po Zakonu o informiranju, novinar koji učini prekršaj može biti kažnjen kaznom i do milijun dinara!

Upravo slobodan pristup informacijama jedan je od najvažnijih uvjeta za rad novinara, i istodobno jedan od najboljih testova za provjeru demokratske volje i stvarnog demokratskog opredjeljenja svake vlasti. Kako kaže dr Vodinelić, demokratska vlast će taj zakon, ako je doista demokratska, shvatiti kao zakon koji će ojačati njenu poziciju. »Zakon u stvari, čineći vlast otvorenu prema građanima, stvara uvjete da građani imaju povjerenja u svoju vlast. A ne možete imati povjerenja u vlast koja vam je daleka, zatvorena, skrivena iza nekih ograda«.

OD STUDENOG DO STUDENOG: I samo odugovlačenje s donošenjem Zakona može se uzeti kao simptomatično u ocjeni ozbiljnosti vlasti da uredi oblast informiranja. Prema nekim najavama i pisanju tiska, Vlada je još prošloga studenog imala prijedlog ovog zakona »na razmatranju«. Kasnije je najavljivano da će njegovo usvajanje uslijediti tijekom proljeća, pa u lipnju, da bismo u rujnu dobili tek Vladin prijedlog, i to uglavnom u izmijenjenoj formi u odnosu na početne prijedloge pravnih timova koji su Zakon sročili. Posljednja javna uvjeravanja potpredsjednika republičke Vlade Žarka Korača obećavaju da će Zakon biti upućen parlamentu na usvajanje

po hitnom postupku, a da će njegova primjena početi od nove godine.

No, poslije svega, sa znatnim izmjenama polaznog teksta, ponuđeni Zakon o slobodnom pristupu informacijama udaljio se praktično i od osnovne ideje i od smisla postojanja te zakonske regulative, koja bi morala učiniti vladavinu bilo koje političke opcije doslovce transparentnom. I to ne samo za novinare, već za građane uopće, koji kao i svaki poslodavac moraju imati mogućnost da onoga koga plaćaju mogu i kontrolirati. Ovdašnja vlast, čini se, još uvijek želi zadržati obrnuti poredak stvari, smatrajući sebe poslodavcem koji kontrolira svoje namještenike-građane.

PROTIV ČARŠIJSKIH NAKLAPANJA: Zakon koji regulira pristup »državnim« informacijama do sada nije postojao u našem pravnom sustavu, ali nije ga bilo ni u drugim zemljama sve do šezdesetih godina XX. stoljeća. Njime se u stvari osigurava »vlast koja radi javno«, koja je vidljiva, a jedino je ona vlast o čijem se radu dovoljno zna prinuđena biti odgovorna. Zbog toga je to u biti i jedan antikorupcijski zakon, koji će u znatnoj mjeri doprinijeti da se korupcija u državnim organima bar djelomice smanji. Ministar kulture i informiranja Srbije Branimir Lečić ocjenjuje također da bi se na ovaj način, omogućavanjem medijima i građanima da dođu do pravih informacija, spriječila i atmosfera čaršijskih naklapanja o svemu onome što se događa u državi.

Ovim zakonom, u stvari, građani – a ne samo mediji – moraju dobiti pravo zatražiti podatke o svemu što ih zanima i što je od općeg interesa: recimo, o tome kako se troši novac iz proračuna, kolike su plaće državnih službenika, koliko recimo košta putovanje predsjednika države u inozemstvo, ili koliko plaća svoje bodygardove. A obveza je državnih instanci da na svaki zahtjev daju informaciju, omogućue uvid u dokumentaciju, ili izdaju kopiju dokumenta.

Bar tako nalažu europski standardi. A postavljanjem ovakvog zakonskog okvira mediji bi doista dobili prostor da u ime javnosti budno motre na sve što vlast čini. No, s ovako skrojenim zakonom vlast se očito želi zaštititi od previše radoznalih novinarskih očiju.

V. Laloš

Hrvoje Prčić, glavni i odgovorni urednik hrvatskog izdanja »National Geographica«

Medij za globalno informiranje

*»National Geographic« je osnovan još davne 1888. godine, a već 1908. je u njemu objavljena prva reportaža o Hrvatskoj * U hrvatskom izdanju pojavljivat će se tekstovi i teme koje potječu iz svih okolnih zemalja poput SCG, Slovenije, Makedonije i na taj način nastavljamo kozmopolitsku tradiciju »NG-a«.*

Razgovor vodio: Dražen Prčić

Kada se na prvi dan studenog pojavi prvi broj hrvatskog izdanja najčuvanijeg svjetskog znanstveno-popularnog časopisa »National Geographic«, njegovi brojni čitatelji s naših prostora, istina engleske verzije, bit će ponosni na okolnost da će ubuduće moći redovito čitati svoju omiljenu publikaciju na materinskom jeziku. »National Geographic« (NG) postavio je najviše standarde u izvještavanju, koje prate bogato ilustrirane reportaže s kvalitetnim fotografijama, uz najprecizniju izradu aktualnih zemljopisnih karti. Ovaj globalni magazin svojim nemjerljivim doprinosom umnogome je zaslužan za golem razvoj prirodnih znanosti svojim uvijek aktualnim i opsežnim doprinosom na vlastitim stranicama. Za veliku počast, uz svojevrсни jubilej 25-og neameričkog izdanja, jamačno je jedan od najzaslužnijih imenovani glavni i odgovorni urednik hrvatskog izdanja Hrvoje Prčić, novinar bogatog iskustva s dugogodišnjim stažom u najvećoj novinskoj kući, zagrebačkom Vjesniku.

HR: Kako je uopće došlo do inicijative za pokretanje »National Geographica« na hrvatskom jeziku?

Prije svega moram reći da se »National Geographic« i Hrvatska vole jako dugo. Naime »NG« je osnovan još davne 1888. godine, a već 1908. je u njemu objavljena prva reportaža o Hrvatskoj, koja u to vrijeme nije postojala kao zasebna država, ali joj je posvećeno čak šezdeset stranica sa slikama od Dubrovnika pa sve do Slavonije. Opet, malo je poznato da je Hrvatska bila svojevrсни svjetski rekorder po broju pretplatnika na »NG« (američko izdanje), u odnosu na broj stanovnika, i to u zavidnih 5.000 primjeraka. Konačno, veliku ulogu je odigrala tvrtka »Sanoma magazines« koja ima li-

cenciju za izdavanje »NG«, koji se, kao što je poznato, izdaje u okolnim zemljama na izvornom jeziku (Mađarska, Rumunjska), a već odranije je zastupljena sa svojim izdanjima na hrvatskom tržištu i uzimajući sve nabrojane relevantne parametre, odlučila pokrenuti »NG« na hrvatskom jeziku.

HR: Interesantna je i činjenica da će hrvatsko izdanje biti jubilarno, dvadeset i peto izdanje na nacionalnom jeziku.

Jest, u pitanju je zbilja lijep, jubilarni broj neameričkog izdanja, s kojima je »NG« krenuo 1995. godine, spoznavši da ipak treba prevladati jezičnu barijeru, dok se s druge strane izlaženjem magazina na drugim jezicima i otvaranjem novih (nacionalnih) redakcija očekivala »svježa krv«, koja će još više doprinositi općem boljitku 115 godina duge tradicije.

HR: Vašim izborom za prvog glavnog urednika hrvatskog izdanja »NG« ukazana Vam je velika počast i priznanje za dugogodišnji rad u novinarstvu.

»Sanoma magazines«, kada je u pitanju angažiranje novih kadrova, ne vrši javne natječaje, već vlastitim informacijama nastoji »uloviti« željene ljude. Jedne večeri sam i ja kontaktiran, te sam interno pozvan na natječaj u kojemu je presudio moj, da tako kažem pedigre prirodoslovnog obrazovanja i svršeni studij nuklearne fizike, koji je odigrao znakovitu ulogu u cijeloj priči, te moj gotovo tridesetogodišnji rad u novinarstvu.

HR: Nuklearni fizičar i novinar, dva su kontrapunkta ujedinjena u Vašoj osobi. Otkud je novinarstvo prevagnulo u odabiru životne profesije?

Novinsku karijeru sam započeo

uređujući rubriku popularne znanosti »Kompjutor u kući« u Večernjem listu, koja je bila prva rubrika u jednom dnevnom listu posvećena računalima. Poslije »inicijacije« u novinama, nastavio sam raditi u drugim izdanjima kuće »Vjesnik«, u to vrijeme najveće novinske kuće na Balkanu, prešao u informativno-revijalna izdanja, bio glavni urednik »Siriusa« – popularnog časopisa o znanstvenoj fantastici, a potom sam prešao u VPA (Vjesnikova press agencija) u kojoj sam i završio karijeru u ovoj velikoj novinskoj kući, na mjestu direktora VPA. Radio sam, između ostalog, i u redakcijama Starta, Globusa, Mile i brojnih drugih časopisa koji su izlazili u nakladama Vjesnika.

HR: Poziv iz »NG-a« zatekao Vas je na mjestu stalnog suradnika-redaktora u časopisu »Hrvatske vode«. Kako se pripremate za zahtjevni posao prvog čovjeka prestižnog svjetskog magazina?

Radi upoznavanja s cjelokupnim sustavom rada u »NG« u svibnju mjesecu otišao sam na studijsko putovanje u središnjicu magazina, koja se nalazi u Washingtonu. Bez pretjerivanja mogu kazati da sam, upoznaajući se s infrastrukturom i opsegom

S članovima uredništva...

graphic traveler«, pa »National Geographic adventurer« i »National Geographic for kids«, uz postojanje i televizijskog kanala pod zaštitnim imenom »NG-a«. Golema je i nakladnička djelatnost brojnih putopisa, zemljopisnih karata, turističkih vodiča i sličnih znanstveno-informativnih publikacija. Uz sve nabrojeno cijelu instituciju prati i opsežni internet portal, koji je, također, kompletan interaktivan časopis na svjetskoj mreži. Logistički dio predstavlja armija uposlenika od približno deset tisuća, dok je na izradi samog magazina angažirano više od tisuću ljudi.

HR: »National Geographic« je od samog početka prednjačio sadašnjicom aktualnog okruženja, objavljujući prvi mnoge, za svoje vrijeme, pionirske projekte.

»NG« je, primjerice, prvi objavio fotografiju u boji, što je u vrijeme s početka prošlog stoljeća bila revolucionarna stvar, također je kao prvi časopis imao trodimenzionalnu naslovnicu i tzv. noćne fotografije. Svojim izrazitim primjerom oduvijek predvodi znanstveno-popularno novinarstvo, nastojeći kreativno doprinosti općem razvoju.

Kako je cijelo društvo (National Geographic society) neprofitabilno, sva zarađena sredstva se moraju negdje dalje preusmjeriti. Tako su financirana mnogobrojna znanstvena istraživanja, projekti i ekspedicije što je poslije tematski obrađivano na stranicama časopisa. Ilustrativno, čuveni Jaques Couston, kapetan istraživačkog broda Calypso, godinama je pisao i objavljivao svoja dostignuća na

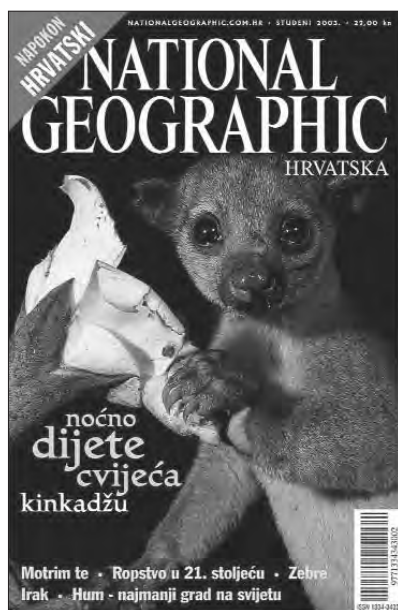
stranicama »NG«. Za otkriće Machu Picchua zaslužna su sredstva osigurana također od strane društva. Uz sve navedeno, društvo daje mnogobrojne stipendije diljem svijeta, konkretno iz Hrvatske je dosad stipendirano deset projekata. Pokretanjem lokalnog izdanja na matičnom jeziku i mi ćemo biti u prigodi i mogućnosti da određujemo buduće nositelje stipendija. Prva će biti, jamačno, ona za supove na Cresu koji spadaju u rijetku i ugroženu vrstu.

HR: Hoće li National Geographic Hrvatska tematski obrađivati cijelu regiju, ne ograničavajući se samo na hrvatsko prirodno okruženje?

U hrvatskom izdanju pojavljivat će se tekstovi i teme koje potječu iz svih okolnih zemalja, poput SCG, Slovenije, Makedonije i na taj način nastavljamo kozmopolitsku tradiciju »NG-a«. Također naše izdanje neće biti ni puko prevođenje tekstova američkog izdanja na hrvatski jezik, jer je svako matično izdanje originalno na svoj način. Uloga glavnog urednika daje mogućnost odabira bilo kojeg teksta iz centralne baze podataka, pa se primjerice u našem izdanju može pojaviti neki tekst iz poljskog izdanja. U jednom od brojeva mogla bi se pojaviti tako izuzetna reportaža »Putevima Staše i Nele« inspirirana poznatim romanom Henrika Sienkijeviča »Kroz pustinju i prašumu«, koja je originalno objavljena u njihovom izdanju.

HR: Otkrijte nam neku hrvatsku ekskluzivu koju spremate za prvi broj.

Za prvi broj hrvatskog »NG-a« smo pripremili reportažu o Humu, službeno naj-

djelatnosti koje pokriva ovaj medijski gigant, uvidio da je »National Geographic« najpoznatiji časopis na svijetu i jedini koji je prisutan na svim kontinentima. Primjerice, čak i na Antarktiku dolazi nekoliko primjeraka, uz 10 milijuna pretplatnika i 50 milijuna čitatelja diljem zemljina globusa.

HR: Institucija »NG« ne podrazumijeva samo istoimeni magazin?

Točno. Pored magazina »National Geographic« postoji časopis »National Geo-

Hrvoje Prčić

manjem gradu na svijetu, dok ćemo u ostalim brojevima obrađivati mnoge atraktivne domaće teme kroz živopisne reportaže o već spomenutim supovima s otoka Cres-a, ličkim medvjedima, sredozemnoj medvjedici. Nastojat ćemo da naše izdanje bude originalno i na svoj način osobito.

HR: Priprema jedne reportaže za američko izdanje svojevrsta je »misija« koju prati opsežna i dugotrajna operacija velikih resursa.

Podatak da središnjica jednu reportažu priprema godinu do dvije dana već govori sam za sebe. Za potrebe pictorijala (slika-ma ilustrirani tekst) od petnaestak objavljenih fotografija utroši se nevjerojatnih 17.000 probnih snimaka. Cijena jedne reportaže kreće se od 100-200, pa čak i 300 tisuća dolara, a kako po broju ima sedam velikih i desetak manjih reportaža cijena jednog broja kreće se oko fantastičnih i nezamislivih, za naše uvjete, 10 milijuna dolara.

HR: Kao prvi glavni urednik »NG-a« na našim prostorima, kako biste formulirali njegovu domenu i svrhu?

Najsažetije rečeno, »National Geographic« se bavi planetom Zemljom, živim svijetom i posebno čovjekom. Na njegovim stranicama aktivno se prate biologija, botanika, zoologija, arheologija, etnologija, povijest, sociologija, ekologija, astronomija oličene u briljantnoj fotografiji (70 posto zastupljenosti) kao najjačoj izričajnoj snazi kojom raspolaže ovaj globalno rasprostranjeni svjetski prirodno-znanstveni časopis. Kroz zanimljive tekstove nastoje se mnoge znanstvene teme izraziti

na popularni način, da bi ih ravnopravno mogli čitati i daci u školi, kućanice doma, ali i znanstvenici. Mnoge novine umiru po izlasku iz tiskare, ali ljudi iz »NG-a« vole reći kako njihove novine tek tada započinju svoj život, jer se on čuva, kolekcionira i često je stručna literatura i izvor mnogih studentskih, seminarskih, pa čak i diplomskih radova na visokim školama.

HR: Malo je poznato da se svaki objavljeni podatak iscrpno provjerava na više kontrolnih razina.

Prilikom stručnog posjeta SAD-u imao sam prilike uvjeriti se osobno u studioznost obrade svih podataka pripremljenih za objavljivanje. Postoji cijela služba u »NG-a« koja zauzima cijeli kat i koja se bavi istraživanjem i provjerom vjerodostojnosti svakog objavljenog podatka. S druge strane, autori tekstova su eminentni stručnjaci u znanstvenim granama kojima se prirodom svog poziva bave, te priznati, čuveni publicisti i novinari, pa su oni prva i najvažnija instanca u temeljitoj

»NG« je, primjerice, prvi objavio fotografiju u boji, što je u vrijeme s početka prošlog stoljeća bila revolucionarna stvar, također je kao prvi časopis imao trodimenzionalnu naslovnicu i tzv. noćne fotografije. Svojom izrazitim primjerom oduvijek predvodi znanstveno-popularno novinarstvo, nastojeći kreativno doprinositi općem razvoju.

autorizaciji.

HR: Hrvatsko izdanje »NG-a« bit će svojevrsta prilika za međunarodnu promociju Hrvatske kroz objavljene tekstove i reportaže koji će se pojavljivati na njegovim stranicama.

Ukoliko kvaliteta naših uradaka bude na zadovoljavajućem, visokom nivou, onda će ih preuzimati i druga izdanja »NG«. Ovim izdanjem imamo jedinstvenu priliku pokazati svijetu sve naše ljepote i vrijednosti kojima se ponosimo, i ukazati na njih kroz obol zemlje iz koje one dolaze. Tekst objavljen u ovom prestižnom znanstveno-popularnom časopisu ima mogućnost globalnog informiranja, što je velika prilika svih nas.

HR: Kome će biti, generalno gledano, namijenjeno hrvatsko izdanje?

Postoje dvije ciljane grupe potencijalnih čitatelja. U prvu spadaju učenici i studenti, znanstvenici i stručni radnici koji će naš časopis čitati kao svojevrstno stručno pomagalo i izvor vrijednih podataka u svome radu, dok u drugu kategoriju spadaju svi oni koji žele, kako se to danas kaže, biti

»in«. »National Geographic« je svojevrstan statusni simbol, koji suvremeni čovjek željan pripadnosti elitnoj zajednici, mora koristiti kao svoj resurs opće informiranosti.

Bill Allen, izvršni urednik svih izdanja »NG-a« odgovorio je najbolje na pitanje zašto netko treba čitati »National Geographic«. Da biste bili svestrano i široko informirani, najbolji način za to je upravo čitanje ovog časopisa koji se bavi globalnim događanjima na planetu Zemlji, koji su opet u izravnoj vezi sa ljudskom vrstom na ma kojoj se ona njezinoj točki nalazila.

HR: Cijena »NG-a« je u biti vrlo popularna spram njegove neprocjene njive opće kulturne vrijednosti.

Cijena hrvatskog izdanja na kioscima bit će 27 kuna (oko 3,5 eura), dok će u pretplati biti još jeftinije. Ono će se pojaviti i na prodajnim mjestima u SCG, a postoji mogućnost i pretplate uz adekvatno obračunate poštanske troškove. Svi pretplatnici će svoj primjerak dobivati svakog prvog u mjesecu, dok će se na kioscima pojavljivati oko desetog u mjesecu., što znači da će abonenti biti u prednosti.

HR: Kolika je početna naklada?

Startat ćemo s 50.000 primjeraka, a vjerujem da će, prema prvim naznakama zainteresiranosti, ta naklada i ostati. U svrhu promidžbe pokrenuta je izložba »Stotinu najboljih fotografija National Geographica«, koja je obišla nekoliko hrvatskih gradova (Dubrovnik, Split, Zadar, Rijeka, Zagreb i na koncu, Osijek), a ozbiljno se razmatra mogućnost njezine postavke i u Vojvodini, a možda i Beogradu.

HR: Kada će se službeno pojaviti prvi broj?

Prvi broj pretplatnicima odlazi 1. studenog, a na kioscima će se pojaviti 10. studenog. Sve potrebne informacije mogu se dobiti na novopokrenutom oficijelnom web siteu www.nationalgeographic.hr.

HR: Na koncu, što biste poručili budućim čitateljima i suradnicima »National Geographica«?

Svaka priča ispričana slikom ili tekстом u »NG« može biti ispričana na više načina i priča, što znači da fotografija nije samo ilustracija teksta, niti je tekst samo opis fotografija. Često se zna dogoditi da se autori fotosa i teksta nikada i ne vide, što dokazuje jednu širinu tematske obrade i mogućnost raznolikosti kutova iz kojih se želi ispričati neka priča. Stoga, svatko tko ima smisla i želje, uz ispunjavanje potrebnih kriterija visoke kvalitete koja se traži na stranicama »NG-a«, može postati suradnik ovog prestižnog svjetskog znanstveno-popularnog časopisa.

Osnovana nova hrvatska udruga »Inicijativa mladeži«

Društveno i političko angažiranje mladih

U nedjelju, 5. listopada u prostorijama galerije »Dr. Vinko Perčić« u Subotici održana je osnivačka skupština Hrvatske udruge »Inicijativa Mladeži« čiji je cilj pospješiti suradnju u hrvatskoj zajednici, poglavito među mladima. Utemeljitelje »Inicijative mladeži« okupili su ciljevi koji su u Statutu navedeni kao: pospješivanje tolerancije, dijaloga i suradnje u hrvatskoj zajednici u Subotici, Vojvodini i SCG, pospješivanje kontakata i suradnje između pripadnika hrvatske nacionalne manjine i drugih građana, pospješivanje komunikacije pripadnika hrvatske zajednice i institucija i organizacija iz Republike Srbije, Republike Hrvatske te institucija i organizacija iz drugih zemalja, kao i artikuliranje potreba Hrvata, posebice mladeži.

Kao izvršni organ udruge Statutom je predviđen Koordinacijski tim s mandatom od dvije godine. Za članove Koordinacijskog tima su izabrani: *Marina Kujundžić, Ladislav Suknović, Svetislav Milanković, Zoran Vojnić Tunić, Nikola Perušić, Miroslav Zelić i Slaven Dulić*. Za Šefa Koordinacijskog tima je izabran Nikola Perušić, za zamjenika Zoran Vojnić Tunić, za tajnika Ladislav Suknović, a za glasnogovornika Slaven Dulić. Nakon održane osnivačke skupštine i konstitutivne sjednice Koordinacijskog tima »Inicijativa Mladeži« će izraditi plan i program daljnjih aktivnosti.

Nikola Perušić, šef koordinacijskog tima Inicijative mladeži je rekao da one koji su pokrenuli cijelu ovu stvar povezuje iskustvo iz 2000. kada su se razlike ostavljale po strani kako bi se izborili za boljitak. »Kada smo

Nikola Perušić

se prvi puta susreli svi smo smatrali da se suradnjom mlade generacije može pokrenuti nešto novo. Željeli bismo pripadnicima hrvatske mladeži pomoći da se aktiviraju i da se izbore za svoju budućnost. Za mlade ćemo organizirati neformalnu edu-

kaciju – radionice, diskusije, tribine, na kojima će naučiti nešto novo. Prva radionica je bila vježba kako uspješno komunicirati. Na narednim susretima ćemo podučiti mladež kako da napišu svoj CV (Curriculum Vitae – životopis), te kako da se natječu za projekte. Ne smijemo dopustiti da mladi upadnu u sukobe u koje je upala starija generacija, jer smatram da se ciljevi hrvatske zajednice moraju ostvarivati suradnjom. To želimo inicirati, a počinjemo od sebe.«

Slaven Dulić, glasnogovornik nove udruge je rekao:

»Evidentno je da ne postoji komunikacija između dvije strane, odnosno političke snage u hrvatskoj zajednici, što dovodi u opasnost pozicije koje je stekla hrvatska zajednica u Subotici i Pokrajini.

Moja je procjena da tako razjedinjeni sigurno nećemo moći ostvariti niti ono što smo uspjeli dosad. Inicijativa mladeži je formirana da bi se otvorile nove mogućnosti i perspektive za mlade koju postojeći

Slaven Dulić

sukobi odbijaju od bilo kakvog društvenog ili političkog angažiranja u hrvatskoj zajednici, iako imaju takvih afiniteta. U tom smislu smatram da ova udruga može pomoći u tome da dvije strane sjednu razgovarati i da na sljedećim izborima formiraju jednu listu bar na općinskom nivou. Inače postoji opasnost da nećemo dobiti niti jednog odbornika, zbog cenzusa od pet posto koji postoji i na lokalnoj razini. Postavlja se ozbiljno pitanje da li ćemo ikada ovaj politički utjecaj koji sada imamo moći ponovno ostvariti ukoliko ne nastupamo svi zajedno. Smatram da nismo toliko autistična zajednica da ne bi to shvatili, i udruga koja je formirana trebala bi potaknuti uspostavljanje bolje komunikacije i suradnje između postojećih institucija i stranaka u hrvatskoj zajednici.«

J. D.

Novi Sad – ram za sliku Vojvodine

Loša kopija multietničke idile

U osnovnim crtama držim da stižu naplate za to dugo, predugo raspirivanje nacionalizma, prije svega u srpskim nacionalno-kulturnim institucijama (dr. Milenko Perović)

** Iznenađuje upornost i istrajnost »starih Vojvođana« i predstavnika gradskih vlasti da obilaze mjesta nemilih događanja i da se neumorno čude i ne vjeruju onome što vide, kad su rođeni tako dobri, široki i tolerantni (Ivana Vujić)*

** Nacionalno izmiješani gradovi su tradicionalno dobri poligoni za demonstraciju nacionalističkih ideja (Dimitrije Boarov)*

U različite stereotipe koji postoje u nekom društvu, svakako među česte spadaju oni o »karakteru« pojedine regije ili mjesta. Tako je opće mjesto u govoru o Vojvodini i vojvođanskim mjestima spominjanje 26, ili već tako nekako, »nacija« koje žive u miru i harmoniji i skladnom suživotu, gdje svi imaju sva prava po najvišim svjetskim standardima, a susjedi različitih nacionalnosti se druže i uvažavaju međusobno.

Ovaj »mit« ima povijesno utemeljenje u činjenici da je današnja Vojvodina dugi niz stoljeća bila migrantski prostor koji je u valovima koloniziran stanovništvom iz raznih dijelova cijele Europe, različitog etničkog podrijetla i konfesija. Rezultat toga jest bogato kulturno nasljeđe Vojvodine. Međutim, u posljednjih desetak i nešto više godina pokušavalo se na različite načine, pa i nasiljem, izmijeniti nacionalnu strukturu, poništiti kulturni identitet i političko-povijesnu samobitnost Vojvodine. Nakon petog listopada 2000. godine mislilo se da je tomu došao kraj, međutim, događaji u posljednje vrijeme ukazuju da sama promjena režima i demokratska vlast u Srbiji nisu dovoljni da bi se svi akumulirani problemi razriješili i plodovi vladavine ratne propagande i službenog nacionalizma – koji je dominirao u Srbiji početkom devedesetih godina – poništili.

ODBIJANJE ČINJENICA: Jesu li interetnički konflikti u Srbiji prošlost, pitanje je

Činjenica je da se radikalno poremetila nacionalna ravnoteža, koja je bila povijesno svojstvo Vojvodine, i koja je, na koncu, omogućavala vjersku i kulturnu toleranciju, što je bio neki civilizacijski standard, uspostavljen u Vojvodini više nego na bilo kojem dijelu Balkanskog poluotoka.

(Dr. Milenko Perović)

koje se u posljednje vrijeme sve češće postavlja u javnosti, potaknuto ne tako rijetkim incidentima u multietničkoj Vojvodini, usmjerenim protiv pripadnika nacionalnih i vjerskih manjina. Posljednji takav incident dogodio se prije desetak dana u Novom Sadu, kada je srušeno 85 nadgrobnih ploča na Katoličkom groblju.

do oskvrnuća grobova na Katoličkom groblju u Novom Sadu, ne iznenađuju, budući su prijetnje, uvredljivi grafiti, govor mržnje, verbalni i fizički sukobi pripadnika različitih nacija, već duže vrijeme naša stvarnost. Ono što iznenađuje jest upornost i istrajnost »starih Vojvođana« i predstavnika gradskih vlasti da obilaze mjesta nemi-

Novi Sad, dan nakon »proslave« pobjede vaterpolista

Iako su incidenti uvijek mogući, ma koliko neko društvo bilo uređeno i demokratsko, postavlja se ipak pitanje jesu li takvi incidenti sasvim slučajni, ili bi međuetničkim odnosima u Vojvodini trebalo pristupiti mnogo ozbiljnije i za početak prihvatiti činjenicu da nije baš sve tako skladno i harmonično kako bi se željelo prikazati.

Aleksandra Vujić, direktorica Vojvođanskog centra za ljudska prava iz Novog Sada, za »Hrvatsku riječ« kaže kako »nedavni incidenti u Novom Sadu, počevši od demoliranja centra Novog Sada, preko učestalih napada na Rome koji se pravdaju nenamjernim napadima pijanih mladića,

lih događanja i da se neumorno čude i ne vjeruju onome što vide, kad su rođeni tako dobri, široki i tolerantni. Kao da su tradicionalne vojvođanske vrijednosti, poput Božjih zapovijesti, neprikosnovene i trajne, nešto o čemu više ne treba brinuti, jer im se ništa ne može niti oduzeti, niti dodati. Naše odbijanje da prihvatimo činjenicu kako nacionalizam i etnička netrpeljivosti u Vojvodini iz godine u godinu sve više rastu, i da spomenute pojave proglasimo društvenim zlom, i jesu doveli do koncentracije nasilja. Ono što nas je primoralo da zlo konačno masovnije registramo, nije bila toliko briga za druge, koliko strah da se isto sutra može dogoditi i nama. Preba-

Ne smijemo zaboraviti da se prema službenoj statistici u Novi Sad sliilo 30 do 40 tisuća izbjeglica iz Bosne i Hercegovine i Hrvatske. To su ogorčeni ljudi, izmješteni iz svojih domova i zavičaja, koji su izgubili neki svoj život tamo, a nisu se uspjeli inkorporirati ovdje.

(Dimitrije Boarov)

civanje krivice na 'sataniste', 'ozloglašene sekte', ili 'Exit', samo je nastavak odlaganja odgovornosti i prebacivanje brige na drugoga, jer stvarnost pokazuje kako je slika o 'širokoj Vojvodini', 'civiliziranom Novom Sadu', toj 'vjekovno multikonfesionalnoj i multijezičnoj sredini', odavno postala reprodukcija, istina, nama draga, ali u svojoj suštinskoj nijansi ni nalik originalu. Kao loša kopija, ona je surogat onoga kako smo navikli živjeti, pa postoji opasnost, ukoliko ne preuzmемо odgovornost plagijat nazvati pravim imenom, da i sami postanemo kopije onoga u čega smo do jučer vjerovali. Pri tome, najveća tragedija koja nas može za - desiti jest osjećanje 'olakšanja' što su uzroci većine incidenata 'malodobni počinitelji', a ne 'nacionalisti', budući da će svi oni već za koju godinu postati ravnopravni članovi ovog društva i naša budućnost«, smatra Vujić.

NAPLATA RASPIRIVANJA

MRŽNJE: Primjere nacionalističkih ispada, divljanja po ulicama i oskvrnuće groblja Novog Sada dr. Milenko Perović, profesor Filozofskog fakulteta u Novom Sadu, ocjenjuje za »HR«, prije svega, kao posljedicu vje - snog raspirivanja nacionalne ne - trpeljivosti, koja u svom vidljivom obliku traje gotovo 15 godina. »U osnovnim crta - ma držim da stižu naplate za to dugo, pre - dugo raspirivanje nacionalizma, prije sve - ga u srpskim nacionalno-kulturnim insti - tucijama, kao što su Srpska akademija na - uka, Srpska pravoslavna crkva, Udruženje književnika... Sada te naplate očigledno stižu, a očigledno je i da je ovo društvo duboko kontaminirano tom nacionalnom mržnjom, netrpeljivošću, netolerancijom, i posve je shvatljivo da se dešavaju takve stvari. Mislim da je prosto riječ o tome.«

No, na pitanje zašto baš Novi Sad, te zašto u ovako ekstremnim oblicima, dr. Perović odgovara kako je i ovdje riječ o prepoznatljivom modelu: »Kad se proanaliziraju događaji u posljednjih 15 godina, način na koji su počinjali ratovi na ovim prostorima, bojim se – mada je to možda malo previše radikalno i možda neodmje - reno, reći – da je scenarij isti: svugdje gdje ste imali navodnu srpsku nacionalnu ugroženost, tamo je i počinjala agresija. Tako je bilo i u Sloveniji, u nešto blažem obliku doduše, u Hrvatskoj, Bosni i Hercegovini, na Kosovu, pa jednim dijelom u Makedoniji i Crnoj Gori, gdje gotovo ne

nacionalna ravnoteža, koja je bila povije - sno svojstvo Vojvodine, i koja je, na kon - cu, omogućavala vjersku i kulturnu tole - ranciju, što je bio neki civilizacijski stan - dard, uspostavljen u Vojvodini više nego na bilo kojem dijelu Balkanskog poluoto - ka.«

Dr. Perović opominje kako se svi ovi događaji ne smiju olako shvaćati, ili igno - rirati. »Poučeni iskustvom i svim onim što se događalo u proteklm godinama, napro - sto smatram kako ne treba biti naivan, pa se uzdržavati od teških i neugodnih prog - noza da ovo može biti uvod u nešto mno - go teže i ozbiljnije. Neposredno povijesno

iskustvo i te kako nas mora upozoravati da ne smijemo prilaziti tim fenomenima s nekom vrstom opuštenosti u rezonu. Naprotiv, nije is - ključena mogućnost da stvari eskaliraju. Korijen srpskog nacionalizma ne da nije iščupan, nego je sve dublji. Promjena, koja se desila petim listopada, bila je promjena samo u vr - hu vlasti. Ovo društvo nije ušlo u lustraciju, ključne kulturne i duhovne institu - cijie ovog naroda nisu se ni na koji način distancirale od tog nacionalizma, nego ga naprotiv i dalje upražnjavaju, možda na još perfidniji i podmukliji način, tako da imate pri - mjera toga u fenomenologi - ji svakodnevnog života. Kad bismo reagirali na sva - ki nacionalistički akt, za - pravo ništa drugo ne bismo radili, nego samo reagirali. Jer, svuda oko nas u sva - kom trenutku imamo takve primjere. Dovoljno je samo proći Novim Sadom i naići ćete na neku manifestaciju nacionalizma. Dakle, to je, maltene, postao način živo -

prestaje. Očigledno je kako se i kod srp - skog dijela stanovništva Vojvodine pojav - ljuje taj osjećaj ugroženosti: 'Evo, izgubi - smo Vojvodinu'. I onda se, jednim dijelom planski, a drugim dijelom spontano, za - hvaljujući tom sklopu proizvedenog naci - onalizma, izazivaju međunacionalni suko - bi... Iako je evidentno da Vojvodina upra - vo posljednjih godina ima veći postotak stanovništva srpske nego drugih nacional - nosti, ali taj njihov refleks straha time nije manji, što svakako zvuči paradoksalno. Činjenica je da se radikalno poremetila

Što da vam kažem kada su mi da - nima i noćima trubili radikalski džipovi pod prozorom najavlju - jući, grokćući iz golemih megafo - na, svoj veliki miting 5. listopa - da? Kad li je to i otkud Novi Sad postao njihovo glavno uporište?

(Dr. Zoran Paunović)

ta. I oni koji nisu zahvaćeni tim nacionalizmom, i koji se svakodnevno od toga distanciraju, gotovo da su stekli neku vrstu navike i prihvatili to kao normalno stanje stvari. Ta »šaka jada« građanski orijentiranih ljudi u ovoj pokrajini već je stekla ne-

ku naviku, rezonirajući: Eto, to se događa, i što se može. I stvari teku kako teku. A, u svakom trenutku moguće je registrirati niz takvih fenomena... Svakako, ta stvar baš nije za šalu. Jer, kako sam rekao, nacionalisti ovdje imaju neku vrstu straha – evo, sad će im otići Vojvodina. Naravno da objektivno gledano ne postoji nikakva realna opasnost. Jer, gdje bi ona otišla? Ali, tim nacionalistima je potrebno to stalno proizvođenje straha – otići će Vojvodina, Srbi su ugroženi – kako bi oni kao nacionalisti mogli funkcionirati, kako bi imali razlog postojanja. A, razlog postojanja je uvijek neka, uvjetovano rečeno, zapaljiva situacija na nekom teritoriju. A, Vojvodina je za to kao Bogom dana. Tu se uvijek lako može napraviti tako nešto. Hvala Bogu, tih iskustava u proteklih deset godina imamo i znamo kako funkcioniraju te tehnologije proizvođenja sukoba i rata.

SUDBINA MJEŠOVITIH SREDINA: Dimitrije Boarov, novinar tjednika »Vreme«, smatra da su nacionalno mješovite sredine uvijek poligoni za demonstriranje nacionalističkih strasti, ali da je, unatoč svemu, tradicionalni duh tolerancije u Novom Sadu, ipak, jači od tih nacionalističkih incidenata.

»Nacionalno izmiješani gradovi su tradicionalno dobri poligoni za demonstraci-

Naše odbijanje da prihvatimo činjenicu kako nacionalizam i etnička netrpeljivosti u Vojvodini iz godine u godinu sve više rastu, i da spomenute pojave proglasimo društvenim zlom, i jesu doveli do koncentracije nasilja.

(Aleksandra Vujić)

Vlč. Marko Kljajić, župnik iz Petrovaradina

Što radi pravna država?

Tko je krivac za razrušena groblja u Novom Sadu? Kažu – maloljetnici, a ja bih rekao – bijedna isprika. Što radi pravna država? Gdje su roditelji tih »maloljetnika«? Javnost je šokirana, osobito ona izvan SCG. Nezaposlenost, teška ekonomska situacija, razrušene obitelji i isfrustriranost stvaraju nezadovoljne ljude, a ulica nudi svašta. Groblja su postala pogodna mjesta za okupljanje takvih ljudi jer su tamo najmanje ometani. Noću normalni ljudi izbjegavaju groblja, policija patrolira svugdje osim tamo. Mislim da bi i novinari trebali biti konstruktivniji i više pisati o tome. Nešto je trulo u državi Danskoj i zato tako smrdi.

ju nacionalističkih ideja. I Novi Sad je, kao jedan od najvećih nacionalno izmiješanih gradova, također za ovdašnje nacionaliste interesantan, jer se računa da će u takvoj sredini svaka akcija imati veliki odjek. A, glavna hrana svih nacionalista jesu međunarodne napetosti.

Uz to, ne smijemo zaboraviti da se prema službenoj statistici u Novi Sad slilo 30 do 40 tisuća izbjeglica iz Bosne i Hercegovine i Hrvatske. To su ogorčeni ljudi, izmješteni iz svojih domova i zavičaja, koji su izgubili neki svoj život tamo, a nisu se uspjeli inkorporirati ovdje. Svakako je potrebno vrijeme kako bi se oni prilagodili drugoj sredini. I upravo među tom populacijom radikalni nacionalisti regrutiraju najveći broj svojih pristalica.

No, i pored svih događaja ovih godina, posljednji miting radikala je pokazao da Novi Sad nije radikalski grad. Tih okupljenih desetak tisuća ljudi je, ipak, mali dio u odnosu na cjelokupno stanovništvo grada, pri čemu su radikali veliki broj svojih pristalica doveli sa strane. Novi Sad je tako pokazao kako je u njemu tradicionalni duh tolerancije ipak jači od takvih nacionalističkih ispada.

U svim promjenama koje su se desile treba spomenuti i činjenicu da je nacionalna struktura Novog Sada u pogledu broja vojvođanskih manjina djelomice promijenjena. U njemu je sve manje Mađara, Slovaka, Rusina. No, to je uopće tragedija cijele Vojvodine. A kad je riječ o našoj naj-

većoj nacionalnoj manjini, mislim da se Mađari u Novom Sadu osjećaju marginalizirano djelomice i zbog toga što Subotica faktički postaje centar mađarske nacionalne zajednice, iako su njihove najveće nacionalne institucije i dalje u Novom Sadu«, kaže za »HR« Boarov.

RADIKALSKA »PRIJESTOLNICA«: Dr. Zoran Paunović, profesor Filozofskog fakulteta u Novom Sadu na katedri za engleski jezik i svjetsku književnost, te gostujući profesor na beogradskom i banja-lučkom sveučilištu, na pitanje kako objasnjava transformaciju Novog Sada od jednog multikulturnog, multikonfesionalnog, tolerantnog grada do centra srpskog nacionalizma u periodu od kraja 80-tih, od »jogurt revolucije« i »događanja naro-da«, pa do sadašnjih događanja kad radikali izabiru upravo Novi Sad za početak predsjedničke kampanje svog kandidata, odgovara: »Što da vam kažem kada su mi danima i noćima trubili radikalski džipovi pod prozorom najavljujući, grokćući iz golemih megafona, svoj veliki miting 5. listopada? Kad li je to i otkud Novi Sad postao njihovo glavno uporište? Sva je sreća pa nisam bio taj dan u Novom Sadu, kao što sam, na žalost bio kada su »proslavljali pobjedu nad mrskim Hrvatima« nakon Kranja, već u Banja Luci, Republici Srpskoj, gdje nije manje beznadno, no, ba-

rem nema radikalskih mitinga. Barem ne tih dana kada sam ja tamo. Ili, barem ne javnih. Ili, barem ja za njih ne znam. Je li to posttraumatski sindrom, je li to doseljavanje, naseljavanje većinskog stanovništva u manjinske predjele Vojvodine, onih najradikalnijih ljudi, koji su pobjegli od ruke pravde ili konkurencije u beznadnom Beogradu, je li to odgovor na strah od drugih nacionalizama i šovinizama, ili sve to skupa, ne znam. Znači, ja sam odveć emotivan čovjek da bih racionalno umio analizirati sociološke ili političke zgode i zbivanja.

J. Dulić, V. Laloš, R. G. Tilly, D. Dulić

Radikalni valovi

Tamo daleko kraj Haaga

Novi Sad u nedjelju bješe nekako tih, izražavao je blagu podatnost. Ovaj grad za Srpsku radikalnu stranku ima poseban simbolički značaj; on je, a ne Zemun, mjesto njihove velike pobjede

Piše: Mirko Sebić

Tjedan dana prije petog listopada me - gafon sa nekakvog olupanog automobila pozivao je građane na miting Srpske radikalne stranke. Potmuo i mumlajući zvuk jedva je dozvoljavao da se razaznaju riječi, ali svatko je već ionako znao da to srpski radikali pripremaju početak kampanje svog predsjedničkog kandidata *Tomislava Nikolića*. I to baš u Novom Sadu, Srpskoj Atini, središtu Srpske Vojvodine.

Plakativiranje je bilo vrlo racionalno, čini se da organizatoru ovo sredstvo oglašavanja ovog puta nije bilo važno.

U nedjelju, petog listopada, vidjelo se i zašto. Srpska radikalna stranka odlučila se da za ovu kampanju u pogon stavi svoje brojno, dobro organizirano i disciplinirano članstvo. Nekoliko sati prije 17 sati kolone automobila iz kojih su vijorile plave radicalske zastave kretale su se sa srijemske strane put Novog Sada. Nemali broj simpatizera i pristalica SRS-a stigao je i organizirano stranačkim autobusima. Bilo ih je i iz Beograda, pa čak i iz Republike Srpske.

ČETA MALA... Trg Slobode, 17 sati i petnaest minuta, nedjelja peti listopad. Miletićev spomenik i dalje stoji okrenut leđima Gradskoj kući. Na Trgu nije pretjerana gužva, ali je lijepo popunjen. Možeš, a da se ne guraš, da dođeš u prve redove gdje je samo nešto malo gušće. Novosadski »Dnevnik« od ponedjeljka objavljuje da je na mitingu bilo deset tisuća ljudi, Radio 021 broji isto toliko. Radikali sami izbrojili su 30 tisuća. Ako je mjera posjete popunjenost trga za vrijeme DOS-ovskih

prosvjeda dvije tisućite godine onda je ovaj radikalni start okupio onoliko koliko i prosječna DOS-ovska večer rujna dvije tisućite.

Samo dvije tezge sa »suvenirima«. Kasete s četničkim i drugim srpskim borbenim pjesmama – 150 dinara, mala šajkačica-privezak pedeset dinara, velika »prava« 500 dinara, slike, kalendarčići, značke.....

U nedjelju, petog listopada, vidjelo se i zašto. Srpska radikalna stranka odlučila se da za ovu kampanju u pogon stavi svoje brojno, dobro organizirano i disciplinirano članstvo. Nekoliko sati prije 17 sati kolone automobila iz kojih su vijorile plave radicalske zastave kretale su se sa srijemske strane put Novog Sada.

Radikali već imaju dramaturgiju mitinga za cijelu kampanju, a u Novom Sadu su je isprobali i funkcionira sasvim dobro, odnosno taman kako im i treba u ovom trenutku. Predstava bi se mogla zvati »Tamo daleko kraj Haga«, i počinje čitanjem pisma Vojislava Šešelja iz zatvora u Sheveningenu. Pismo je, što je i za očekivati, politički pamflet protiv DOS-a, razarajuće i dezintegrirajuće sile koju treba zaustaviti. Ali ovog puta ne oružjem, već očuvanjem tradicionalnih srpskih vrijednosti i srpske državnosti. Radikali ovom kampanjom igraju i na žicu socijalne demagogije što radikalnim političarima još od gore spomenutog spomenika nikad nije bilo strano. Za uši takozvanog »malog čovjeka«, iscrpljenog i dezorijentiranog, zbunjenog i pomalo zgađenog onim što se događa u vla-

dajućoj koaliciji, ova melodija zvučat će privlačno, možda ne dovoljno privlačno da na ovim predsjedničkim izborima donese pobjedu, ali dovoljno da radikale učvrsti i popne za koji stupanj više. A biće još izbora.

PRIJESTOLNIČKA »NAPUHA-NOST«: Novi Sad u nedjelju bješe nekako tih, izražavao je nekakvu podatnost. Ovaj grad za Srpsku radikalnu stranku ima poseban simbolički značaj, on je, a ne Zemun, mjesto njihove velike pobjede. Kamen temeljac njihovog uspona, jer upravo je tu Radikalna stranka našla plodno tlo za razvoj svoje ideje jednakosti i bratstva u naciji. Upravo na rubovima ovog napuhanog grada, koji uvijek s prezirom iz centra gleda periferiju, koji se sprda sa »dođošima« i podmuklo ne oprašta uspjeh, Šešeljeva stranka našla je svoje vjerne članove kojima je netko možda prvi put u životu rekao da ih treba. Danas taj svijet, siguran u sebe i u instant smisao koji im je sve ove godine osiguravala upravo Stranka (koju oni ne sasvim demagoški zovu obitelji), stoji u centru grada i iz tog centra izaziva periferiju na dvoboj, izaziva Lipov Gaj, ali i Vetrničanina Borislava Novakovića, aktualnog gradonačelnika novosadskog. Upravo će njega na predstojećim lokalnim izborima rušiti radikalni kandidat za gradonačelnika Maja Gojković. Maja je rasla tu u centru grada, nedaleko od mjesta gdje se sad drže mitinzi, ljetovala na hrvatskom primorju, izlazila u kulturni kafić osamdesetih »D&B«, pila vodku, radila u očevoj odvjetničkoj kancelariji koja je također u centru. Kakvi čudni izbori nam predstoje: Vetrnik ili Centar, Radikali ili Lipov Gaj.

www.tippnet.co.yu

Brz i pouzdan pristup Internetu za tvrtke i pojedinačne korisnike

Izrada web-prezentacija

Prodaja računara i računarske opreme

Projektovanje, instalacija i održavanje lokalnih i Internet mreža

Prodaja licenciranih softwera

Pojedinačni i kolektivni informatički tečajevi

Izrada knjigovodstvenih i drugih softwera

Bogat izbor informatičke stručne literature

Najkompletnija informatička paleta u Subotici, sa stručnom podrškom na srpskom i mađarskom jeziku i sa stalnim dežurstvom!

Braće Jugovića 5, Subotica, Tel. (024) 555-765

e-mail: support@tippnet.co.yu

Susret subotičkih i szegedinskih odbornika

Sporazum o suradnji

Gradonačelnici *dr. László Botka* i *Géza Kucsera* potpisali su u petak sporazum o suradnji bratskih gradova Szegedina i Subotice na prvoj zajedničkoj sjednici predstavnika dviju lokalnih samouprava. Sporazum se temelji na pet točaka suradnje: uzajamno upoznavanje s organizacijom i funkcioniranjem organa i institucija lokalne samouprave i razmjena iskustava; proširivanje gospodarske suradnje; daljnje razvijanje kulturne suradnje; uspostava odnosa među sindikalnim, omladin-skim, civilnim i sportskim organizacija-

ma, te razvijanje turističke suradnje. U zajedničkog izjavi koju su potpisali *dr. László Botka* i *Géza Kucsera*, predstavnici dvaju gradova uputili su prijedlog Vlada Srbije i Crne Gore i Mađarske da počnu pregovore o mogućnostima otvorenja generalnog konzulata Srbije i Crne Gore u Segedinu.

Potpisanim sporazumom predstavnici dva grada stavili su u petak izvan snage raniji sporazum usvojen još 17. lipnja 1966. godine Prvoj zajedničkoj sjednici dvije skupštine u Segedinu, osim grado-

FOTO: ATTILA KOVACS

načelnika, prisustvovali su i načelnik Sjeverno-bačkog okruga *Dragan Rokvić*, potpredsjednik općine *Saša Vučinić*, predsjednik Izvršnog odbora *Árpád Papp*, te još skupina od pedesetak vijećnika, resornih ministara i dužnosnika lokalne samouprave.

Dr. László Botka u svom je uvodnom govoru tom prigodom, među ostalim, rekao kako su – bez obzira na granicu i budući različit položaj Mađarske i Srbije i Crne Gore interesi dva grada zajednički pri čemu prioritet imaju euroregionalni projekti, dok je *Géza Kucera* svoje domaćine zamolio da pomognu Subotici u prenošenju iskustava koja su stekli tijekom proteklog desetljeća. On je također rekao kako SO Subotica još nije usvojila sporazum o bratimljenju dvaju gradova, ali da će ta točka dnevnog reda uskoro biti na sjednici lokalnog parlamenta. ■

FOTO: ATTILA KOVACS

Gradonačelnici Szegedina i Subotice *Géza Kucsera* i *László Botka*

VIJESTI

Međunarodni znanstveni skup
o biskupu Lajči Budanoviću

O životu i djelu znamenitog biskupa

Pod pokroviteljstvom *dr. Ivana Penzesa*, subotičkog biskupa, Katolički institut za kulturu, povijest i duhovnost »Ivan Antunović« i Odbor »Zadužbine biskupa Budanovića« organiziraju znanstveni skup pod naslovom »Razgovor prigodni o biskupu Lajči Budanoviću (1873.-2003.)«.

Znanstveni skup u čijem radu će sudjelovati autori iz Hrvatske, Bosne i Hercegovine, Vojvodine i Mađarske, održat će se 14. i 15. listopada u Hrvatskom kulturnom centru »Bunjevačko kolo«. Inače, 2003. godina je 130. obljetnica rođenja bi-

skupa *Budanovića*, i 80. godina kako je postao upravitelj Bačke Apostolske Administrature, a istodobno obilježava se 70 godina osnivanja Zadužbine. Prošle godine u Subotici su objavljene i dvije knjige posvećene institucijama koje je osnovao biskup Lajčo Budanović u cilju okupljanja i obrazovanja hrvatskih intelektualaca na ovim prostorima: Subotička matica i Zadužbina biskupa Lajče Budanovića, autora vlč. *Josipa Temunovića*, čijim prikazom skup počinje 14. listopada u 10 sati. Prvi dan skupa posvećen je životu, djelu i naslijeđu biskupa Budanovića, o čemu će

predavanja održati predavači: *dr. Đuro Hranić*, *dr. Nikola Škalabrin*, *mr. Andrija Kopilović*, *mons. Bela Stantić*, *Mr. Lazar Ivan Krmpotić*, *mr. o. Domagoj Šimunović* i *Tomislav Žigmanov*, prije podne, te od 16 sati, na mađarskom jeziku, *msgr. Huzsvár László*, *dr. Zapletán Géza* i *Ehmann Imre*. Sljedećeg dana, 15. listopada, s početkom u 10 sati, o povijesti, kulturnom identitetu i današnjem položaju bunjevačkih Hrvata u Vojvodini, Mađarskoj i Hrvatskoj predavanja će održati *dr. Korhec Tamás*, *dr. Mijo Karagić*, *Krešimir Bušić*, *mr. Željko Holjevac*, *Kalman Kuntić*, *Zvonimir Cvijin* i *Milovan Miković*.

J. D.

Preuzimanje bonova za regresirano dizel-gorivo

Komisija za podjelu pomoći poljoprivrednim proizvođačima koji su pretrpjeli štetu od suše na pšenici roda 2003. godine, oba-

Pušten u promet put u Tavankutu

U ponedjeljak je svečano pušten u promet obnovljeni krak tavankutskog puta koji selo povezuje sa Somborskim putem. Asfaltirana su 4 kilometra i 800 metara kolovoza, a kroz samo naselje novim asfaltnim slojem presvučen je jedan kilometar i 300 metara puta.

Prilikom svečane predaje, gradonačelnik Geza Kučera čestitao je izvođaču, Vojputu, na brzom i kvalitetnom radu, a svima koji put budu koristili zaželio sigurnu vožnju. Osim toga, gradonačelnik je istaknuo kako se u Općini obavlja velik broj poslova na izgradnji putova i druge infrastrukture, te da će se proces revitalizacije putova nastaviti i iz proračunskih sredstava.

Ovom značajnom događaju za Tavankut i okolinu, prisustvovali su i potpredsjednik SO *Bela Tonković*, direktor Zavoda za urbanizam *Tomo Peić*, direktor Fonda za izgradnju grada *Duško Guslov*, direktor Vojputa *Duško Dražić*, predsjednik

skupštine MZ Tavankut *Slavko Benčik*, predsjednik savjeta MZ *Mirko Godar*, potpredsjednik MZ *Branko Horvat*, te direktor Osnovne škole »Matija Gubec« u Tavankutu *Kalman Kuntić*.

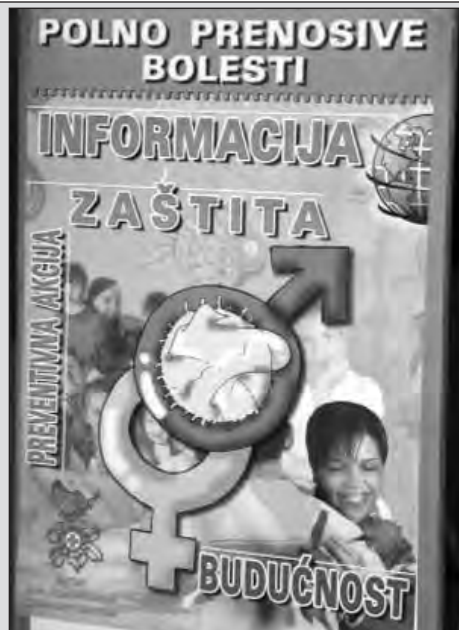

vještava vlasnike, tj. korisnike obradivog poljoprivrednog zemljišta koji nisu iskoristili pravo i nisu preuzeli bonove za regresirano dizel gorivo D – 2 za ovogodišnje jesenske radove, da to pravo mogu ostvariti do 15. listopada, u svim mjesnim uredima, kao i na šalterima Stare Gradske kuće (soba 139 i 140). Prigodom podnošenja zahtjeva potrebno je ponijeti sa sobom originalno ili duplikat poreznog rješenja za 2003. godinu, izdanih od strane Porezne uprave – Subotica, prema mjestu prebivališta poreznog obveznika naznačenom na poreznom rješenju, uz prikaz osobne iskaznice obveznika ili osobe koja u ime obveznika podnosi zahtjev.

Edukacija mladih o spolno prenosivim bolestima

Dr. Bogdan Čulibrk je najavio aktivno provođenje programa edukacije mladih u Sjeverno bačkom krugu o spolno prenosivim bolestima. Novoobučeni edukatori za početak će seriju predavanja u svim razredima srednjih, i sedmim i osmim razredima osnovnih škola u Subotici, Bačkoj Topoli i Malom Idošu.

Želja je da se što više mladih upozna sa spolno prenosivim bolestima koje su u porastu, i čije neadekvatno i nepravovremeno liječenje često prouzrokuje opstruktivni sterilitet te tako smanjuje natalitet. Po školama će biti organizirani sati na kojima će mladi gledati prigodne filmove te će

dobiti edukativne brošure. Dr. Čulibrk je najavio i da će se u zgradi Higijenskog u Subotici formirati posebni odjel gdje će mladi diskretnije moći obaviti testiranje na spolno prenosive bolesti.

Prosječna zarada 12.052 dinara

Prosječna zarada bez poreza i doprinosa u kolovozu u Subotici, manja je u odnosu na srpanj, ali je ponovno iznad republičkog prosjeka i iznosi 12.052 dinara.

Subotičko izvangospodarstvo ostvarilo je prosjek od 13.708 dinara koji je također manji u odnosu na srpanj. Jedino je gospodarstvo zabilježilo blagi rast prosječne neto zarade koja za kolovoz iznosi 11.432 dinara.

U Zoo vrtu ubijena tigrica

U nedjelju navečer je iz kaveza palčkog zoološkog vrta izašla na slobodu tigrica stara 12 godina, i to zbog pogreške radnika *Lászla Koszóa* koji je prilikom čišćenja zaboravio zatvoriti vrata kaveza. Direktor Zoološkog vrta *Ignacije Tonković* je ubrzo zatim obavijestio MUP te se u rekordnom roku pojavio veliki broj pripadnika policije. Budući da se nije moglo predvidjeti ponašanje tigrice u slučaju narkoze, a u zoološkom vrtu je još bilo ljudi, Tonković je naredio likvidiranje tigrice. Protiv radnika pokrenut je postupak odgovornosti.

FOTO: ATTILA KOVACS

Forum mladih Europskog kruga – Hrvatska

Njemački i francuski studenti posjetili Vukovar

VUKOVAR – U Vukovaru su boravila izaslanstva njemačke studentske udruge Studentenforum im Toennissteiner Kreis, francuska studentska udruga Conference Olivaint, Forum mladih Europskog kruga – Hrvatska, Udruga za demokratsko društvo i Centar za europsku dokumentaciju i istraživanje Robert Schuman sudionika IV. međunarodne ljetne akademije, koja se ove godine od 4. do 10 listopada održava u Hrvatskoj pod nazivom »Stabilnost i prosperitet u jugoistočnoj Europi«.

Izaslanstvo studenata u vukovarskom je gradskom muzeju primio vukovarsko-srijemski župan, *Nikola Šafer*, koji ih jer upoznao sa stanjem u županiji, te je istaknuo: »Vukovarsko-srijemska županija je u gospodarskom smislu značajan čimbenik u aktivnostima Hrvatske za ulazak u Europsku uniju. Povijesna je zadaća stvoriti uvjete, što se ljudskog potencijala tiče, za stvaranje kvalitetnog života na ovim područjima. Župan Šafer je također naglasio kako su svi koji žele stvarati i doprinositi razvoju Vukovara dobrodošli.

Dr. Antun Čičin Šajn-predsjednik Europskog kruga i glavni organizator ovogodišnje ljetne akademije pojasnio je kako je došlo do osnivanja ljetne akademije: »Na inicijativu bivšeg njemačkog veleposlanika *Haka* koji je nekoliko puta boravio u Vukovaru osnovan je Europski krug Hr-

vatska koja u zajednici s Njemačkim studentskim forumom i sličnom organizacijom iz Francuske organizira ovu akademiju. Radi se o okupljanju mladih ambicioznih ljudi, potencijalnih budućih vođa njihovih zemalja, daleko natprosječne razine studenata«.

Tijekom posjeta Vukovaru europski su studenti položili vijenac i zapalili svijeću na Memorijalnom groblju žrtava iz Domo-

vinskog rata, Spomen obilježju Ovčara te razgledali Arheološko nalazište Vučedol. ■

Koncert za sjećanje

RUMA – U srijedu, 2. listopada u Gerontološkom centru »Srijem« povodom međunarodnog dana starih održan je koncert Velikog tamburaškog orkestra HKPD »Matija Gubec« iz Rume. Pored autorskih djela dirigenta ovog orkestra Josipa Jurce, izvođena su i djela klasične glazbe a vokalni solista bio je dugogodišnji član Društva Dušan Stupar. U jednoj prijatnoj atmosferi koncert je protekao više nego uspješno i na veliko zadovoljstvo naših najstarijih koji su proveli jednu nezaboravnu večer, koja će im dugo ostati u lijepom sjećanju.

N. J.

Priznanja za obuću Borovo

BOROVO – Tvornica kožne obuće Borovo, nakon povratka, pokušava ponovno dosegnuti prijeratnu slavu i kvalitetu. Novo priznanje stiglo je na »Jesenskom međunarodnom sajmu kože i obuće« održanom u Beogradu. Naime, *Vatroslav Mravunac* je osvojio zlatni prsten za najuspješnijeg kreatora najbolje i najljepše ženske kolekcije obuće, dok je Borovo kožna obuća, osvojila srebrnu košutu za muške cipele. Borovo je na sajmu izložilo 120 modela kolekcije proljeće-ljeto 2004 na zajedničkom hrvatskom štandu. ■

Sunčana jesen života

SOMBOR – Gerontološki centar »Sombor« organizator je akcije »Sunčana jesen života«, koja će trajati tijekom listopada. Između ostalog bit će priređene izložbe radova korisnika Gerontološkog centra, nastupi KUD-ova, dramskih sekcija, takmičenje korisnika Gerontološkog centra u pikadu, nastupi plesnih skupina, i održati će se tribina na temu »Bronhijalna astma« koju će voditi dr. Vidoje Kulić. Scenski kolaž će prirediti glumci Narodnog kazališta, a bit će priređeni i turniri u šahu, te nastupi korova i poeta. Sve ove manifestacije događat će se u »Domu penzionera«, »Domu za njegu i stara lica« i Gerontološkom klubu. Povodom ove akcije, korisnici Gerontološkog centra posjetit će korisnike koji se liječe u bolnici, proslavit će rođendane korisnika koji su rođeni u listopadu i posjetit će Gerontološki centar »Subotica«.

Z. G.

Hrvatska uložila preko tri milijarde kuna u obnovu Vukovarsko-srijemske županije

Obnova kuća u finalnoj fazi

VUKOVAR – Država je u obnovu Vukovarsko-srijemske županije do sada uložila preko tri milijarde kuna, od toga milijardu i 200 milijuna kuna u Vukovar.

Krajem prošle godine započela je obnova 750 kuća na prostoru Vukovarsko-srijemske županije, do sada je završeno preko 500 kuća a ostale su kuće pri završetku. Ovih je dana već zaključen natječaj novog programa za projektiranje, a raspisuje se i natječaj za izvoditelje, tako da će uskoro započeti zadnji program obnove stambenog fonda na županiji ali i u Hrvatskoj – rekao je pomoćnik ministra za javne radove, obnovu i graditeljstvo Ljudevit

Herceg na konferenciji za novinare. Herceg je dodao da je oko 1700 stanova u višestambenim objektima u procesu obnove, od toga u gradu Vukovaru 1600 od čega je oko 900 u izvođenju. Ostali će stanovi biti obnovljeni do kraja godine. Herceg je najavio kako će do kraja iduće godine biti u potpunosti obnovljen stambeni fond. Također je rečeno kako je do sada na prostoru Vukovarsko-srijemske županije obnovljeno 40-ak škola i sportskih dvorana, a u novom programu već je krenula obnova ili izgradnja 24 škole i sportske dvorane na području Županije. Novost je da će sve škole i sportske dvorane

biti i opremljene. Čitav program traje dvije godine. To je program težak 650 milijuna kuna.

Problem obnove i izgradnje domova kulture javlja se u čitavoj Hrvatskoj. Država uglavnom neće ići u kompletno financiranje domova kulture i tražit će podršku lokalne zajednice. U ratu je 170 ratom stradalih općina, a svaka općina ima nekoliko domova. U cijeloj je Hrvatskoj bilo 1.313 sakralnih objekata oštećeno ili porušeno, dobar dio je obnovljen, ali je još veliki posao pred Ministarstvom obnove. Dio sakralnih objekata obnovit će se sredstvima za socijalnu infrastrukturu.

Održana 19. sjednica KPZH »Šokadija« U planu više manifestacija

SONTA – U ponedjeljak, 06. listopada, u prostorijama župnog ureda u Sonti, održana je 19. sjednica predsjedništva KPZH »Šokadija«. Detaljno su analizirane sve aktivnosti »Šokadije« vezane za sudjelovanje u proteklom »Grožđe balu«. Predsjedništvo je iskazalo zadovoljstvo doprinosom svih članova »Šokadije« izvršenju povjerenih im zadaća. Analiziran je i financijski dio, u kojem nije bilo nikakvih nejasnoća.

Donijet je i kratkoročni plan aktivnosti u sljedećem razdoblju. Već u subotu, 11. listopada, »Šokadija« će sudjelovati na međunarodnoj manifestaciji »Čepinski suncokreti« u Čepinu, Republika Hrvatska. U petak, 24. listopada, »Šokadija« će u Domu kulture organizirati promociju »Hrvatske riječi«, a 8. studenog recitatori će na smotru u Sombor. Kruna ovogodišnjeg rada bit će godišnji koncert 29. studenog, na kojem će se Sončanima predstaviti sve sekcije Zajednice. Predsjedništvo je upoznato i sa subotnjim napadom na dopisnika »Hrvatske riječi« u Sonti, o čemu je izdalo zasebno priopćenje.

I. A.

Obljetnica učiteljske škole u Somboru

SOMBOR – Ovog vikenda, 10. i 11. listopada, u Somboru će biti obeleženo 225 godina obrazovanja učitelja, a povodom osnivanja prve učiteljske škole u Somboru 1778. godine. Tim povodom u Somboru je, osim ostalih najavljen i dolazak premijera Srbije Zorana Živkovića i njegove svetosti patrijarha Pavla.

A. R.

Legat od 1.000 slika

SOMBOR – Prema odluci Skupštine općine Sombor, u prednjem dijelu stare Graškovićeve palače, u centru grada, u dogledno vrijeme, a najvjerojatnije sljedeće godine, biti će otvorena Galerija »Stojkov« u kojoj će biti smještena djela oca i sina, Save i Dragana Stojkova, istaknutih vojvođanskih slikara koji žive u Somboru. Riječ je o 1000 slika poklonjenih gradu, čija je vrijednost procijenjena između jednog i dva milijuna eura. Za adaptaciju galerijskog prostora potrebno je od 10 do 15 milijuna dinara, pa Sombor očekuje pomoć Republike i Pokrajine kao i brojnih donatora.

A. R.

Pokrenuta privatizacija đurđinskog giganta

Uskoro novi početak »Nove brazde«

Velika je nedoumica o tome što donosi tranzicija ovoga poljokombinata

Piše: Nikola Perušić

Prije četiri mjeseca u »Hrvatskoj riječi« pisali smo o situaciji u Đurđinu, mjestu od iznimnog značaja za ovdašnje Hrvate. U tom kontekstu objavljen je tekst »Brazde podjela«, koji se bavio i poljokombinatom »Nova brazda«. Direktor »Nove brazde« Bogdan Zagorac, kojeg su sugovornici spominjali u negativnom kontekstu, za »Hrvatsku riječ« nije želio dati izjavu. Zaprijetio je kako će podnijeti tužbu ukoliko samo bude spomenut. Imajući u vidu tu situaciju, uredništvo »Hrvatske riječi« arhiviralo je dio materijala, od tonskih zapisa razgovora s mještanima do policijskih priopćenja o podnijetim kaznenim prijavama. No, Zagorac tužbu nije podigao.

Iskoristivši u to vrijeme napravljeni intervju s potpredsjednikom Vlade Republike Srbije Józsefom Kaszom, postavljeno mu je pitanje što, kao bivši gradonačelnik Subotice, misli o cjelokupnoj situaciji u Đurđinu. Ogradiivši se kako nije upućen u srž događaja, ali poznajući problematiku »Nove brazde« i Đurđina, te konflikata »Nove brazde« i stanovništva Đurđina, József Kasza je rekao kako je to školski primjer kako ne treba jedna privredna organizacija raditi u okviru jednog naselja. »Umjesto da razvija ekonomske odnose i ekonomske poslove u interesu tog stanovništva koje je ipak najbliže toj organizaciji, prelazi se na politički teren i proizvodi se politički sukob što je našim sredinama nesvojstveno i veoma opasno. Siguran sam da će rješenje tog problema biti u privatizaciji tog ekonomskog subjekta, i tamo gdje kapital traži efikasnost, neće biti mjesta za politiku«, rekao je tada Kasza.

DIREKTOR: I, doista, privatizacija neće mimoići niti »Novu brazdu«. Inicijativa za privatizaciju pokrenuta je 30. srpnja ove godine, da bi prospekt o ovoj tvrtki bio objavljen 20. rujna na internet sajtu Agencije za privatizaciju. Na tom mjestu su navedeni brojni podaci o samoj tvrtki, a nama je bio zanimljiv podatak da u rubrici 'direktor' stoji ime Lepasave Gemeš, a ne Bogdana Zagorca. Kontaktirajući đurđinsku tvrtku saznajemo da je podatak koji je objavila Agencija za privatizaciju netočan.

Red. broj	Proizvod	Vrijednost u tisućama dinara		
		1999.	2000.	2001.
1.	Pšenica merkantilna	4.049	551	6.754
2.	Pšenica sjemenska	1.662	3.233	4.861
3.	Ječam	2.033	5.441	7.765
4.	Kukuruz	523	110	201
5.	Suncokret	1.370	899	9.859
6.	Soja	1.897	2.263	4.540
7.	Šećerna repa	2.419	5.108	9.978
8.	Tov svinja	13.540	14.905	18.937
9.	Tov junadi	4.250	14.356	26.153
10.	Brašno T-400	43	3.040	893
11.	Brašno T-500	198	14.359	41.340
12.	Stočno brašno	95	4.348	6.472
13.	Svježe svinjsko meso	15.061	29.321	13.710
14.	Svježe juneće meso	1.051	1.727	1.241
15.	Prerađevine	2.438	2.704	5.920
16.	Klаница - ostalo	3.344	2.427	1.157
	UKUPNO:	53.973	104.792	159.781

Ukupan prihod prema osnovnim proizvodima
(skinuto sa službenog sajta Agencije za privatizaciju):

Mada Leposava Gemeš radi tamo, ona ipak nije direktor.

Ali, što se tiče »Nove brazde«, iznenađenja su tek moguća. Gostujući u emisiji TV Subotice zajedno s predsjednikom Općinskog vijeća saveza sindikata *Margaretom Mrđanov*, regionalni koordinator Ujedinjenih granskih sindikata »Nezavisnost« *Ljubo Zajović* prozvao je Margaretu Mrđanov zbog skrivanja otkaza koji je dobio jedan uposleni. »Rekao sam Vam – pazite gospodo, doći će do suda. Došlo je do suda. Sada stvari teku vrlo nepovoljno i po njega i po Vas«, rekao je Zajović, govoreći o »Novoj brazdi«, ali ne želeći ulaziti u detalje.

NADE ILI ILUZIJE: Nekadašnji v. d. direktora »Nove brazde«, a sada uspješni poduzetnik, vlasnik poduzeća »Agria« *Lazar Baraković* iznosi svoj stav o tome: »Ne znam što se može očekivati od privatizacije, jer nemam uvida. Kada bi se to obavilo korektno i kada bi bilo konkurencije i pravog nadmetanja, to bi bilo dobro, u posjed bi došao netko tko želi raditi, organizirati proizvodnju, zaposliti ljude... Ali, ako se skriva, radi ispod žita, to će biti loše i za uposlene i za selo. Za očekivati je upravo ovo drugo, jer se sve do sada u proteklih deset godina dešavalo u tom pravcu«, kaže Baraković, koji je preko 30 godina proveo radeći u »Novoj brazdi«.

Nakon javne aukcije bit će poznato kakva će biti sudbina »Nove brazde«. Hoće li to biti novi početak s novom rukovodećom postavom, ili će stari vlastodršci još snažnije stegnuti kombinat, a njime i selo.

AKTIVA	31.12.1999.	%	31.12.2000.	%	31.12.2001.	%
STALNA IMOVINA	106,526	72.85%	236,112	76.08%	351,085	75.77%
Nematerijalna ulaganja	0	0.00%	0	0.00%	0	0.00%
Osnovna sredstva	101,657	69.52%	220,213	70.95%	328,965	71.00%
Zemljište, šume i višegodišnji zasadi	48,202	32.96%	102,816	33.13%	142,605	30.78%
Građevinski objekti	19,198	13.13%	49,509	15.95%	65,780	14.20%
Oprema, alati i inventar	7,690	5.26%	21,956	7.07%	59,656	12.87%
Ostala osnovna sredstva	26,567	18.17%	45,932	14.80%	60,924	13.15%
Dugoročni financijski plasmani	4,869	3.33%	15,899	5.12%	22,120	4.77%
OBRITNA IMOVINA	38,640	26.42%	72,383	23.32%	110,173	23.78%
Zalihe	24,409	16.69%	48,386	15.59%	69,478	14.99%
Material, sit. inventar i ned. proizvodnja	16,147	11.04%	35,510	11.44%	45,350	9.79%
Gotovi proizvodi, roba i dati avansi	8,262	5.65%	12,876	4.15%	24,128	5.21%
Kratkoročna potraživanja i plasmani	13,289	9.09%	22,476	7.24%	35,646	7.69%
Kupci	12,954	8.86%	21,858	7.04%	32,748	7.07%
Ostala potraživanja i AVR	335	0.23%	618	0.20%	2,898	0.63%
Kratkoročni financijski plasmani	4	0.00%	4	0.00%	0	0.00%
Kratkoročni krediti	4	0.00%	1	0.00%	0	0.00%
Vrijednosni papiri	0	0.00%	0	0.00%	0	0.00%
Ostali kratkoročni plasmani	0	0.00%	0	0.00%	0	0.00%
Gotovinski ekvivalenti i gotovina	938	0.64%	1,517	0.49%	5,049	1.09%
POSLOVNA IMOVINA bez gubitka	145,166	99.27%	308,495	99.40%	461,258	99.55%
IZVANPOSLOVNA AKTIVA	1,063	0.73%	1,867	0.60%	2,095	0.45%
UKUPNO AKTIVA	146,229	100.00%	310,362	100.00%	463,353	100.00%
PASIVA	31.12.1999.	%	31.12.2000.	%	31.12.2001.	%
KAPITAL	111,567	76.30%	240,899	77.62%	337,146	72.76%
Aksijski kapital	45	0.03%	96	0.03%	96	0.02%
Društveni i ostali kapital	102,321	69.97%	218,251	70.32%	218,251	47.10%
Revalorizacijske rezerve	0	0.00%	0	0.00%	91,654	19.78%
Rezerve iz dobitka	1,886	1.29%	4,023	1.30%	146	0.03%
Neraspodijeljeni dobitak	7,315	5.00%	18,529	5.97%	26,999	5.83%
DUGOROČNA REZERVIRANJA	0	0.00%	0	0.00%	6,039	1.30%
OBVEZE	33,587	22.97%	67,214	21.66%	117,308	25.32%
Dugoročne obveze	6,366	4.35%	2,527	0.81%	12,497	2.70%
Kratkoročne obveze	27,221	18.62%	64,687	20.84%	104,811	22.62%
Kratkoročni krediti	870	0.59%	11,323	3.65%	35,383	7.64%
Primljeni avansi, depoziti i kamate	7,357	5.03%	2,369	0.76%	5,183	1.12%
Dobavljači	17,731	12.13%	49,344	15.90%	57,616	12.43%
Ostale obveze i PVR	1,263	0.86%	1,651	0.53%	6,629	1.43%
POSLOVNA PASIVA	145,154	99.26%	308,113	99.28%	460,493	99.38%
IZVANPOSLOVNA PASIVA	1,075	0.74%	2,249	0.72%	2,860	0.62%
UKUPNO PASIVA	146,229	100.00%	310,362	100.00%	463,353	100.00%

Pozicije bilansa stanja za period 1999. – 2001. godine u tisućama dinara (skinuto sa službenog sajta Agencije za privatizaciju):

Osobna karta »Nove brazde«

Poljoprivredni fakultet u Novom Sadu napravio je početkom 2002. godine profil poduzeća a. d. »Nova brazda« u kojem stoji kako poduzeće nije uvelo nikakve međunarodne standarde kvalitete. »Nova brazda« se prostire na 575 hektara društvenog, uglavnom poljoprivrednog zemljišta vrijednosti gotovo 460 milijuna eura. Pored toga, poduzeće ima pravo korištenja 2.700 hektara njiva i livada koje se nalaze u državnom vlasništvu.

Vrijednost 80 posto najznačajnijih objekata – zgrade mlina, mašinsko ratarskog centra, mini klaonice, zgrade za termoelektroenergetsko postrojenje, farme za junad, trafo-stanice, silosa, magazina zrnaste hrane, zgrade menze, zadružnog doma, upravne zgrade III, zgrade direkcije, zgrade bivše zdravstvene stanice, strojarke radionice, radionice s garažom i farme za

tov svinja – iznosila je, prema procjeni Poljoprivrednog fakulteta posljednjeg dana 2001. godine, sadašnju vrijednost od oko 1,6 milijuna eura.

Vrijednost opreme koja uključuje opremu za mlinsku industriju, transporter za džakove, opremu u klaonici, 6 traktora MTZ 82, traktor Claas Shalleng, plug Lemken, rasurač mineralnog gnojiva, 2 sijačice, 2 valilice za krumpir, 3 kombajna Class, 2 prese, opremu za trgovinu, opremu za ugostiteljstvo, opremu za obavljanje zanatske djelatnosti, teretno vozilo Fap, Turbo – Zeta, Jugo-Skala 101, Renault Megan, Jugo 101, Zastava 128, Citroen C-15, FAP sa ceradom, 16 telefonskih aparata, telefaks, viljuškar, 2 kompresora E4, opremu za zagrijavanje, kancelarijski namještaj, računarsku opremu i opremu u mlinu, iznosila je tada sadašnjih gotovo milijun eura.

Analiza Poljoprivrednog fakulteta je prije ovogodišnje katastrofalne suše govorila o relativno dobrim tržišnim mogućnostima. Pad udjela intenzivnije stočarske proizvodnje govori o opadanju ukupnog nivoa proizvodnje, ali u strukturi prihoda u promatranom periodu od 1999. do 2002., rastao je udio udjela prihoda od prodaje.

Struktura prihoda i povećanje učešća poslovnih prihoda u ukupnim prihodima pokazuje jasnu profiliranost firme i jačanje osnovne aktivnosti, što je značajan pokazatelj moguće stabilnosti budućeg poslovanja. Analiza kretanja vrijednosti obrtnog fonda dala je lošu sliku financijske ravnoteže. Naime, pokriće zaliha obrtnim fondom od 6 posto u 2001. godini je visoko i ne daje potvrdu financijske ravnoteže. Pokraj toga, vlastiti neto obrtni fond NOF je 2001. bio negativan. ■

Bunjevačko-šokački Hrvati (3.)

Buđenje nacioanlne svijesti

Sve do kraja XIX stoljeća dokumenti segedinske i subotičke Bunjevce nazivaju Dalmatincima, a njihov jezik lingua dalmatica (dalmatinski jezik)

U trećem stoljeću prije Krista uspjeli su Ardijejci pod svoju vlast podvrći neka ilirska plemena i tako su stvorili svoju prvu državu. Država se prostirala od rijeke Krke do u današnju Albaniju, a prvi kralj im je bio Agron. Bavili su se i gusarenjem u Jadranskom moru, ometali Rimljane u plovidbi i pljačkali ih. To razbjesni Rimljane, zapodjenuše rat s njima i pobijede ih oko 229. godine prije Krista. Ostala im je samo nekakva skraćena država pod kraljicom Teutom. Protezala se od Dubrovnika do Lesha.

Izgleda da nije bilo mira između Ilira i Rimljana dugi niz godina. Rimljani su 167. godine zaratili s ilirskim kraljem Gencijem, pobijedili ga i njegovu državu podvrgli svojoj vlasti. Od tada Rimljani preuzimaju inicijativu i vode česte i dugotrajne ratove protiv Ilira. Sada je već sasvim jasno da Rimljani žele uništiti ili posve pokoriti Ilire. Zaredali su ratovi protiv Delmata 156 prije Krista, pa 135. godine stare ere protiv Ardijejaca i Plereja, zatim 129. protiv Histra i Japoda. Od 78. do 76. godine ponovno protiv Delmata i drugih ilirskih plemena. Rimljani osvajaju sve više ilirskih područja. U godinama od 6. do 9. nove ere u Batonskom ratu pokoriše i posljednja ilirska plemena. Od tada počinje njihova romanizacija, prvo u gradovima, vojnim centrima i putnim utvrdama, a kasnije i po ostalim područjima. Iliri se asimiliraju. Postaju službenici u državnim službama i vojsci, pa čak i rimski carevi. Smatra se da su carevi Aurelijan, Probi i Dioklecijan bili ilirskog podrijetla.

ILIRSKI PREPOROD: Iliri su se asimilirali. Uspomenu na sebe ostavili su u mnogim imenima, toponimima, provincijama, institucijama i nekim jezicima. Rimsku provinciju Ilirik zatekli su Slave ni u svojim seobama. Neki bizantski pisci u XV. stoljeću nazivaju Slavene Ilirima, a naročito dugo Hrvate. U XVII. i XIII. stoljeću govori se i o »ilirskoj narodnosti« u okviru Ugarske. U Beču je osnovana »Ilirska dvorska deputacija«, zapravo Ilirska kancelarija.

Napoleon 1809. godine stvara »Ilirske provincije«, Austrija 1916. godine stvara »Kraljevinu Iliriju«. U XIX. stoljeću nastao je u Hrvatskoj narodni pokret nazvan »Ilirski preporod«. Ilirski jezik u spisima na latinskom jeziku bit će istoznačnica (sinonim) za hrvatski jezik i bunjevački i

šokački govor, sve do naših dana.

Balkanski poluotok nastanjen Ilirima Rimljani su zvali Illyricum (Ilirik). Oni su pod svoju vlast postupno podvrgli cijeli Balkanski poluotok. Pod njihovu vlast dospijeva i Regnum Illyricum (Ilirsko kraljevstvo), kralja Genacija 167. godine prije Krista. Pobjedom u Panonskom ustanku, ili Batonskom ratu, Rimljani administrativno uređuju cijeli poluotok. Ilirik se dijeli na dvije provincije: Pannonia superior i Provincia Illyricum (kasnije Dalmatia). Kasnije će cijeli Ilirik podijeliti na dijele Illyricum orientale i Illyricum occidentale. Slaveni će tu zateći tri rimske provincije: Dalmatia, Praevalitana i Epirus nova. Za našu temu je važan naziv Dalmacija i dalmatinski. Sve do kraja XIX stoljeća dokumenti segedinske i subotičke Bunjevce nazivaju Dalmatincima, a njihov jezik lingua dalmatica (dalmatinski jezik). Treba napomenuti da ti stari rimski nazivi nemaju veze s Bunjevcima, nego s Hrvatima iz Dalmacije.

POD FRANCUSKOM I NJEMAČKOM: Za vrijeme Napoleona i francuske vladavine Ilirik dobiva i francusko ime: Les provinces Illyriennes (Ilirske provincije). Ta teritorijalna podjela i uprava Francuza trajat će od 1809. godine do 1814. godine. Kroz to vrijeme bit će uređena prema Code Napoleon (Napoleonov zakon). To područje ima svoju vladu, neku vrstu lokalne samouprave. Ta uprava donosi mnoge reforme i naprednija je. Podupire se prosvjeta na »ilirskom jeziku« i njeguje se »ilirski« nacionalni osjećaj.

Maršal Marmont, koji je dokinuo Dubrovačku republiku, pokreće 1810. godine u Ljubljani novine: »Telegraphe officiel des provinces Illyriennes«, koje izlaze samo na francuskom i njemačkom jeziku. Pokušaj ozbiljnijih reformi u prosvjeti, ekonomiji, kulturi i politici, nije uspio. No neke reforme su prihvaćene i bile su poticaj napretku na svim područjima života. Djelovali su i na buđenje nacionalne svijesti kod Hrvata, iako su se rabili izrazi ilirski jezik i ilirska nacija.

Padom Napoleona povlači se i francuska uprava sa ovih područja. Dolazi Austrija, okupira ta područja, učvršćuje svoju vlast i osniva »Konigreich Illyrien – Kraljevina Ilirija. Osniva dvije gubernije, jednu sa sjedištem u Trstu, a drugu u Ljubljani. U tršćanski gubernij ušla je Go-

Danas se potežu neka već odavno znanstveno razjašnjena pitanja i stvaraju nove konstrukcije. Stoga smatramo da danas nije potrebno ništa više dokazivati o nacionalnoj pripadnosti Bunjevaca i Šokaca. To jednostavno nema smisla. No, potrebno je poučavati i objašnjavati. Naime, pola stoljeća je to bila zabranjena ili neželjena tema.

Piše:
Josip
Temunović

Ilirska sitna plastika.
Arheološki muzej, Zadar

riška s Gradiškom, Pazinska grofovija i Hrvatsko primorje s Rijekom, te cijela civilna Hrvatska s Karlovcem. Koruška i Kranjska sačinjavaju drugi gubernij sa sjedištem u Ljubljani.

Raspadom gubernija stvaraju se »krunske zemlje« 1849. godine. Ovaj naziv sačuvat će se sve do 1918. godine u tituli austrijskih vladara. U velikom austrijskom grbu nalazio se do 1918. i grb Kraljevine Ilirije. I Austrija rabi pojmove Ilirija, Ilirska kancelarija, ilirski jezik i ilirski narod. No pored svega i unatoč svemu, upravo će se u Beču začeti i u Hrvatsku prenijeti jak hrvatski narodni pokret pod nazivom »Ilirski preporod«. O kojem više kasnije.

Ovdje treba spomenuti i jedno veoma važno povijesno djelo koje u naslovu sadrži ilirsko ime. Riječ je o djelu *Illyricum sacrum*. Autor djela je Daniele Farlati (1690. – 1773.). Bio je isusovac i povjesničar. Sa svojim redovničkim subratom F. Riceputijem oko 20 godina je prikupljao građu za crkvenu povijest Balkana. Riceputi je umro 1742. godine, Farlati je nastavio taj rad sam. Prvi svezak toga djela tiskao je u Veneciji 1751. godine. Za života je tiskao četiri sveska. Poslije njegove smrti rad je nastavio G. Coleti i osmi svezak tiskao 1819. Djelo sadrži obimnu i važnu povijesnu građu za Crkvu i narode na Balkanu.

Nastavlja se

Kazališni komadi hrvatskih autora izvedeni pred subotičkom publikom, kroz povijest našeg grada (5.)

Povijesni komad Hrvata iz dijaspore

Sezona 1965./66. dolazi nakon Brijunskog plenuma koji je označio politički zaokret i pad apsolutne vlasti državne tajne policije u svakom segmentu života, pa i kulturi.

Po prvi puta ansambl iz Subotica igra Gospodu Glembajevu, a pojavljuje se i treći spisatelj iz lokala – Pavao Bačić sa svojom uspjelom komedijom iz narodnog života bunjevačkih Hrvata – Salašari silom varošani. Budući je publika išla vidjeti tko su ti, a zasigurno ih je bilo podosta, sala je uvijek bila puna.

1966./67. su se prilike u slobodi stvaranja stabilizirale pa Matija Poljaković dolazi sa novom pričom o Bolti, Bolto ode na ogled (predstavljanje mladim roditeljima), a na samom svršetku proljeća 1967. kao posljednji komad ide premijera jedanaestog djela Matije Poljakovića. Maća je neumorni stvaralac pokraj svog stalnog radnog odnosa pravnik u socijalnom osiguraju, svojevrtni fenomen, i »izbacuje«, što bi drugo nego novu alegoriju na aktualnost Kad Bog Đavlu kumuje, pa su mnogi gledaoci pohrlili vidjeti tko je Bog, a tko davao kod ateiste Poljakovića.

Igrao se komad autora iz SR Hrvatske Vratislava Blažeka TREĆA ŽELJA kojeg rijetko tko pamti. 1967./68. donosi posljednju epizodu »trakavice« o Bolti, koja se očito priprema za serijal na televiziji, Bolto na fronti, trinaesti i posljednji komad Matije Poljakovića, nekakav pomalo bunjevački Švejk, jer mi Bački Hrvati smo i slični Česima i Slovacima po pacifizmu i neljubavi (Orwell) prema oružju. Te godine je netko izvukao iz fijeke i stari komad našeg sunarodnika iz Mađarske Antuna Karagića-Katica i to je postavljeno kao povijesni komad Hrvata iz dijaspore, što tada još nismo bili u Subotici, niti je to

itko mislio da je moguće.

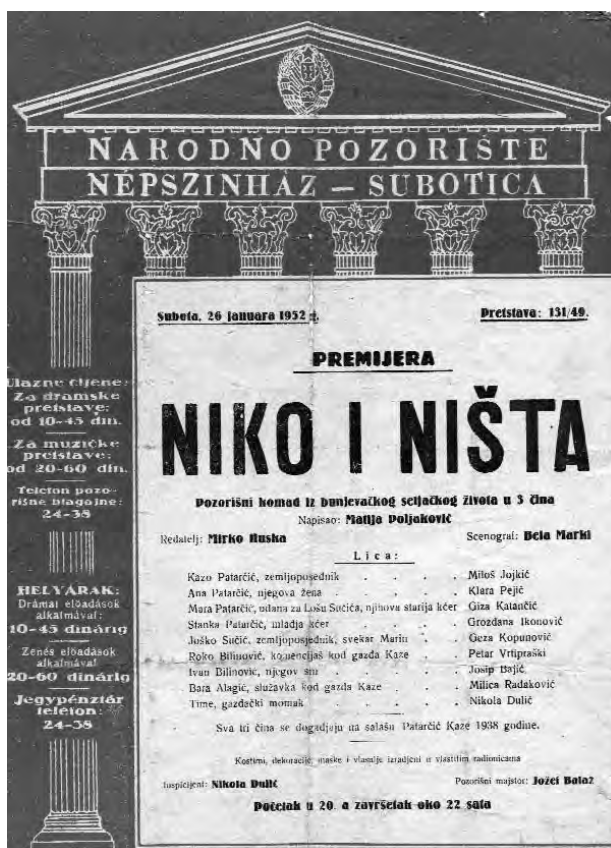
Sezone 1969./70. da »razbije maler« broja 13. Maća se potrudio i napisao stvarno posljednji komad Jedna cura sto nevolja, a koji je pokraj Niko i ništa igran i nakon 1990. u režiji Bajića-Bajusa, ostarjelog iskusnog glumca u HKC »Bunjevačko kolo« u Subotici, dakle, alternativnom kazalištu.

1970./71. igraju se tko zna koji puta u Subotici Freudenreihovi Graničari, ovog puta u modernijoj verziji redatelja Petra Šarčevića, a nitko nije sanjao da ćemo, na neki način, biti »granični« Hrvati matičnoj zemlji sada.

Kazališna predstava je uvijek bila kulturni događaj prvorazrednog značenja, jer živu riječ ništa ne može zamijeniti, a pogotovu kada se radi o jeziku svoje nacije, bio on standardni ili pak dijalektalni. Jednako tako, kazalište, u najširem smislu ima političku konotaciju, jer čovjek je ZOON POLITIKON koji žudi da čuje, obično kroz alegoriju ili parabolu, stav svojeg naciona, u višenacionalnom, šarolikom okružju svijeta. Kazalište i igrokazi nikada nisu bili samo mjesta za pouku i zabavu – uvijek je to bilo okupljanje jednog autohtonog naroda koji je želio iznad svega čuti živu riječ na svojem jeziku, i pozdraviti prikazatelje – glumce, redatelja i autore, po mogućstvu iz svojih redova. To je bilo uvijek više od predstave!

Piše:
Milivoj Prčić

1971./72. ide Ivo Brešan i Predstava Hamleta u selu Mrduša donja, komedija koju su igrale valjda sve kazališne kuće u SFRJ, a na životnoj »sceni« dolazi do političkog progona »hrvatskih prolječara«, oko 200 intelektualaca Hrvata u Subotici biva protjerano sa radnih mjesta. Naš najveći pisac Matija Poljaković uhićen je i

suden po članu »protiv naroda i države«, što sve nije mogao podnijeti i ubrzo umire tokom kafijskog procesa koji su protiv njega vodili »pravovjerni« komunisti. Da bi sve bilo u duhu totalitarizma, prof. Ivanka Rackov, kao autor knjige »Iz porijekla Subotice«, morala je izbaciti sve o Matiji Poljakoviću, spisatelju koji je petnaest godina nosio repertoar i knjiga joj je prepolovljena, a on je izbrisan kao da nije niti postojao u najboljem maniru nacista i Orwellove sage »1984« m koja još nije niti došla. Kao blijeda zamjena igra se sezone 1972./73. Albina Mijana Ivice Jakočevića, četvrtog ovdašnjeg autora i dramatizacije proze najvećeg živućeg prozaika vojvođanskih Hrvata Petka Vojnića Purčara, dobitnika NIN-ove nagrade, Dolaziš opet, Adame. I ovdje netko može vidjeti metaforu, koju vlastodržci nisu zamijetili...

Sa 1975. se svršava povijest hrvatskog glumišta u Narodnom pozorištu-Nepszin, osim još puno kasnije, komada Petka Vojnića Purčara Čuvari hrama, i ma koliko komad bio dobar, to su sporadične pojave. Polako dolazi 1990. i raspad sustava, i nešto hrvatskih komada je igrano u HKC »Bunjevačko kolo«, o čemu smo već pisali. Ali kako je rekao veliki američki pisac nobelovac Faulkner, »prošlost još nije prošla«. Intelektualno nasljedstvo i baštinu nam nitko ne može uzeti.

Nastavlja se

Starovinski svatovski adeti Bunjevaca (XIV.) dio

Darivanje u svatovima

Piše: Alojzije Stantić

Posli I. svitskog rata čest je bio adet da je kum mladencima darivo sve sude za kujnu, s najmanje dvanejst gvozdeni pladnjova, a samo su zdravo bogati darivali svečane porcelanske pladnjove i zdile, iz koji su salašari ili samo na velik blagdan il kad su imalo zdravo viđenog gosta.

Od vjkada je adet da pozvan u čast (svatove) dariva mladence: bilo da njim unaprid odnese dar il da ga donese na dan svatova. Kome koliko dotiče mladence je darivo stvarima koje će njim tribat za početak obaškog života. Najčešći su darovi pribor za ilo sa zasi-pačom (velika kašika za čorbu), uvijek pladnjovi (tanjiri), bokali, lončići, kojekake zdile i u komadu il po veličini naređani sudi (posude) za kvanje makar s jednim vajlingom.

Gospodarska moć Bunjevaca zemljodilaca je počela rast od sridine druge polovice XIX. vika, pa su od tog vrimenta i darovi mladencima bili vridniji. Ko je u bliži rod, pa još ako je imućniji, taj se moro »pokazat« i vridnijim darom. Moja majka (rođ. 1884.) mi je pripovidala da su još dok je bila divojka ili iz gvozdeni pladnjova, drvenim kašikama i malim vilicama s krajovima odloženim drvetom, s nožićima s drvenim držaljem, a take je vilice dobila i hasnirali smo ji dok je bila živa. Ondašnji pribor za ilo je friško potamnio pa su ga s vrimenta na vrime šikarili (ribali) piskom da mu povrate sjaj. Prokronski pribor za ilo se pojavio tek u drugoj polovici trideseti godina prošlog vika ko novost i jel je ridak bio je skup. Sićam se da je narod zastajo i čudio se izlogu Senešove gvoždare (danas »Meteor« blizo kapele sv. Roke) kad su u porculanski pladanj metnili rasičen limun i priko njeg svitli (prokronski) nož da se svit uviri da je tako napravljjen da ne će rđat, čak ni potamnit.

Posli I. svitskog rata čest je bio adet da je kum mladencima darivo sve sude za kujnu, s najmanje dvanejst gvozdeni pladnjova, a samo su zdravo bogati darivali svečane porcelanske pladnjove i zdile, iz koji su salašari ili samo na velik blagdan il kad su imalo zdravo viđenog gosta. Stari svat se ko na priliku nastaro da dariva dva kotla: od salivanca (tućan, liven) za grija-nje vode, kvanje sapuna i sl., ka-lajsan za kvanje pekmeza, para-dičke i za disnotorske potrebe, a ako je bio galantan darivo njim je i bakarni koto. Ovako je darivo mla-

dence moj dida kad je bratovljem sinu bio stari svat. Bio sam s njim kad su išli vašarit dar kod bajmačkog gvoždara Kuleševića.

Druga čeljad su za čast kupovali ko na priliku: trubu postava il perjavače, materijal za ruvo, čaše za vino i rakiju, i već ko je šta ocinio da će tribat il je mogo kupit, a da mladencima oma bude od hasne. Nikad se nije zanovetalo na vridbnosti dara, jel gost nije zvan u svatove da mora dat dar, to je njegova dobra volja, al i novčana mogućnost.

SVATOVSKI KOLAČI I TORTE: U XIX. viku pa i dobrim posli, ko je bio zvan u svatove sobom je dono il je poslo sitno tisto, kojekake gurablice i komadiće slatki ko-

Jedna od svatovski torti Anice Jaramazović, rođ. Stantić

lačića. Al kad su se otukli (gospodarski ojačali) počeli su umisto sitnog tista peč torte. Vrimenom su torte bile sve veće, »lipče«, bogatije okićene. Koja reduša nije znala ispeć izglednu tortu nju je naručila kadgod od cukrasa (poslastičara) il kod tortarki, reduša koje su se izveštile u počenju torte. Svatovske torte su okitili figurama od pečenog šećera s orasima, najčešće su to bili par golubova, znak dugovične ljubavi il kojekake vaze s cvičom il kakim voćom – sve od šećera. Vrimenom su spritnije reduše bile na glasu ko pravi majstori i tim znanjem ravne cukrasima. Jel i tortom se dičilo: kad su ji žene unosile na astal izvikivale su ime čija je tora da je narod vidi. Torta je morala bit i ukusna jel su nudili jedni druge »da je malo koštaju« iako je već onda ila svima bilo

»priko glave«. Sve do sridine XX. vika tisto (kolači) i torte su se peklo samo za velike blagdane i svatove, jel se i šećer itekako šporovo. U to vrime glavu šećera su kupovali dvared godišnje: u adventu da otprave materice, Božićne svece i poklade, i prid Uskrs da otprave taj blagdan i da dotekne do adventa. (Sve do II. svitskog rata šećer su pravili i u prešovanim kupama, obmotanim modrom artijom, manje od 6, a veće od 12 funti, a posli uvođenje novi mira od 3 i 6 kila.)

Kadgod su torte doneli sobom u svatove, a u novije vrije prija sva-tova i ostavili na ladno misto.

ILO I PIĆE ZA ČAST: Svatove su pravili na salašu il u kući u varoši, za tu priliku su u avliji nami-stili dosta veliku šatru da ne omali mista za zvanu čeljad. U šatri su astale poredali uzdužno, čeljad su sidili na klupama a u sridini je poprični astal za mladence, roditelje kuma i starog svata. U sridini su ostavili misto svircima. Kadgod su narodne igre s obaveznim kolom igrali prid šatrom da se što više nji mogu uvatit u kolo.

U osridnjoj salašarskoj časti svatkovalo je barem 180 do 200, pa i više čeljadi. Med toliko svita blizo jednog fitalja (četvrtine) su bili dica i starija čeljad slabiji, a svi drugi jaki na ilu i piću, pa se tribalo nastarat da rane bude dosta, da ni slučajno ne omali.

Svatkovo sam u tridesetim godinama u tetinim svatovima kad je dida zaklo: junicu, dvi vižle (svinče pedesetak i više kila), nikoliko prasicu, očupali (zaklali) su tušta pari pileža i jedno desetak morkača, koje su odranjivali baš rad čorbe za velike svece (blagdane) i svečane prilike.

Za toliko čeljadi domaćin je spremio bure barem od 300 litara vina, mali špediter kovčega sode (soda voda) i desetak litara rakije. U to vrime u svatovima nije bilo drugog pića.

(I ovo poglavlje sam napiso po sićanju i nuz pomoć Anice Jaramazović, koja zdravo dobro pozna našu starinu.) ■

Piše: vlč. mr.
Andrija Kopilović

*Pokušajmo
Svetoga Oca
ubrojiti s
pravom među
vizionare
svijeta.
Vizionari su
veliki ljudi
čovječanstva.
Čitamo li
živote svetaca,
vizionare u
Crkvi ili živote
velikih
znanstvenika,
velikih ljudi na
području
umjetnosti i
kulture,
pronaći ćemo
da su svi ti
ljudi bili
vizionari*

Vizija kao zvanje

Ivan Pavao II. – čovjek poslanja

Ovih dana cijeli svijet, napose katolički, sjeća se 25. obljetnice izbora Ivana Pavla II. na Petrovu službu Rimskoga Pape. Priređuju se prijemi, akademije, pišu se obilne knjige, članci, sjećanja. Ovom prigodom se pridružujemo tolikim nepreglednim napisima o tom čovjeku milenija koji je, istina na prekretnici, i sam postao znak prekretnice trećega milenija.

Čuli smo i čut ćemo puno o njemu, a povijest već sada daje ne tako česti naslov: Veliki. To može biti samo čovjek karizmatik i čovjek vizionar. Neka doprinos razumijevanju njegove osobe i njegova poslanja bude ovo razmišljanje o viziji Ivana Pavla II.

PAPINO VELIKO »DA«: Čovjek bez slika ne može ništa ostvariti jer nam se ostvaruje ono što imamo u sebi kao viziju i sliku. Ako je slika našeg života negativna i mračna, ako je bolesna, ako smo malodušni, ako stalno govorimo: »Ne mogu«, onda će takav biti cijeli naš život. Ivan Pavao II. ni pred jednom kušnjom svoga života, pa ni pred izborom papinske službe, nije poznao riječ »Ne mogu«. To je jedna od njegovih karakternih osobina koje se i sada u »nemoći moćno vidi«. Iz svoje bespomoćnosti se izlazi onog časa, kad se počinje dopuštati da nas zahvate velike vizije. Prihvaćena vizija o svom životu Božje je nadahnuće za nas. To je duhovni dar koji nam Bog daje u ruke i kojim možemo reći da ili ne.

Papino veliko »da« označilo je njegov hod u viziji novog milenija. Vizija je nešto što zahvaća najprije naše težnje, a onda naše misli, pa našu nutrinu i osjeća je, a prvenstveno dubine naše duše, i želi da erupcijom vulkana iziđe van i da se ostvari. U toj tajni erupcije možemo prepoznati izvor Papine energije za sve ono što radi, putuje, piše i govori. Čovjeku je nevjerojatno da se može toliko biti mlad, jak, dinamičan, aktivan uz sve ono što svojim očima vidimo: starost, bolest, prolaznost.

Ako se pitamo što je vizija, onda moramo reći da su vizije u čovjeku karizma. Svatko od nas ima karizmu zvanja u svijetu. Njegova karizma je: sluga slugu Božjih. Vizija

je Božji dar, to je zvanje, sposobnost koja nam neprestano pruža slike o tome kako da ostvarimo svoje poslanje. Život se ostvaruje tako da imamo u sebi slike, vizije, čežnje. Pokušajmo Svetoga Oca ubrojiti s pravom među vizionare svijeta. Vizionari su veliki ljudi čovječanstva. Čitamo li živote svetaca, vizionare u Crkvi ili živote velikih znanstvenika, velikih ljudi na području umjetnosti i kulture, pronaći ćemo da su svi ti ljudi bili vizionari. Svetog je Franju zahvatilo kada je počeo moliti i čuo kako mu Gospodin kaže: »Franjo, popravi moju Crkvu!«. Mislio je da treba popraviti kapelicu svetog Damjana, a Isus je rekao: »Ne zidanu crkvu, već crkvu od krvi i mesa.« Sveti Ignacije Lojolski bio je vojni vitez. Ležao je ranjen u bolnici i čitao živote vitezova. Kad ih je pročitao, dali su mu da čita živote svetaca. Počeo ih je čitati, iako nerado, i vidio strahovitu razliku. Iza takvih knjiga ostaje nešto trajno, vedro, radosno, sretno i pitao se što se to događa. I odjedanput je shvatio, došla mu je vizija da je to pravi put. Tada se odlučio, postao je genijalan čovjek, osnovao je isusovce. Da li ćemo ikada imati prilike shvatiti razmišljanja kardinala Karola Wojtyły koja su se rapidnom brzinom događala u Sikstinskoj kapeli kada je izabran za Papu? Koju je viziju tada stvorio? Ne znamo, ali da ju je ostvario, slutimo.

Vizija zapretna u sebi poput klice je u zrnu sjemena. Svako sjeme ima klicu i ta je klica važna, ono što je oko te klice jest hrana za tu klicu. Klica je ono što treba izniknuti, kad klica naraste iz nje nastane deset, stotinu novih sjemena. Iz samo jednog žira poslije nastaju milijuni žireva. Iz jednog malog zrna vizija raste i tisuće ljudi se hrane. Dokle će se Crkva hraniti onim što joj ostavlja Ivan Pavao II.? Svaki čovjek je u biti mala klica, ali naraste u veliko stablo. Tako je vidljivo da je ovo naše tijelo smrtno, kao što u sjemenu postoji ono što hrani klicu. Ali klica – to smo mi, naša osobnost, naš duh što živi i poslije smrti. Sjeme istrune, ali klica ostaje i raste. Naše tijelo kao i naša psiha hrane naš duh, ali duh živi dalje,

preko smrti, vječno. Normalno je da tijelo nestaje, daje »klici koja sam ja« život. Vizija je jedina motivacija koja nas vodi da radimo dobro i nećemo dugo izdržati u molitvi ako nemamo vizija.

LOGIKA DUŠE: Važno je kakvu viziju imamo kao član Zajednice. Vizija je nešto gdje ne možemo protiv sebe samih. Osjećamo da ne možemo biti netko drugi. Bog u slici kaže – gledaj kuda ću te povesti. Pitanje je hoćemo li biti hrabri i odvažni. Bog je Mojsiju dao da izvede izraelski narod, i obećao da će On sve drugo činiti. Abrahamu je Bog rekao da će imati veliko potomstvo. Na početku ne vjeruje jer su i on i žena stari. Bog ga izvodi na obalu mora i pokazuje da će toliko biti njegovo potomstvo koliko je pijeska, i koliko je zvijezda na nebu koje ne može prebrojati. Vizija – to smo mi u budućnosti, naš život, naša sreća, naši budućni dani. Takva vodeća uloga naše povijesti darovana je Ivanu Pavlu II. Moramo se suočiti s činjenicom da kod ljudi vizionara ne može igrati i ne igra prvu ulogu logika pameti nego logika duše.

Vizije može zaustavljati naš pametan razum. Razum kaže da bude-mo razumni, jer sve je to ludost. Razum će nam biti prvi neprijatelj. Razum drukčije ne može. To je isto kao kad oko kaže: »Dijete moje, nemoj se zavaravati. Ja gledam već 50 godina i nikad nisam vidio simfoniju, sonatu, glazbu, zvuk gitare. Ti možeš samo gledati, nema zvuka.«

Tako isto, budući da razum ne zna što su vizije, jer ide samo do zida i ne zna što je prijeko gdje može ići samo duh, kaže da se ne zavaravamo. Razum vidi sve ono drugo u sjemenu samo ne klicu. Klicu vidi duh. Sve drugo tu ostaje, istrune, a klica ide dalje. Klica – to je naša vizija. Ovim razmišljanjem o viziji smo željeli potaći i nas same da u kompletnoj cjelini povijesti vidimo ugrađenoga Ivana Pavla II., ali i sebe. Neka ovo razmišljanje koje je prigodno, posluži Njemu na spomen, a nama na korist duha i ponašanja. ■

Prijedlog tjedna

ANTE PETERLIĆ: OGLEDI O DEVET AUTORA

(CENTAR ZA KULTURNU
DJELATNOST, ZAGREB 1983.)

Knjiga koja je tiskana prije ravno dva desetljeća, »Ogledi o devet autora«, djelo je jednog od, uz *Nenada Polimca*, koji je inače i urednik ovog izdanja, najvećih hrvatskih znalaca poslijeratnog i suvremenog svjetskog filma, *Ante Peterlića*. U ovoj studiji Peterlić nije naveo djela i ispisivao hvalospjeve radu svojih »miljenika«, već je prije izbjegavajući žanrovske odrednice razmatrao autorsko djelo unutar šireg konteksta. Ograničavajući se na filmske stvaraoce i

umjetnike koji osvjetljavaju njegovo osnovno zanimanje glede teme, Peterlić se usredotočio na devet autora i njihove karakteristične postupke u stvaranju, stilu i kinematografskoj retorici koji ih bitno razlikuju, odnosno uzdižu od drugih. U ovom smislu, po samim Peterličevim riječima, primjerice u člancima o (*Robertu*) *Altmanu* i (*Werneru*) *Herzogu* u pitanju su izuzeci: »Pisanje o prvom bilo je i prigoda da se dođe i do nekih uopćavanja o američkom filmu, a budući da su u ovom izboru još tri američka re-

datelja, činilo mi se da se taj tekst može s njima povezivati te da ta manja cjelina može poslužiti upoznavanje s američkim filmom u cijelosti. Napis o Herzogu, pak, ne govori o njegovu karakterističnu redateljskome postupku, ali teško ga je bilo izostaviti budući da se radi o jednom doista ingenioznome redateljskom pothvatu.« Autor obrađuje sljedeće velike filma: Roberta Altmana (cjelina naslovljena: »Nashville« i razvoj američkoga filma), *Michelangellica Antonionija* (»Uvod u Antonionija«), *Louisa Bunuela* (»Taj mračni predmet želja«), *Clau-ude Chabrola* (»Tjeskobni promatrač«), *Howarda Hawksa* (»Stameni genij«), *Wernera Herzoga* (»Repeticija, varijacija, fata morgana«), *Romana Polanskog* (»Podstranarska paranoja«), *Georgea Stevensa* (»Pretapanja«), te *Raoula Walsha* (»Tri filma R. Walsha«). Knjigu okončava bogata biografija i filmografija svih spomenutih filmskih redatelja koju je priredio Peterličev suradnik *Jože Steiner*. Ovo sjajno djelo rafiniranog filmofila i velikoga znalca svjetske kinematografije osvaja usmjerenošću na te i takve sastojke djela odabranih autora koja je ispunjena uvjerenjem kako svaka komponenta u radu filmskoga stvaraoa može poslužiti rasvjetljavanju stvaraočeva svijeta, ili kako bi to formulirao sam Ante Peterlić u svome predgovoru knjizi: »U opisivanju svih specifičnih genijalnih postupaka ovih autora vidio sam, osim stilskih osobnosti i finesa i odraze redateljeva svjetonazora, doživljaja svijeta, koja vjerojatno sadrži i njegovo inicijalno viđenje svijeta, koja, opet, sadrži i njegovo bitno životno iskustvo.«

R. G. T.

COLDPLAY A RUSH OF BLOOD TO THE HEAD CAPITOL 2002.

Od kada je skupina Radiohead svoj muzički izraz hermetizirala, na Britpop sceni ostalo je upražnjeno mjesto za jedan melankoličan, ali ipak čvrst i angažiran rock band. To mjesto je nesumnjivo, veoma uspješno zauzeo mladi londonski četverac COLDPLAY.

Poslije velikoga uspjeha njihova prvijenca »Parachutes« i također uspješne turneje, bend se iscrpio, te su zli glasovi najavljivali raspad. Ali, lider i pjevač *Chris Martin*, gitarist *Jon Buckland* i njihova do savršenstva jednostavna ritam sekcija, izdigli su se iznad svega i potvrdili iznova svoje, već albumom prvijencem otjelotvoreno, skladateljsko umijeće.

»A Rush Of Blood To The Head« je album s 11 numera u prepoznatljivom dinamičkom i ritmičkom ključu skupine Coldplay. Ploča je, prije svega, gitarističko remek-djelo, gore u tekstu već napomenutoga artističkog dua. Ovaj album je prava, snažno emocionalno obojena cjelina. U svakoj numeri može se jasno osjetiti navala krvi u glavu, baš onako kako je i sama ploča naslovljena. Od prva singla, poletne »In my place«, preko

pijanističke balade »Scientist«, furiozne U2 hommage pjesme »Clocks«, pa do posljednjega i aktualna singla »God put a smile on your face«, Coldplay s pravom egzistira na vrhovima britanskih i američkih top ljestvica. Glazbena harmonija na relaciji gitare-klavir-gudači, nosi čestice ovoga albuma, poput krvnih zrnaca, kroz cijelo tijelo Coldplay konzumenta. Lirika Coldplaya je konstanta iz svijeta rock glazbe i umjetnosti uopće, epicentar njihovoga pjevanja jeste ljubav u svim svojim pojavljivanjima. Inače, Coldplayi su i veliki mirovni i ekološki aktivisti. Iz njihova hipersenzitivna svijeta, suočenoga sa svim realnim neskladom oko sebe, rađa se ploča koja rješenje nudi u ljubavi. A ta ljubav jeste i ljubav prema univerzalnosti jezika same glazbe. »A Rush Of Blood To The Head« to doista i dokazuje.

D. B. P.

Vijesti

Urban festival u Zagrebu

Velikom skupom na gradskom trgu u Zagrebu 3. je listopada počela druga faza manifestacija Urban festival, koja ima za cilj da se do 9. listopada uspostavi komunikacija između stanovnika i njihovog grada. Po riječima *Dee Vidović* koja učestvuje u organizaciji »Ad Hoc 2 Urban festival«, kako je ova manifestacija službeno naslovljena u medijima, festivalom je obuhvaćeno šest tematskih cjelina a pored hrvatskih je nizom happeninga i performancea predstavljeno i mnogo umjetnika iz Njemačke i Nizozemske (njih ravno 19). Prvi se dio ovoga festivala organizirao u lipnju a treći će dio biti u prosincu, kada se predviđaju i nastupi umjetnika i kulturnih djelatnika iz Srbije i Crne Gore.

Hrvatski nakladnici na beogradskom Sajmu knjiga

Beogradski sajam knjiga ove će se godine održati od 21. do 27. listopada, najavljeno je preko četiri stotine nakladnika, a ove godine je glavni gost nakladnika produkcija književnosti (iz) Kanade. Za izdavačke kuće iz inozemstva, a one ove godine stižu iz spomenute Kanade, te Norveške, Poljske, Bugarske, Španjolske, Japana, Njemačke, Francuske, i, dakako, Hrvatske (koja je od prije dvije godine redoviti gost sajma) rezervirana je posebna »ulica« u Hali broj 14. Savjet Beogradskog sajma izabrao je žiri za dodjelu nagrada Sajma, kojega čine *Vladislava Gordić*, *Milena Dragičević*, *Milan Vlačić*, *Živan Lazović* i *Saša Radojčić*.

Štand književnosti na jezicima manjina Vojvodine

Kako nas je obavijestila *Ileana Ursu*, spisateljica i osoba zadužena za kulturu i manjine te kulturna pitanja vezana za manjine u Izvršnom veću Skupštine Vojvodine, i ove će, poput minule godine na Beogradskom sajmu knjiga biti postavljen zaseban štand na komu će biti izložena djela iz nakladne produkcije književnosti svih manjina s vojvođanskih prostora, od mađarske do hrvatske. Svaka će produkcija biti zasebno predstavljena jednog dana održavanja Sajma, a za prezentaciju (video bim, književnici, nakladnici, knjižari, kulturni djelatnici) knjiga iz produkcije hrvatskog nacionalnog korpusa najzaslužnija je *Katarina Čeliković*, ravnateljica Hrvatske čitalane u Subotici, koja je (i) inicijator spomenute promocije kulturne produkcije i naklade hrvatske nacionalne manjine u SCG, odnosno Vojvodini.

»Strašila« Matije Molcera

U subotičkom Gerontološkom klubu »Centar III« otvorena je 30. rujna izložba slika multimedijalnog umjetnika iz Subotice *Matije Molcera*, slikara, glazbenog pedagoga, pijaniste,

prevoditelja i spisatelja, koji je nedavno prepjevao zbirku poezije »Raskrivanje« *Tomislava Žigmanova* s hrvatskog na mađarski jezik o čemu smo Vas obavijestili u prošlom broju našeg tjednika. Na izložbi je predstavljeno desetak likovnih ostvarenja ovog vrijednog i nadarenog umjetnika renesansnog talenta, a uvodnu je riječ na otvaranju imao spomenuti Tomislav Žigmanov, dok su u propratnom programu učestvovali i *Tara M. Glončak* koja je svirala glasovir te zbor Njemačkog narodnog saveza »Lorelei«.

Znanstveno-duhovni skup o Ani Gabrijele Šabić

U organizaciji i zahvaljujući inicijativi Katehetskog instituta Katoličkoga bogoslovnog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu, Nacionalnog vijeća hrvatske nacionalne manjine u Subotici, Katoličkog instituta za kulturu, povijest i duhovnost »Ivan Antunović« u Subotici, te Interdisciplinarnih Katehetskih radne ekipe Symbolon iz Zagreba, u Subotici, na Paliću i u Tavankutu održat će se 11. i 12. listopada znanstveno-duhovni skup o 3. obljetnici smrti *Ane Gabrijele Šabić*, u okviru kojega će se održati brojna predavanja, posjet rodnom mjestu te pobožnost u crkvi njena krštenja

Grlić o bluesu i hrvatskoj kinematografiji

Ove se godine po čitavom svijetu a ponajprije u američkom gradu u srcu Juga (Louisiana), kolijevci crnačke svjetovne glazbe i etno-folklornoga naslijeđa

New Orleansu, slavi velika obljetnica-ravno je 100 godina kako je napisana prva blues skladba u povijesti (popularne) glazbe. Evo što glede toga kaže glasoviti hrvatski redatelj *Rajko Grlić*, umjetnički ravnatelj netom završenog Filmskog festivala u Motovunu: »Sasma sam slučajno ove godine pro-našao podatak da se 2003. slavi stoljeće od prvog pisanoga zapisa blues glazbe, a onda sam od jednog američkog kolege čuo jednu rečenicu koja mi se strašno dopala. Pripisuju je, inače, velikanu crnog urbanog bluesa, B. B. Kingu, i glasi: 'Kada bi čovjek stavio u jednu ruku sve ono što je htio u životu i zamišljao da će on biti, a u drugu sve ono što njegov život odista jest, onda se taj prostor između ruku može zvati bluesom.' Slično je i s našim Motovunom i festivalom, jer oni pokrivaju to polje što je kultura Hrvatske, primjerice, htjela, a što zapravo jest i pokušava pokriti to polje, biti bliži tom nekom snu a dalje od jave. Jer, blues nije samo pjevanje i pričanje nekih tužnih priča, a i Motovun film festival pokušava veselo pričati svoje tužne priče. Pametnima je i B. B. King dostatan, a one druge ionako niti ovo, niti film, niti kultura, niti ma što drugo bitno zbiljski u životu ne interesira...«

OBLJETNICE

Ivo Dulčić (1916. -1975.)

Umjetnik ritmike (i) transformiranja

Na današnji je dan 1975. godine preminuo veliki likovni umjetnik iznimne recepcije, a opet nekako potisnut u sjenu, u drugi plan, sred obilja svojih likovnih izraza, iskaza i zbivanja u hrvatskoj suvremenoj umjetnosti, *Ivo Dulčić*. Dulčić je posjedovao neponovljivi dar za ritmičku formu, što se ponajprije da zamijetiti u njegovim djelima po mnogobrojnim crkvama diljem Hrvatske i inozemstva, možda ponajviše u crkvi Sv. Franje Asiškog na zagrebačkom Kapitolu, gdje je, nadahnut stihovima Sv. Franje posvećenim Stvaranju Dulčić doslovce realizirao sliku Geneze rekonstruirajući vibrirajuće mnoštvo nebeskih, vodenih i zemaljskih stvorenja. U katalogu netom zatvorene retrospektivne izložbe velikoga slikara, likovni kritičar i povjesničar umjetnosti *Igor Zidić* veli: »Dulčićeva se sinteza različitih sadržaja – izrijekom profanih i sakralnih – magi-

stralno posvjedočila, kao što se to više puta i dokazalo, udružujući ptičju perspektivu egzistencijalnih motiva s zemnim sižeima sakralnog. U Ive Dulčića ptičja perspektiva zemne sižeje transformira u prizore iz motrišta, ako ne Boga a onda svetaca, dok se njegovi sakralni sižeji iz perspektive sudionika Muke Kristove, sudionika Radosti života, iskazuju kao nešto što se zbiva uokolo nas.« Veličina Dulčićeva djela ogleda se u konverziji onoga što je, navodno, profano u sakralno, a ono što je sakralno, tek je ponizno približavanje

malenoj luči duše. Ivo Dulčić ostaje tako prvim umjetnikom koji je suvremenu likovnu umjetnost uveo na velika vrata u hrvatsku Crkvu.

R. G. T.

NEIMARI KULTURNE BAŠTINE

Stevo Binički (Zagreb, 18. prosinca, 1921.)

Sin glumca i redatelja *Aleksandra Biničkog* (Beograd, 16. svibnja 1855. - Zagreb, 7. ožujka 1963.), koji je klasičnu Gimnaziju svršio u Zagrebu, te Akademiju likovnih umjetnosti, da bi potom 1950. diplomirao slikarstvo i scenografiju kod Ljube Babića. Likovni rad je započeo 1945. godine u Uredu za informacije NR Hrvatske, a studijski je boravio u Italiji, Španjolskoj, Francuskoj, Njemačkoj (tada još Zapadnoj/Saveznoj Republici), Austriji, Poljskoj i Danskoj. Od 1950. je profesor na Školi primijenjenih umjetnosti u Zagrebu na katedri za grafički design, crtanje i pismo, a od 1976. do 1980. je ravnatelj spomenute ustanove. Djelo mu je opsežno, zanimanja raznolika, pre-

mda je najviše sklon ilustraciji i grafici. Crtež mu je maksimalno discipliniran i uvijek u suglasju s tekстом kog ilustrira. U slikarstvu polazi od apstrakcije k figuri i osobitu pažnju posvećuje likovnom postupku i zanatskoj usavršenosti. Tankočutan umjetnik raskošnog talenta i imaginacije ali i vrstan znalac zanatskog dijela umjetnosti. Binički se svrstava u predstavnika ekspresionističkih tendencija u suvremenom hrvatskom slikarstvu. Imao je preko stotinu samostalnih i skupnih izložbi u Hrvatskoj i inozemstvu, od Zaprešića (1959.) do Hannovera (1972.), a 1972. godine nagrađen je za ilustratorski rad nagradom »Ivana Brlić-Mažuranić«.

Priredio: R. G. T.

Projekcija i izložba u Gradskom muzeju Vinkovci Izvrstan Ištvančićev dokumentarac

U povodu Dana Hrvatskih željeznica i 125. obljetnice otvorenja pruge Slavonski Brod – Vinkovci – Dalj u Gradskom muzeju Vinkovci navečer prikazan je dokumentarni film »Čelični zagrljaj«, redatelja i scenarista Branka Ištvančića. Riječ je o dokumentarcu nastalom 2001. godine, koji je 2002. godine dobio specijalnu nagradu žirija na 11. Međunarodnom festivalu filmova o željeznici »Cinérail« u Lilleu, Francuska. Film govori o željezničkom umirovljeniku Pavi Božičeviću koji je cijeli svoj radni vijek proveo na željezničkom čvorištu Vinkovci, prisjeća se nekada slavni i vrlo prometnih dana kada su vlakovi tunjali kroz grad na Bosutu i sadašnje prometno puste stvarnosti. Prikazivanju dokumentarca bio je nazočan i nagrađeni redatelj Ištvančić, rekavši da je film »... tužna priča o nestajanju života kakav smo nekada živjeli«. Sam Ištvančićev ovaj je dokumentarac ocijenio svojim važnijim

radom. Među njegovim autorskim djelima nalazi se i dokumentarni film »Plašitelj kormorana«, koji je kritika uvrstila među najbolje dokumentarce devedesetih godina u Hrvatskoj. O autoru dokumentarca govorila je i mr. Ljubica Gligorević, kustosica u Gradskom muzeju Vinkovci, ravnatelj vinkovačke muzejske ustanove Stjepan Jozić, a brojne gledatelje pozdravio je i junak filma Pavo Božičević.

Nakon prikazivanja dokumentarca u prostorima Gradskog muzeja otvorena je i izložba slika Udruge hrvatskih željezničara slikara »Plavo svjetlo«. Vinkovčanima se svojim djelima predstavilo dvadeset članova »Plavoga svjetla« s četrdesetak radova u različitim likovnim tehnikama i šarolikim temama. Izložba će biti otvorena do 15. listopada. Inače, ova dva kulturna događaja uvod su u središnje manifestacije proslave Dana Hrvatskih željeznica koje će se odvijati 4. listopada na željezničkom kolodvoru u Vinkovcima.

UKRATKO...

»Daske« u Varaždinu

Varaždinsko Hrvatsko narodno kazalište 5. listopada je premijerno izvelo kazališnu predstavu *Daske Zvonka Zečevića*, u režiji *Barbare Rocco*. U drami s elementima apsurdna i komike autor govori o glumcima. Publika je predstavu dobro primila, a na premijeru su, kao i na druge premijere varaždinskog HNK, jednim autobusom stigli i ljubitelji kazališta iz Zagreba. Uloge tumače *Zvonko Zečević* – *Gabrijel* i *Lakrdijaš*, *Darko Plovanić* kao *Feliks* i *Lakrdijaš* i *Berislav Tomičić* kao *Baltazar*, gospođa *Glat* i *Nepoznati*.

»Bunjevački blues« u Baji

Usrijedu je, 8. listopada, u svečanoj sali Gradske knjižnice u Baji, u susjednoj Mađarskoj, promovirana knjiga pjesama *Tomislava Žigmanova* »Bunjevački blues«. Promociju je organizirala Hrvatska mjesna samouprava, a osim autora o knjizi su govorili i njen prevoditelj, subotički multimedijalni umjetnik *Matija Molcer (Moltzer Mathias)* te ilustrator zbirke »Bunjevački blues«, *mr. Ante Rudinski*.

Koncert grupe Messerschmitt

Maximum highway rocka

Mojo Club u Senti je jedan od veoma važnih čuvara one kulture koja već današnjoj mladeži izgleda davna i daleka, a to je rock and roll. Koncertom skupine Messerschmitt ovaj klub je to definitivno i potvrdio. Messerschmitti dolaze iz Pule, Hrvatska. Na sceni su već dugo, trinaest godina posvješćenog i ozbiljnoga rada. Ovo je tročlana skupina koju prijedvodi jedini član stare, originalne postavke, gitarist i pjevač *Miro Kusačić*. U Srbiju su došli na mini turneju u sklopu koje su svirali u Beogradu, Senti i Novom Sadu. Ovim nastupima su željeli popuniti onu prazninu koju su nemile prilike na ex-YU prostorima prouzrokovale. Mojo i Messerschmitti su u potpunosti kompatibilni. Autentični enterijer, ispunjen opuštenom publikom i tipična rock ikonografija, stvarali su atmos-

feru u kojoj su svi bili potencijalni dobitnici dobre zabave. Bliskost je sa fizičke razine, tijekom koncerta prelazila u zajednički duh dostojan odličnih obrada rock mitova poput »Glorie«, sa kojom je skupina I okončala svoje dvočasovno muziciranje. Energiju benda nosio je furiozni frontmen

Miro, koliko pjevačkim izgaranjem, toliko i interesantnim gitarističkim umjećem. Blues, boogie, r&b i punk, su smiksani u pravim dozama, isijavali iz ovih odlično uvježbanih Istrijana. Iako je njihov zvuk do kraja baziran na prekooceanskoj glazbi (SAD), šarm Mediterana se ipak dao osjetiti u glasu pjevača i njegovom pristupu auditorijumu, prilikom zborenja u najavi i na kraju pjesama. Nastup se, inače, odvijao u dva seta, sa dvadesetominutnom stankom za predah, a sveukupno je to, vremenjski pokrilo veći dio večeri. Publika je spremno odgovarala na njihov glazbeni poziv, koji je eksplicitno zahtevao makar i minimum poskakivanja u mjestu. Ovakvi elementi zabave vodili su gitarističku vožnju u pravome smjeru... do kraja maksimalnog rock and roll puta.

Pretpostavljam da je većina prisutnih zadovoljna napustila Mojo. Među njima i naša subotička ekspedicija. Nema pretjerivanja, niti lažnih emocija... Na kraju krajeva, sve je to samo ideja dobrog brijanja, sve je to samo rock and roll!

D. B. P.

Završene 33. Varaždinske barokne svečanosti

Priznanja iznimnim glazbenicima

Više od dva tjedna trajale su 33. po redu varaždinske barokne svečanosti, koje su u Varaždinu otvorene 19. rujna. Programi ove manifestacije uspjeli su i pored ograničenosti »per se« (zarad tek jedne stilske periode kojom se bave) postići i dosegnuti visoku razinu unutarnje raznolikosti sadržaja. Ovom manifestacijom u svojstvu umjetničkog ravnatelja već godinama rukovodi, u biti od samog njenog osnutka, dirigent *Vladimir Kranjčević*. Ovogodišnji program bio je krcat vrsnim umjetničkim ugođajima, ali se izdvajaju oratorij »Juda Makabejac« *G. F. Hendla*, »Madrigal« *Francesca Uspella-Sponge*, nastup Baroknog glazbenog zbora iz Berlina pod umjetničkim vodstvom *Egona Mihajlovića*, te onaj ansambla »Musica viva« s čembalisticom *Višnjom Mažuran*.

Dobitnici nagrada

Na ovogodišnjim 33. varaždinskim baroknim večerima sopranistica **Philippa Hyde** i trio Celibidache dobitnici

su nagrade Jurica Murai, a Zagrebački su solisti dobili nagradu Ivan Lukačić. Varaždinske barokne večeri završile su 5. listopada svečanom misom zahvalnicom u varaždinskoj katedrali, koju je predvodio biskup Željznog (Eisenstadt – Austrija) msgr. **Paul Iby** u koncelebraciji s varaždinskim biskupom **msgr. Markom Culejom**. U misnom slavlju sudjelovao je mještoviti zbor iz Velikog Borištova iz Gradišća s dirigentom **Stefanom Zvonarićem** i orguljašem **prof. Stefanom Kocsisem**, te Gradski puhački orkestar HŽ-a.

„Lira naiva 2003“

Kata Ivanković
ODRANILA NANA
(kraljička pisma)

Odranila nana,
Odranila nana, Ljeljo
Rodu velikana,
Rodu velikana, Ljeljo
To je Gabrić Bela,
To je Gabrić Bela, Ljeljo
Smrt nam ga otela
Smrt nam ga otela, Ljeljo
Profesor po struci,
Profesor po struci, Ljeljo
S kunicom u ruci
S kunicom u ruci, Ljeljo
Narod svoj dvorio
Narod svoj dvorio, Ljeljo
Kuću poklonio,
Kuću poklonio, Ljeljo
Da u njoj čitamo,
Da u njoj čitamo, Ljeljo
Njega se sićamo
Njega se sićamo, Ljeljo
Beli fala bila,
Beli fala bila, Ljeljo
Za sva dobra dila,
Za sva dobra dila, Ljeljo
Vična slava njemu,
Vična slava njemu, Ljeljo,
U rodu našem,
U rodu našem, Ljeljo

KATA IVANKOVIĆ je rođena 1925. godine u Tavankutu u brojnoj seljačkoj obitelji. I sama je mater desetero djece od kojih je jedan sin svećenik (Franjo) a kćer redovnica (s. Nada). Vrlo je plodna pjesnikinja, puno je pisala za župne proslave u Žedniku, a kasnije i u Subotici. Jedna je od iznimno rijetkih pjesnikinja koja u novije doba piše kraljičke pjesme, u izvornoj, arhaičnoj formi. Pjesme su joj objavljivane u kalendaru »Subotička Danica«, »Bačkom klasju«, te Katoličkom mjesečniku »Zvonik«. Za sedamdeseti rođendan njena su joj djeca objavila prvu zbirku pjesama naslovljenu »Ruku mira pružam svima« (Subotica, 1995.)

DialUp, Full i Day nalozi
Wireless internet
Izrada web prezentacija
Prodaja računara i opreme

DialUp, Full és Day üzemmód
Wireless internet
Web honlapok kidolgozása
Számítógép és alkatrészek árúsítása

SuOnline.NET

Trg Cara Jovana Nenada 15, Subotica. Tel/Fax: (024) 559-200

Danas

Novine s m(j)erom

Poetski kutak: Ivan Mažuranić

Državnik i pjesnik

Ivan Mažuranić je rođen 18. srpnja 1814. godine u Novom Vinodolskom. Srednju školu učio je u Rijeci, a pravo u Zagrebu. Bio je nastavnik u gimnaziji u Zagrebu, a odvjetnik u Karlovcu. Od 1841. do 1848. godine bio je službenik gradskog vijeća u Karlovcu. U revoluciji 1848. godine bio je narodni zastupnik i perovođa Hrvatskog sabora. Godine 1850. imenovan je vrhovnim državnim odvjetnikom. Od 1861. do 1865. godine dvorski je kancelar, a 1871. postaje predsjednik Hrvatskog sabora. Godine 1873., postaje hrvatski ban sve do 1880. godine, kada napušta političku djelatnost i živi povučeno, baveći se matematikom i astronomijom.

Mažuranić je počeo pisati pjesme već kao gimnazijalac u Rijeci. Bio je suradnik *Gajeve* »Danice«, a 1844. godine dopunio je Gundulićevog »Osmana«. Svoje najveće i najznačajnije pjesničko djelo »Smrt Smail-age Čengića« objavio je 1846. godine. Tim djelom, u kojemu su sretno prevladali dubrovački utjecaji, kao i utjecaji pučkog pjesništva, Mažuranić je stvorio klasičan junački ep, koji se kompozicijski i misaono uzdiže nad čitavu ilirsku poeziju.

Mažuranićeve pjesme nisu tako često izdavane kao njegov čuveni spjev. Jezik Mažuranićev potiče iz više izvora. U najranijem periodu pjesničkog stvaranja često upotrebljava čakavizme, a drugu jući s mladim ilircima Zagrepčanima, počinje da unosi u svoja djela elemente tzv. zagrebačke književne škole, a također i neke kajkavske provincijalizme. Često upotrebljava stare imeničke oblike (npr. *bozi* umjesto bogovi), te stare zamjeničke oblike (npr. *ni* umjesto nam) i stare glagolske oblike. Ivan Mažuranić nije objavio mnogo za života. Pored dopune Gundulićevog »Osmana«, spjeva »Smrt Smail-age Čengića« i nešto pjesničkih prijevoda, izvornih pjesama ima tiskanih ukupno trideset i pet. Ne treba zaboraviti kako je to vrijeme kada je trebalo dokazivati da je hrvatski jezik kadar izraziti poetske tančine u svim oblicima i poetskom praksom ustvrditi kako hrvatski jezik ne zaostaje za privilegiranim svjetskim jezi-

cima.

Mađarska lirika koju Mažuranić počinje da piše u riječkoj gimnaziji prezašćena je mitološkim motivima i metaforama. U noviju hrvatsku književnost Mažuranić je ušao kada je pokrenuta »Danica« ilirska. Mažuranić je bio jedan od njenih glavnih suradnika. Prva njegova pjesma tiskana na hrvatskom jeziku »Primorac Danici« inspirirana je heraldičkim simbolom ilirizma – zvijezdom Danicom, čije ime nosi prvi hrvatski časopis. Pjesme »Predem slavjanskom«

(slovenskim precima) i minijatura »Otkuda ime Slavjan«, kazuju o opsjednutosti mladog pjesnika idejom slavenstva. U minijaturi »Philosophia i poesis«, Mažuranić otkriva svoje duhovne simpatije spram Thalesa i John Milтона, te prema enciklopedistima, dok su Horacijeve ode izvor u pjesmi »Milutinu« iz 1835. godine. Čuvena oda »Doktoru Gaju« tiskana je kao letak iste godine. Pjesma je neskrivena aluzija na tada aktualnu mađarizaciju, a vođa ilirskog pokreta prikazan je kao Prometej. Kao mladi pjesnik, Mažuranić od samog početka njeguje pretežno refleksivnu poeziju, a poput ostalih suvremenika nastoji perom služiti domovini. *Milorad Živančević*, autor monografije o Mažuraniću, bilježi među ostalim o lirici Ivana Mažuranića kako »klasična književnost, ipak, ostaje i nada – lje nesporno vrelo njegovih inspiracija, bez obzira na sadržaj i oblik, čije se počelo otkriva u samoj suštini«. Pjesma »Napredovanje« utemeljena je na filozofiji epohe prosvjedenosti, koja historiju

shvaća kao progres, dok je pjesma »Vjekovi Ilirije« inspirirana Ovidijem. Pjesma »Vjekovi Ilirije« zasnovana je kao historijska i programska. Ona predstavlja poetski predloženu ideju hrvatskog preporoda. Jedina Mažuranićeva budnica »Davorija« štampana je kao letak 1841. godine.

Prvi pokušaj Mažuranićevog lirskog izražaja intime i ličnog doživljaja sadržan je u pjesmi »Mojemu prstenu«, a *Milorad Živančević* piše kako »književnost ilirizma, kao i čitava književnost europskog romantizma, odražava neprekidnu dihotomiju ljubavi: prema dragoj i domovini«, što karakterizira i Mažuranićevu pjesmu »Ilir«. Također i pjesma »Danici Ilirskoj« više nije samo domoljubna, već je i svjedočanstvo o pjesnikovoj ljubavi za romantičnu poeziju, dok je pjesma »Mojoj« isključivo ljubavna lirika. Matica ilirska, utemeljena 1842. godine, tiskala je glasoviti Gundulićev ep »Osman« 1844., koji priređuje Mažuranić. Uz mitološki, historijski, geografski i leksički tumač Gundulićeva jezika, Mažuranić je dopunio ep 14. i 15. pjevanjem. U Mažuranićevom spjevu »Smrt Smail-age Čengića« jezični predlošci su jasni: narodna i dubrovačka poezija i klasična sintaksa. Pjesnik i državnik Mažuranić djeluje kroz čitavo devetnaesto stoljeće, a njegovo djelo karakterizira problematika modernih nacija u Europi koju povezuje s domaćom tradicijom i historijskom situacijom.

Ilir (izbor)

Al glej onamo zmaya ognjenoga,
Gdje raziteljom v bitvi žestokoj
Razjaren vatrom tare svijet, pokoj,
Gdje huće dol od zvuka silenoga;
Kom grom u ruci, munja v oku sjedi,
I kog pretiče grozna smrt i slijedi!

Joj, kolka krvi rijeka tud protiče,
Kak bliska gvozđe, kak se valjaju
Tjelesa bojna, kud ga tjeraju
Davorski gnjevi, kuda sablju miče!
Nije l strašan? – dajda, kaži tko je?
»Ilir junački brani pravo svoje!«

Nino Zubčević, autor knjige »Note univerzalnoga govora«

Improvizacija je suština jaza

Ovo je prva autorska knjiga o jazzu u Hrvatskoj, izuzmemo li prijevod enciklopedije jaza iz davnih sedamdesetih i jedne brošurice. Osobno ne držim mnogo do objektivnosti. Ne očekujete li, valjda, da budem objektivan kada pišem o nekome koga toliko obožavam kao svoje jazz-heroje, primjerice?

Razgovor vodio: R. G. Tilly

Prije nešto više od mjesec dana su svi koji su se našli u Likovnom susretu u Subotici, a još uz to vole jazz, imali rijetku priliku čuti i vidjeti, eventualno se i upoznati s *Ninom Zubčevićem*, autorom knjige koja je tom prilikom, uz foto-izložbu o jazz-glazbenicima *Lászla Dormána* promovirana i predstavljena na zračnicama, a naslovljena »Note univerzalnoga govora«.

Nakon što su najprije subotički likovni umjetnik i jazz-violinist *Miroslav Jovančić*, a potom i Zubčevićev recenzent, osobni prijatelj, povjesničar umjetnosti i pisac predgovora *Vjekoslav Bizjak* (pa potom i prvi čovjek Jazz-festivala u Kanjiži, *Zoltán Bicskei*) izrekli svoje impresije o knjizi Nina Zubčevića, autor se ljubazno odazvao našem pozivu za razgovor.

► **Molim Vas da se osobno, u par rečenica predstavite čitateljima »Hrvatske riječi«.**

Po struci sam diplomirani grafičar i dizajner, ali i sami znate koliko su slika i glazba u biti povezani. Puno je jazz-glazbenika sjajno crtalo, sjetite se samo pokojnoga *Milesa Davisa*, koji je, skidajući se s heroína, crtao krokije i radio gvaševe iznimno visoke estetske razine. U našoj se kući uvijek sviralo, majka mi je perfektno svirala klavir, i otac, uz to, bili su veliki diskofili. Ja sasvim solidno sviram saksofon, mada ne, čini mi se, na takvoj razini da bih od toga mogao živjeti. Moje interesiranje za jazz počelo je još u pubertetu i pisao sam za sve značajnije hrvatske, nekada jugoslavenske, a potom i europske i američke časopise koji se na ovaj ili onaj način bave jazz-glazbom ili bluesom. Moja knjiga o umjetnosti jazz-improviziranja naslovljena upravo tako – »Umjetnost jazz-improvizacije«, obvezatna je literatura na londonskoj Jazz Akademiji a redovni sam kolumnist i Boston Globea, glasovitog američkog tjednika, odjeljak za jazz i blues, razumije se. Recenzije albuma pišem, kolumne, osvrti na koncerte, prikaze aktivnosti vezanih za jazz...

► **U Srbiji su u posljednjih pet godina objavljene čak tri knjige o umjetnosti jaza Tijekom 70-ih prošlog stoljeća prevedene su dvije najbitnije enciklopedije jazz-glazbe američkih odnosno francuskih eksperata ove grane suvremene popularne glazbe. Je li vaša knjiga o jazzu, »Note univerzalnoga govora«, prva takve vrsti u Hrvatskoj, barem što se autorskog pristupa tiče, i kva je, uopće, situacija u Hrvatskoj što se tiskanog materijala i literature, autorske ili prevedene, tiče, kada je jazz u pitanju?**

Na moju veliku žalost, bijeda jedna. Niti prevedene, a još manje autorske, nema ni-

Nino Zubčević lijevo

ti od korova. Ovo je prva autorska knjiga o jazzu u Hrvatskoj, izuzmemo li prijevod enciklopedije jedne američke enciklopedije o jazzu, jedne brošurice također, niske vrednote ali to niti spomena nije vrijedno, tiskane, tiskanih, davnih sedamdesetih. Glede vašega pitanja, drugo je što bitnije. Opće je poznato da je u negdašnjoj skupnoj državi Beograd prednjačio što se jaza tiče – u vrijeme kada su bili u zenitu kreativnosti i popularnosti u Beogradu su svirali *Louis Armstrong*, *Miles Davis*, *Duke Ellington*, *Ray Charles*, *Dizzy Gillespie*, *Charlie Mingus*, *Art Ensemble Of Chica* -

go, *Sun Ra*, *Buddy Guy*, *John Mayall*, u Novi Sad sam išao slušati pokojnog *Chata Bakera*, a evo i Kanjiže: u tom malenom potiskom mjestu imate već tradicionalni jazz-festival na zbilja globalno visokom nivou, koji je ugostio, za ovo kratko vrijeme otkako ga ja pratim, sva bitnija imena suvremenog jaza i avangarde, od *Sam Riverse*, preko *Cecila Taylora*, do, evo ove godine *Anthony Braxtona*. Pa, ljudi moji, najveće jazz ime koje je gostovalo u Hrvatskoj bio je davnih osamdesetih *Clark Terry*, na jedinom mjestu koje dugoročno njeguje jazz-kulturu, klub *Boška Petrovića* u Zagrebu. Dobro, bio je i *B. B. King*, bio je i *Chick Corea*, *Hancock*, ali nisu bili u zenitu... A taj isti Clark Terry je u Beogradu kao kod kuće. On je kum *Stjepka Guta*, koji je podrijetlom, inače, isto iz ovih krajeva, oko Osijeka... Ne, uvijek je Hrvatska kaskala za Beogradom glede jaza i nije se mnogo situacija promijenila ni u ovih proteklih deset godina ili više. Dapače. Literatura je pristupačna, u izvornom se obliku sve spomenute enciklopedije, ona američka i ona francuska, mogu naći u Hrvatskoj, *Blamovu* knjigu sam dobio osobno od Miše, vašu večeras od vas, *Krštića* osobno znam, te mi ju je poslao čim je izašla iz tiska u Beogradu. A pratim svu silu američkih i britanskih novina i magazina koji se tiču bluesa i jaza. Tu je i Internet, tako da sam ja, za razliku od većine svojih kolega u Hrvatskoj veoma dobro obaviješten o svemu. Uz to, uredno posjećujem sve bitne jazz i blues festivale po okolici, Europi i SAD.

► **Po cijenu da zvuči kao pleonazam i čisto retoričko pitanje, ali uvjeravam Vas da nije – kakvu Vi glazbu intimno slušate?**

Dobru glazbu. Odgojen sam u takvome duhu da bi se moglo reći da imam klasičan glazbeni ukus, ali, konkretno, slušam sve što mi je ugodno i što smatram kvalitetnom muzikom – tu su, uslovno, klasici, *Bach*, *Liszt*, *Beethoven*, *Mozart*, tu je *Satie* i *Rahmanjinov*, *Stravinski*, ali i *Kurt Weil*,

pa i *Gershwin*, ali ja, dakako, po prirodi stvari najviše slušam *Ellingtona*, koji je po meni, i ne samo po meni, nedvojbeno najbitniji jazz-umjetnik 20. stoljeća. Tu su još: nenadmašni i uvijek nepredvidivi *Miles Davis*, koji je uvijek tjerao slušatelje da se prilagođavaju njemu, a ne on vremenu i njima, genijalni *John Coltrane*, i, dakako, blues, koji je u korenu svega. Ne samo jazz, ne samo rocka, već cjelokupne suvremene glazbe. To važi uopće za afroameričku etno-glazbenu baštinu.

► **Uobičajen je stav u teoreta, kritičara i esteta da se knjige enciklopedijskoga profila ne mogu pisati objektivno, ma koliko svaki autor pokušavao upravo to učiniti. Sasvim iskreno, mislite li da ste uspjeli biti objektivni, i, je li Vam to uopće bila namjera u ovoj knjizi?**

Osobno ne držim mnogo do objektivnosti. Istinski kritičar, fan, i sam je umjetnik, a kao takav, a priori, ne može, ja bih rekao i ne smije biti objektivni. Dakako, trudio sam se da oko faktografije, povijesnih činjenica i diskografije to budem, ali imam svoje favorite, svoja razdoblja, stilske začkoljice, stiliste, i ne trudim se da to prikrijem hinjenom objektivnošću i hladnokrvnim akademizmom. Moj tekst ima dušu poput one glazbenika o kojima pišem i koje cijenim i volim. Napisao sam, među ostalima, i nedavno tiskao i u nas i u inozemstvu, na engleskom, knjigu o *Coltraneu*, koja se zove »Chasin The Trane«, igra riječi, bila je to njegova čuvena skladba, a *Trane* mu bijaše nadimak.... Ne očekujete li, valjda, da budem objektivni kada pišem o nekome koga toliko obožavam? Ili da budem objektivni glede *Keitha Jarretha*? Ne može se to. Možda treba, ali ne može. A i ne treba.

► **Slažem se. No, da se vratimo Vašoj knjizi i Vama osobno: uzmemo li da Buddy Boulden predstavlja neki artikulirani početak pravoga, ranoga, improviziranoga jazz, a neo-etno jazz i trancesavangarda njen aktualni moment, gdje u tom širokom i vremenskom i tematskom opsegu leži Vaše interesiranje, prosto rečeno – tko su Vaši favoriti u jazzu i koje periode njegovoga razvoja i povijesti?**

I ja mislim da je taj opskurni genij *Boulden* bio prvi pravi jazzer. Već sam rekao na neki način, možda ne decidirano, koji su moji favoriti – *Ellington*, prije svega, *John Coltrane*, *Miles Davis*, gotovo svi crni blues umjetnici tijekom tridesetih, do negdje

polovice 20. stoljeća, ali moj uvjerljivo najomiljeniji glazbenik je genijalni *Keith Jarreth* jedan odista ingeniozni klavirist, orguljaš, svirač sintetizatora, udaraljki, skladatelj, improvizator, aranžer. U njega nema tajni, a on sam ne da se svrstati nigdje. On u svojim improvizacijama, a one su suštastvo jazz, ne njegove, osobno, nego improvizacije u globalu, improviziranje u cijelosti uzev, one su suština jazz da on, dakle, improvizirajući, dosiže rubne granice bluesa, raga, countrya, swinga, boogie-woogiea, ali i neke ideje *Monka* ili *Taylor* a mu nisu strane. Ma, ništa mu nije strano! Njega bih mogao slušati tjednima, to i činim... Godinama. I nikada mi ne dosadi, uvijek nečega novoga nađem u njegovoj improvizaciji. *Monk*, *Theolonius Monk* posve je drugi slučaj. Teoretski je nedostižan inventivac, no ni izbliza praktično nadaren, savršen poput *Jarretha*, primjerice. I *Hancock* je velik, i *Chorea*, *Art Tatum*, stari pijanisti te Harlem-stride škole, primjerice, ali *Jarreth* je sve to imao, i ima, i još puno svoga, nedostižnoga povrh svega...

► **Kakva je aktualna hrvatska jazz-scena? Kakva je, konkretno, u Osijeku?**

Ma, sve to tavori godinama, desetljećima... Da nema BP kluba u Zagrebu, ne bi ničeg bitnog bilo. Katkad *Josipa Lisac* okupi neke veterane jazz, ali to je više neki ugladeni amerikanizirani pop, ali, ruku na srce, i *Boško Petrović* se već pomalo olinjao... Nema tu svježe krvi, sve su to izraubovane svirke, klišeji, uvijek isti ljudi, isti gosti, par ljudi iz Njemačke, Austrije... Ja sam s par entuzijasta, u koje spada i naša županijska ministrica za resor kulture, utemeljio klupsku scenu u Osijeku i tamo se sada dva puta tjedno održavaju sjajni happeninzi, svirke, konceptualne večeri, ma stalno se nešto giba, zbiva... Zvao sam malog *Hadžimanova* i njegov trio da dođu, zvao sam *Jovančičev Ethnokr*, svira se tamo i blues, onaj akustični, *Delta*, svira se i urbani Chicago-style blues, jazz svake vrsti, od ragtimea i New Orleans-stila do bebopa i free-jazza. U Osijeku je vrlo živo glede jazz i vrlo sam ponosan što sam uspio u toj svojoj nakani da razmrdam malo tu scenu u Hrvatskoj. Valjda će se i ostali gradovi ugledati na nas vremenom...

► **I napokon, koju ste literaturu koristili kao pripomoć u pisanju svoje knjige?**

Leonard Ferther je vrhunski ekspert kada je jazz u globalu u pitanju. Kao što je to *Paul Oliver* glede bluesa. Njihove enciklopedija jazz odnosno bluesa i opservacije, uopće, nedostižne su. Ostalo je moja bogata dokumentacija, iskustvo, osobna poznanstva, i Internet, dakako. Ali Internet ponajmanje, mogu vam reći. ■

Naselje Bikovo u »sivoj zoni«

Putovi koji nigdje ne vode

Stanovništvo je ovdje okrenuto zemlji i poljodjelstvu. Prema riječima naših sugovornika, Bikovo je »u ustima« Subotice, ali oni imaju dojam kako je njihova mjesna zajednica udaljena stotinama kilometara od grada

Piše: Zvonko Sarić

Mjesna zajednica Bikovo nalazi se dvanaest kilometara jugoistočno od Subotice, između željezničke pruge Subotica-Senta i tzv. Bikovačkog puta. Na karti iz 1869. godine prvi put se spominje naziv pustara Bikovo koja je bila pod okriljem grada Subotice, a na karti iz 1887. godine prvi put je označen Bikovački put sa salašima koji su se nizali oko njega.

Danas je naselje Bikovo ratarsko-stočarsko područje u iznosu promjera od osamnaest kilometara u kojemu prema posljednjem popisu pučanstva iz 2002. godine živi 1.824 stanovnika. Osim zgrade osnovne škole, koja je sagrađena od montažnog materijala, i školskog sportskog terena, uočljivo je kako se u Mjesnoj zajednici Bikovo neznatno malo investira. S obzirom na niske cijene poljodjelskih proizvoda, koje i ne mogu biti adekvatne bez određenog stupnja kupovne moći stanovništva, a taj stupanj opet ovisi od profitabilnosti industrijskih grana, nije za realno očekivati brži napredak ovog izrazito ratarsko-stočarskog područja.

Mjesna zajednica Bikovo

IZGRADNJA SAMODOPRINOSOM:

Nova Skupština Mjesne zajednice Bikovo osnovana je nakon izbora u travnju ove godine, a za predsjednika je izabran Slavko Galfi. Novoizabrano rukovodstvo MZ čini sedmero članova Grupe građana za razvoj Bikova, uz dva člana DSS.

»U Mjesnoj zajednici imamo zaveden samodoprinos od 2001. do 2011. godine i sve naše aktivnosti vezane su za realizaciju samodoprinosu. Asfaltirali smo tri ulice u duljini od oko pet stotina metara, a ostalo je za uraditi još tri ulice iste duljine.

Vojvodina-put je izveo te radove na kredit, a kako smo otplatili dug, predstoji preostalo predviđeno asfaltiranje te tri ulice, što će biti otplaćeno za dvije do tri godine. Također ćemo nastojat obnoviti trotoare, te poboljšati napon nisko-energetske mreže, a nadamo se kako ćemo od ove godine početi i s uređenjem vodovoda u naselju. Bunar je izbušen krajem devedesetih godina, ali još tako stoji van upotrebe, jer hidrofor i pumpa nisu priključeni. Moramo uraditi glavnu mrežu, razvesti magi-

Slavko Galfi

stralni vod vodovoda, nakon čega idu priključci, ali trebala bi nam financijska pomoć za bržu realizaciju radova. Puno se troši vode, a ovdášnji bunari su već plitki«, kaže Slavko Galfi, napominjući kako u MZ Bikovo postoji »Agrokombinat-Subotica« koji ima zaokružen ciklus djelatnosti poljodjelstva i uzgoja stoke, kao i D. D. »Aleksandrovo-Bikovo« čija je djelatnost samo poljodjelstvo uz minimalnu kooperaciju uslužnog tova, ali je njihova pomoć Mjesnoj zajednici veoma skromna. »Naš velik problem je i to, što se jako puno smeća baca pored njiva i u šumskim pojasevima. Gradska čistoća dva puta tjedno odvozi smeće. Tražili smo još kontejnera, ali izgleda da ćemo ih morati sami nabaviti. U naselju imamo ambulantu koja radi samo tri sata dnevno. Smatram kako to nije dovoljno, a problem je također što u ambulanti nemamo zubara, iako uvjeti za njegov rad postoje. Pošta u naselju je svaki dan otvorena, ali je raznošenje pošte po salašima samo jednom tjedno«, kaže Slavko Galfi, dok Radimir Marković, predsjednik Aktiva saveza invalida MZ, koji zastupa i ostale umirovljenike,

ističe kako je problem umirovljenika što za svaku nabavku potrebnih lijekova moraju ići u Suboticu, jer u Mjesnoj ambulanti nema čak ni osnovnih lijekova. Marković također ističe i problem autobusnog prijevoza. Umirovljenici moraju platiti punu cijenu karte, jer za prijevoz do Subotice nemaju popusta, a cijena od 44 dinara za kartu u jednom pravcu odista se čini previsokom, prema iznosu skromnih mirovina. Aktiv saveza invalida bavi se nabavkom ogrjeva i zimnice za sve zainteresirane umirovljenike u Mjesnoj zajednici, kao i organiziranjem raspodjele pomoći ugroženima. Humanitarna pomoć u naselje Bikovo stiže od organizacije »Kare« iz Australije, te od Crvenog križa i Katoličke crkve.

VIŠE OD IGRE: Na području Mjesne zajednice Bikovo nalazi se poznati sportski aerodrom »Bikovo« koji se koristi za održavanje sportskih manifestacija, a najzanimljivija su takmičenja koja se održavaju početkom septembra na kojima učestvuju jedriličari, zmajari i padobranc. Pokraj sportskog aerodroma ova Mjesna zajednica ima uređen nogometni teren i pomoćne objekte uz teren. Nogometni klub formiran je 1952. godine. U svojoj historiji nekoliko puta je promijenio ime, a 50 godina svog postojanja obilježio je

Ivanka Putz

pod imenom FK »Bikovo«. Kulturno umjetničko društvo u naselju Bikovo ne postoji, a prema riječima učiteljice Ivanke Putz kako mladi nemaju kamo izlaziti u naselju, centar okupljanja mladih je školski sportski teren.

»Školi jako puno pomažu aktivisti Mjesne zajednice. Ove godine smo dobili osv-

jetljenje sportskog terena i školskog dvorišta za noć, a također su montirane klupe i kante za smeće. Zasađeno je i zelenilo. Kako je školsko dvorište i sportski teren mjesto gdje se mladi okupljaju, pokušavamo taj prostor učiniti bar adekvatnijim za

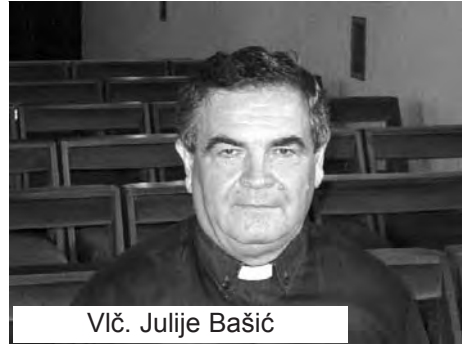
Osnovna škola u Bikovu

druženje mladih, već koliko se to može. Samoj školskoj zgradi neophodno je renoviranje i zamjena brojnih montažnih elemenata ploča od kojih je škola sagrađena», kaže Ivanka Putz, smjenovođa objekta škole u Bikovu koja je istureni odjel subotičke škole »Sveti Sava«. Školu u Bikovu pohađaju učenici od prvog do četvrtog razreda, a u školi postoji i vrtić za djecu predškolskog uzrasta. Sva četiri razreda sada u školi pohađa ukupno pedeset i sedam učenika, a predstojeća zima neće biti problem, jer je prethodne godine sprovedeno etažno grijanje na naftu. »Anketa za upis djece na satove izbornog predmeta za njegovanje hrvatskog jezika je u tijeku i prema mojim saznanjima ima zainteresiranih, te sam predložila u mojoj školi da ja izvodim nastavu na hrvatskom jeziku, jer bih to radila s voljom i entuzijazmom. Mislim kako je velik nedostatak u našoj Mjesnoj zajednici nepostojanje bilo kakvih kulturnih sadržaja, te je djeci ostalo samo druženje u školskom dvorištu i na sportskom terenu i nakon završene nastave. Naselje Bikovo se po svemu sudeći nalazi u neakvoj sivoj zoni, u koju nitko izgleda ne želi ozbiljnije investirati. Naš hendikep je također što u naselju ostaje živjeti veoma mali broj fakultetski obrazovanih ljudi koji bi eventualno mogli potaknuti društveni život u raznim oblastima«, kaže učiteljica Putz.

OBNOVLJENA CRKVA: Velečasni *Julije Bašić* punih je dvadeset i pet godina župnik u naselju Bikovo. Najveći skup vjernika u župi je u povodu Godišnjeg proštenja, nedjelju dana nakon Velike Gospe. Bikovačka crkva Uznesenja Blažene Djevice Marije izgrađena je 1921. godine od »nabijanice«. Kako je crkva bila nabijena od zemlje za vrijeme velikih kiša 1998. godine, sjeverni zid se urušio. Gotovo dvije godine improvizirani potpornici

su držali urušeni zid, a 2000. godine se pristupilo potpunoj sanaciji crkve kada se zemljani zidovi zamjenjuju čvrstim materijalom. Sada je crkva skladna građevina, koja svojom unutarnjom ljepotom i toplinom svakoga čovjeka dobronamjernika stavlja u jedno posebno duhovno raspoloženje i odnos prema Bogu. »Kako sam se uvijek toplo osjećao u kući svojega zemaljskog oca, kada sam postavljen za župnika u naselju Bikovo, želio sam od ove pitome i jednostavne kuće Božje načiniti isto ugodan i topao ambijent. Mislim kako mi je to uspjelo tijekom sanacije crkve. Župska zajednica je skladna i živa. Vjerski i liturgijski je svjesna i aktivna. Treća je godina od kada je vjeronauk uveden u škole i sva djeca koja su ovdje krštena pohađaju vjeronauk u školi koji predaje diplomirana katehistica gospođična *Nada Pipan*, dok ja vjeronauk predajem u subotičkoj srednjoj školi *Lazar Nešić*. Vjernici redovito dolaze na svetu misu nedjeljom, a također i djeca dolaze redovito na vjeronauk u župni ured«, kaže vlč. Bašić, koji je nakon klasične gimnazije u Zagrebu, završio višu teološku školu u Đakovu. Na pitanje o postojanju podružnice DSHV-a u

mora se putovati do Subotice. Župu je presjekao međunarodni put Beograd-Budimpešta, tako da je onim obiteljima, koje su u crkvu stizale atarskim putovima, sada otežan dolazak u crkvu. Nedostatak kulturnih sadržaja u naselju Bikovo akutni je

Vlč. Julije Bašić

problem, a kako ovdje živi veoma mali broj obrazovnih ljudi, jednostavno nema tko prekinuti takvo inertno stanje«, kaže vlč. Bašić.

Prema riječima svih sugovornika, naselje Bikovo je u »ustima« Subotice, ali oni imaju utisak kako je njihova Mjesna zajednica udaljena stotinama kilometara od grada, te da putovi preko Bikova nigdje ne

Crkva Uznesenja blažene djevice Marije

naselju Bikovo vlč. Bašić je odgovorio kako podružnica postoji, ali je gotovo potpuno neaktivna i anemična, a također je na pomenuo da tjednik »Hrvatska riječ« ne stiže na Bikovo, jer nema prodajnog mjesta za tisak.

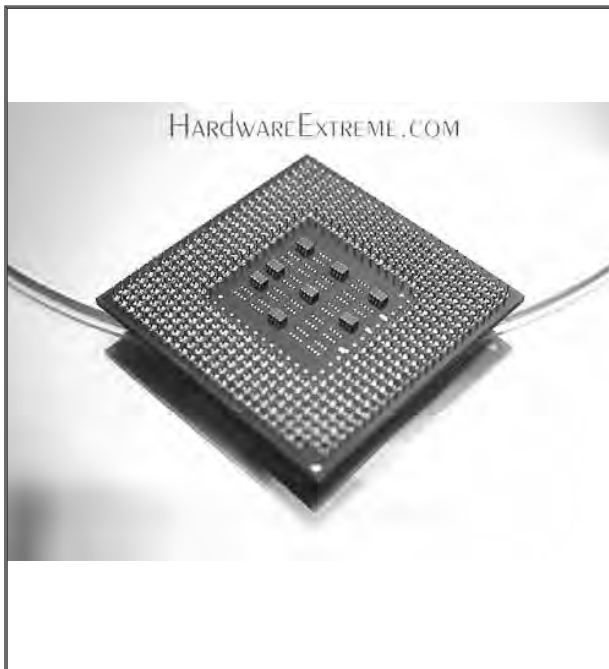
»Stanovništvo je ovdje okrenuto zemlji i poljodjelstvu. Naselje se nije puno izmijenilo tijekom posljednjih decenija. Ako se mora kupiti lijek ili se želi otići brijaču,

vode. Uočljiva je težnja aktivista Mjesne zajednice za rješavanjem problema izvedbe neophodnih radova na uređenju naselja, te oni čine što se već učiniti može s iznosima prikupljenim od samodoprinosa, jer je to jedini izvor prihoda za investiranje uređenja naselja Bikovo, koje ima sportski aerodrom, ali u koje tek rijetki putnici navraćaju.

Web novosti

Pentim s memorijom treće razine

Kompanija Intel je na razvojnem forumu lovoga tjedna najavila posebnu verziju procesora Pentium 4 Extreme Edition s hipernitnim radom, čija će isporuka početi u sljedećih 30 do 60 dana. Procesor će imati 2 MB keš memorije treće razine, što bi mu trebalo obezbijediti bolje performanse u programima koji intenzivno koriste tu memoriju, kao što su grafički zahtjevne igre. Obične verzije Pentiuma 4 imaju 512 KB keš memorije druge razine, ali nemaju keš memoriju treće razine. Prva verzija ovog procesora radit će na 3,2 GHz. Novi procesor će

ENCIKLOPEDIJA WEB-a

Streaming

Tehnika za prijenos podataka preko mreže u mirnom i konstantnom toku. Streaming tehnologija je postajala sve važnija zbog ubrzanog razvoja Interneta, jer mnogi korisnici nisu imali dovoljno brz pristup mreži, kako bi brzo mogli preuzimati ogromne multimedijalne fajlove. Uz pomoć streaming tehnologije browser korisnika ili njegov plugin, mogu početi s prikazivanjem sadržaja i prije nego što je kompletan fajl prenesen na računalo korisnika. Da bi streaming funkcionirao korektno, strana koja prima podatke mora biti sposobna sakupljati informacije i da ih u jednom mirnom toku šalje aplikaciji koja ih kasnije obrađuje. To znači da, ako klijent strana prima podatke brže nego što je potrebno, mora biti sposobna da višak podataka pohranjuje u buffer. Ako podaci ne stižu dovoljno brzo, multimedijalni zapis neće teći glatko.

TCP/IP

(TCP – Transmission Control Protocol, IP – Internet Protocol)

TCP je jedan od glavnih komunikacijskih protokola u okviru mreža koje komuniciraju TCP/IP jezikom. Razvijen je po ugovoru američkog Ministarstva obrane za međumrežavanje različitih sustava. Pronalazači ovog protokola su Vinton Cerf i Bob Kahn. Ovaj UNIX-ov standard je protokol Interneta (na kojem se Internet i zasniva) i postao je opći standard za komunikacije. Dok IP protokoli rade s paketima, TCP protokol omogućuje istovremeno uspostavljanje konekcije i razmjenu podataka između dva hosta. TCP garantira isporuku podataka i isporuku istim redom kojim su paketi poslani. U slučaju ovog protokola poruke ne sadrže samo adrese odredišne stanice, već i adrese odredišne mreže. To znači da TCP/IP poruke mogu biti poslone na više mreža u okviru jedne organizacije, ili širom svijeta, i zbog toga se koriste na cijelom Internetu. Sva ki server ili klijent u TCP/IP mreži zahtijeva vlastitu IP adresu.

KORISNI LINKOVI:

www.symbols.com

Veoma interesantan Internet sajt Symbols. com sadrži 2.500 zapadnjačkih simbola, znakova, idograma, itd., razvrstanih u 54 grupe. Objašnjeno je značenje simbola, nastanak i način korištenja. U arhiv su uključeni simboli iz prahistorije, kao što su crteži iz pećina, kao i suvremeni simboli, kao što su note ili grafiti iz podzemnih željeznica.

www.virtualtourist.com

Sajt na kojem možete obići cijeli svijet

po cijeni korištenja Interneta. Vrlo zanimljiv sajt koji, nudi napoznatije svjetske turističke destinacije i virtualne obilaske tih destinacija. A ako se kojim slučajem odlučite otići tamo 'uživo', kartu možete uzeti odmah.

<http://www.cert.hr>

Ciljevi rada CARNet CERT-a su prikupljanje i analiza informacija o sigurnosnim incidentima, koordinacija i posredovanje između zainteresiranih strana pri rješavanju sigurnosnih incidenata, prikupljanje i distribucija sigurnosnih savjeta, preporuka i alata, edukacija i informiranje korisnika i javnosti o značaju i poboljšanju sigurnosti računalskih sustava, pokretanje projekata i uspostava timova o sigurnosnim problemima i ob-

raditi s postojećim matičnim pločama, izjavio je Luis Barns, potpredsjednik i glavni menadžer za stolne platforme kompanije Intel. »Procesor je specijalno namijenjen korisnicima koji zahtijevaju najbolje moguće performanse. Naša ciljna grupa su igrači, jer je poboljšanje performansi ogromno«, izjavio je on. »Velika količina keš memorije trebala bi imati bolje performanse«, izjavio je Kevin Krovel. U optimalnom sistemu s odgovarajućim programima očekuju se performanse bolje za 15 do 20 posto.

Bojan Todorov, YU FCC

Aerobic

Idealan »zimski« trening

Aerobic je Sjedinjene Američke Države osvojio krajem sedamdesetih godina, proslavivši ujedno svog tvorca – tada diljem svijeta popularnu Jane Fonda. Bio je to prvi sport koji nije ljudsko tijelo podređivao što boljem rezultatu, već ga je postavio u prvi plan – zdravlje, kondiciju i ljepotu – zbog čega se, u vrlo kratkom vremenu, proširio po cijelom svijetu. Od početka osamdesetih do danas mnogo se toga u aerobiku promijenilo – amplitude pokreta su se smanjile, skokovi gotovo nestali, dok je prednost dobilo kvalitetno zagrijavanje mišića i vrhunska metodika (način i postupci učenja). Sve ga je to učinilo samo još popularnijim, masovnijim i još zdravijim sportom, ne više samo za mlade, već i za one srednje i starije dobi.

Danas postoji nekoliko desetaka vrsta aerobica, dok svakodnevno nastaju nove, a upravo široka populacija rekreativaca – za koju je ovaj sport i namijenjen – je ona koja odlučuje o njihovu uspjehu ili neuspjehu. Jesen je godišnje doba kada se većina ljudi odlučuje na upis u fitness centar, pa vam stoga donosimo pregled 10 najpopularnijih vrsta aerobica i njihovih osnovnih značajki.

HI/LO AEROBIC

Izvorni oblik aerobica, bez pomagala se provodi u različitim intenzitetima. HI (od eng. riječi »high«) aerobic visokog, LO (eng. »low«) aerobic niskog intenziteta, odnosno njihova kombinacija HI/LO živi

ZA ONE KOJI ŽELE ZNATI VIŠE

25. i 26. listopada, na Zagrebačkom Velesajmu, održava se već tradicionalna, 10. po redu Reebok Body Art aerobic konvencija, jedna od najbolje kritiziranih u Europi. Masterclassove održavaju stručnjaci iz cijelog svijeta i najbolji hrvatski voditelji, članovi Reebok Connection Team-a, a učestvuje obično između 300 i 400 vježbača. Sve dodatne informacije možete dobiti na +385/13-631-274 i +385/14-810-841, ili na www.mgmbodyart.com

već preko dvadeset godina, iako mu je popularnost, nastankom novih vrsta, nešto opala. Najčešće se provodi kroz koreografiju – niz spojenih pokreta, koja se mijenja na svakom satu. Zadaća je voditelja dovesti grupu, na pristupačan i jednostavan način, tj. optimalnom metodikom, do više ili manje komplicirane koreografije. Ukoliko se ne radi o isključivo LO programu, ne preporučuje se starijima od 35 godina.

STEP AEROBIC

Aerobic prilikom kojeg se koraci izvode penjanjem na »steper« – sve popularniju klupicu. Ovaj način izvođenja pokreta pruža dodatne mogućnosti i kombinacije, nešto je zanimljiviji od HI/LO aerobica, pa je upravo zbog toga i preuzeo vodeće mjesto u svjetskim aerobic dvoranama. Zbog dosta koreografije i visokog intenziteta (premda nižeg nego u HI/LO programu) također se preporučuje mlađoj populaciji.

NEW BODY / BODY SCULPT

Vrsta aerobica koja se izvodi sa bučicama (malim jednoručnim utezima), također kroz koreografiju. Tempo je kod ovakvog vježbanja nešto sporiji, ali se zato intenzivno radi i na mišićnim skupinama gor-

njeg dijela tijela. Idealan je za oblikovanje ruku, ramena, leđa, ali i stražnjice i nogu, a zbog nešto sporijeg tempa izvođenja preporučuje se osobama do 50 godina.

WORKOUT

Popularnost programa kao što je workout u stalnom je porastu, jer pruža potpunu svjesnost o mišiću na kome se radi, izolirajući ga u pojedinim vježbama. Obuhvaća sve veće mišićne skupine, provodi se bez koreografije, sa bučicama, gumama (koje se rastežu nogama ili rukama), manžetama sa pijeskom za noge ili nekim drugim pomagalima. Trening sadrži veliki broj čučnjeva, vježbi za trbušne mišiće i gornji dio tijela, bez mnogo koraka, pa ga zato preporučujemo svima do 55 godina.

PUMP

Ovaj je program star oko 3 godine i također je oblik workouta, te ga, za sada, provode samo voditelji sa licencom. Osnovna razlika je u rekvizitima koji se koriste za trening. Pump program zahtijeva konkretnu opremu – šipka za dvije ruke na koju se slažu utezi (kakvi se koriste u teretanama). Težina utega se tijekom cijelog treninga mijenja, ovisno o skupini mišića na koju se utječe, pod izravnim nadzorom voditelja.

Bojana Muačević

Plemeniti kamen s najvećeg dalmatinskog otoka

Brački mramor

Piše: Dražen Prčić

Otkad je svijeta i vijeka čovjek teži luksuzu stanovanja. Nekada su to bile suhe i tople pećine predhistorijskog pretka, egipatski faraoni uživali su u grandioznim kamenim hramovima, a onda su Rimljani »otkrili« mramor. Najluk-suzniji građevni materijal u dosadašnjoj povijesti ljudske arhitekture.

OTOK BRAČ: Biser jadranske obale, najveći dalmatinski otok, Brač isprva je služio rimskim imperatorima kao otmjeno ljetovalište u čijim su ljepotama uživali zaboravljajući brige osvajanja ostatka svijeta. Ali beskrajno ladanje u ljetnoj dokolici donijelo je veliko praktično otkriće praočevima današnjih imperatora svjet-skog dizajna i stila. Za razliku od raznovr-snih modnih silova koju su poslije od njih prekopirali svi, mramor su svi prekopirali od Bračana, koji su ga oduvijek rabili za izradu svojih davnašnjih nastambi. Jer osnova samog otoka je mramorna podloga i kako to ponositi otočani vole reći: »Kamen se ne vadi, on se naprosto »bere« iz zemlje«. Brački mramor je za sve Bračane najdragocjeniji plod Zemlje, dar prirode s kojim se postupa uz dostojno poštovanje i zahvalnost. A kako i ne bi, kada ih je svjetska slava njihova »dragog« kamena i otkrivanje golemih građevnih potencijala najpostojanijeg i nadasve atraktivnog materijala zauvijek usmjerila u posao koji prehranjuje stotine otočkih obitelji.

DIOCLECIJAN: Govoreći malo slobodnijim rječnikom, toliko svojstvenim brojnim današnjim reklamama, prvi moderni promoter bračkog mramora bio je rimski car Gai Aurellie Valerie Dioclecian, izgra-divši velebnu palaču u centru današnjeg Splita. Njezina ljepota i opstojnost, kojoj se i danas dive brojni turisti, najbolji je dokaz vječitosti ovog predivnog kamena. Posebnost koju svakako zavređuje ova impresivna građevina oličena je u činjenici da se u njoj nalazi, iako ne tako velika po svom prostoru, najstarija katedrala na svijetu.

HRVATSKA ZDANJA: Domovina plemenitog kamena znala je vrednovati blago svog podneblja uljepšavši mnoga impresivna zdanja diljem Hrvatske. Od brojnih na popisu izdvajaju se ponajprije: Koncertna dvorana Lisinski, zgrada Narodne banke Hrvatske, Meštrovićev umjetnički paviljon (Zagreb), već spomenuta Dioclecianova palača, zgrada Banovine, hoteli

»Marjan«, »Park« i »Lav« (Split), obnova starog grada, hoteli »Belvedere«, »Liber-tas«, »Argentina« (Dubrovnik), Reziden-cijalni kompleks (Brijuni), ACY Marina (Ičići)

SVJETSKA ZDANJA: Najčuvenija kuća na svijetu, zgrada iz koje se vlada SAD-om, ali i dobrim dijelom planeta, jest White House – Bijela kuća koja svoje ime duguje upravo bračkom mramoru od kojeg je djelomično izgrađena. Parlament i Novi dvor u Beču, zgrada mađarskog Parlamen-ta u Budimpešti, namjesnička palača u Trstu impresivni su dokazi cijenjenosti plemenitog kamena »ubranog« iz srca naj-ljepšeg dalmatinskog otoka. Još od rim-skih imperatora, pa stoljećima povijesti unaprijed, uvijek su vlastodršci osjećali potrebu istaknuti atribut vlasti kroz gradnju epohalnih arhitektonskih tvorevina. Naravno, naglašavajući ih i oplemenjujući, najljepšim materijalom od svih. Bračkim mramorom.

VRSTE BRAČKOG MRAMORA: Stručno determiniran brački mramor spa-

da po svom petrografskom tipu vrstu organogenog vapnenca, te se pojavljuje u nekoliko različitih osnovnih boja i nijansi.

Najpoznatiji ekonomski eksploatirani modeli su:

Rasotica-svijetlo-tamno smeđi mramor vrlo specifičnog izvornog uzorka koji postiže vrlo visoku tržišnu cijenu upravo zbog svoje posve rijetke spoljašnosti.

Veselje-Bijelo-drap varijanta sa blago smeđim »špricanim« uzorkom

Adria Grigio u varijantama *Machiato*, *Venato* i *Unito*- bliža kolorativna odrednica bila bi nijansa bijele kave u gotovo posve čistim kamenim ploham.

San Giorgio- Svjetlo smeđa osnova blago isprekidana linijama koje podsjećaju na vodene tokove kakvog tlocrta.

Na koncu evo nekoliko podataka za tehničke sladokusce o generalnim karakteristikama bračkog mramora:

Prostorna masa: između 2500-2650 t/m³
Poroznost: od 0,8% (*Rasotica*) do 8,1 (*Veselje*)

Upijanje vode: od 0,2-2,4%

Čvrstoća na pritisak: od 100-212 MN/m²

Čvrstoća na savijanje: od 12-23 MN/m²

Otpornost na habanje: od 15-33 cm³/50cm²

Tamburaši izvornog bačkog zvuka

»Neven«

Tamburaški sastav »Neven« iz Subotice oficijelno je započeo svoj put danas već davnog 13. ožujka 1995. godine, svirajući gostima nekad čuvenog gradskog restorana »Elza«. »Nesretni« datum njihova osnutka nije imao negativnog utjecaja na ovu skupinu izvrsnih tamburaša koji su se održali skupa sve do današnjih dana, njegujući izvorni melos i zvuk bačke ravnice, istinske koljevke dobre tamburaške glazbe. Kum ovog lijepog imena bio je *Joso Miković* (basprim I), kojemu su se pridružili: *Svetislav Milisavljević* (prima), *Ušumović Petar* (basprim I), *Nikola Sarić* (kontra), *Ištvan Beniš* (begeš), dok je nešto kasnije »bandi« pristupio i *Šime Vujković Lamić* (basprim).

U godinama koje su prošle i večerima koje su često svirkom znali spojiti u budne zore, tamburice »Nevena« oplemenile su brojne bankete, svečane večere, balove i proslave, narodna veselja i prela. Standardna kvaliteta njihove interpretacije ubrzo je nadvisila kavanske okvire, toliko svojstvene svakom bandu na početku. Najljepšu potvrdu glazbenih vrijednosti doživjeli su pozivom za snimanje prigodnih novogodišnjih emisija za potrebe programa TV Novi Sad. Televizijski auditorij imao ih je prilike slušati nekoliko puta u iznimno popularnoj kolažnoj emisiji »U Novom Sadu«, u kojoj su se predstavljali

vojvođanski gradovi i njihovih tamburaši.

Godine 1997. tamburaši »Nevena« uzeli su udio na natjecanju kavanskih sastava, pobijedili na kvalifikacijama u Zrenjaninu, a u velikom finalu, kojemu je bio domaćin Gadžin Han, osvojili visoko drugo mjesto. No, kruna rada ovog sastava očitovala se izlaskom njihovog prvog, i nažalost do sada jedinog, audio zapisa zabilježenog na kazeti i CD-u naslovljenom »Zvuci ravnice«. Kazeta s najpoznatijim pjesmama u izvođenju ovog sastava izvršno je primljena kod najšire publike, što svjedoči, za amaterske prilike, posve solidna tiraža od 3000 primjeraka.

Prema osobnom priznanju svih članova sastava na repertoaru imaju više od 1000 pjesama, a to se uvijek može provjeriti kada po pozivu sviraju u kavani »Dukat« koja se nalazi u sklopu HKC »Bunjevačko kolo« u Subotici. Također iz tog glazbenog mnoštva izdvajaju se dvije pjesme koje su tijekom vremena postale zaštitnim znakom »Nevena« i koje su nebrojeno izvodili za »dušu«. Skladbe »Subotice grade« i »Ne dirajte mi

ravnicu«, pjesme su koje su svojom popularnošću zagazile u legendu, a u izvedbi ovih tamburaša čuje se puni kolorit u bogatstvu zvuka njihovih instrumenata.

Joso Miković: *Oduvijek sam želio svirati s tamburašima koji osjećaju glazbu na isti način poput mene. Svirajući u »Nevenu« ta želja mi se ispunila, uz sviranje i druženje s prijateljima i tamburom.*

Svetislav Milisavljević: *Uživam svirati tamburicu, nastojeći se što više približiti izvornom bačkom zvuku, zvuku ravnice koji njegujemo izvođeci brojne pjesme posvećene kraju iz koga smo potekli.*

Subotica-trans

SUBOTICA-TRANS obavještava cijenjene putnike na međunarodnoj autobusnoj liniji: Subotica - Zagreb, da od 19. 1. 2003. važe nove, niže cijene prijevoza s nizom pogodnosti:

- ▲ djeca do 6 godina voze se besplatno
- ▲ djeca od 6 do 12 godina imaju popust 50% (cijena povratne karte iznosi 1.420 din.)
- ▲ studenti uz prikaz indeksa uživaju popust od 30% (povratna karta je 1.988 din., a u jednom pravcu 1.106 din.)
- ▲ osobe starije od 60 godina imaju popust od 30%

POPUSTI VAŽE ISKLJUČIVO ZA DIREKTNU LINIJU OD SUBOTICE DO ZAGREBA U OBA PRAVCA I VAŽE 30 DANA.

VAŠ SUBOTICA-TRANS

Sportske vijesti

Košarka

Start Goodyear lige

U prvom tjednu listopada, utakmicama prvog kola startala je nova sezona Goodyear lige u kojoj se natječu košarkaške momčadi s prostora bivše zajedničke države. Titulu brani Zadar, nove momčadi su između ostalih Slovan (SLO) i Refleks (SCG), dok je izraelski Maccabi istupio iz natjecanja. Košarkaški recept za poboljšanjem igre, ali i posjete dvoranama, pokazao se pravim rješenjem u protekloj sezoni Goodyear lige, te se može za očekivati još bolji prijam u predstojećoj sezoni 2003-04. Na otvorenju premijerne pobjede su ostvarili Cibona, Split, Zadar, Zagreb, C. Zvezda i Široki.

Nogomet

Hrvatska lovi baraž

Poslije poraza u Bruxellesu od Belgije, izravnog protivnika za plasman na EP u Portugalu 2004, nogometna reprezentacija Hrvatske pokušat će pobjedom protiv već kvalificirane Bugarske (pobjednik skupine), uhvatiti drugo mjesto koje vodi u dodatno razigravanje (baraž). Odlučujuća utakmica igra se ove subote (11.

listopada) s početkom u 20.15 na stadionu Maksimir u Zagrebu, uz izravni televizijski prijenos.

1. HNL

10. kolo, 4. listopada

Slaven B. - Hajduk 1:1
Dinamo-Cibalia 3:2
Rijeka-Kamen I. 1:2
Osijek-Zagreb 5:2
Marsonia-Inker 0:1
Zadar-Varteks 2:2

Tablica: Dinamo 24, Hajduk 22, Inker 15, Kamen I. 14, Slaven B. 13, Varteks 12, Osijek 12, Zadar 12, Rijeka 11, Cibalia 11, Zagreb 9, Marsonia 9

1. liga SCG

7. kolo, 4. listopada

Sartid-Partizan 2:1
Vojvodina-OFK Beograd 0:0
C. zvezda-Budućnost 4:0
Sutjeska-Kom 0:1
Napredak-Obilić 0:3
Hajduk-Borac 2:0
Zeta-Železnik 1:0
Radnički (O) -Zemun 0:0

Tablica: C. Zvezda 16, OFK Beograd 16, Partizan 15, Sartid 15, Železnik 13, Obilić 10, Hajduk 10, Zemun 9

Liga Vojvodine

9. kolo, 4. listopada

Borac (BG) -Glogonj 0:2
Radnički (Sut) -Metalac 2:1
Kozara-Topola 6:0
Krivaja-Vojvodina 1:1
Sloga (E) -Bačka 1901 0:2

Tablica: Radnički (Sut) 22, Glogonj 21, Ml. Borac 1. maj 18, Bačka 1901 16, Vojvodina 16, Polet (R)

Ultimate fight

Cro Cop ekspresno

Najbolji hrvatski borac Mirko Cro Cop Filipović ekspresno je »onesposobio« za daljnju borbu protivnika, meksičkog borca Dos Carasa jr., potrošivši samo 46 sekundi borbe na Pride Bushide spektaklu održanom prošle nedjelje u tokijskoj Saitama Areni. Uspješna »generalka« pred meč karijere u kojem će se 9. studenog boriti s Fedorom Emelianenkom za naslov ultimate fight prvaka svijeta.

Tenis

Šarapovoj prva titula

Teniski svijet ima novi seks simbol u izvorsnoj ruskoj tenisačici Mariji Šarapovoj, koja za razliku od Ane Kurnjikove i osvaja turnire na kojima učestvuje. Šesnaestogodišnja Ruskinja pobijedila je Mađaricu Aniko Kapros (2:6, 6:2, 7:6) u finalu WTA turnira u Tokiju (860.000\$), osvojivši već zarana svoj prvijenac na velikoj sceni.

Stolni tenis

SCG-Hrvatska 0-3

Subotica, 7. listopada. U susretu prvog kola Eurolige za stonotenisačice ženska reprezentacija Hrvatska pobijedila je selekciju SCG maksimalnim rezultatom 3-0.

Pravu poslasticu za ljubitelje vrhunskog stolnog tenisa priredila je Tamara Boroš, »brončana« s posljednjeg Svjetskog prvenstva i jedina Europljanka kojoj je to pošlo za rukom u posljednjih 50 godina.

Relja Dulić Fišer, povratnik u profi tenis

Ljevica me još uvijek sluša

Razgovor vodio: Dražen Prčić

Pravila profi tenisa, kada je u pitanju ranking tenisača na svjetskoj ljestvici najboljih igrača, jedna su od najsuroviji uopće. Svaki rezultat, osvojeni bodovi i dosegnuti plasman, ukoliko se ne obrane ili se pak ne osvoje novi, nestaju u zaboravu sjećanja. Relja Dulić Fišer (29), najveći vojvođanski talent u posljednjih dvadesetak godina uz najbolji svjetski ranking, nakon više od godinu dana pauze od aktivnog igranja odlučio se vratiti profi tenisu. Iz početka...

McEnroe kao uzor

Počinjući životno druženje s tenisom divio sam se jednom od najvećih igrača svih vremena, također ljevorukom, Johnu Mc Enroeu. Njegova teniska univerzalnost, vrhunska igra s osnovne linije i voleja, uz podjednaku uspješnost igre u singlu i dublu (rijetkost) trebala bi biti uzor svim tenisačima.

► U profi tenisu sve počinje od satelita, najnižih ciklusnih turnira na kojemu učešće uzimaju mladi neafirmirani tenisači. Kako Vam je bilo na ždrijebu prvog satelita SCG na kojemu ste se oficijelno vratili profi tenisu?

Moram priznati da sam se osjećao pomalo neugodno, obzirom da su tu bili golobradi igrači i po desetak godina mlađi od mene. Ali, odlučivši se na povratak, morao sam prebroditi i to...

► Na terenu je već bilo mnogo lakše...

U svakom slučaju, jer na terenu se ne gledaju godine već igra. Svjedoci smo mnogobrojnih igrača u »najboljim« godinama koji se svakodnevno ravnopravno nose sa mnogo mlađim protivnicima. Solidnim igrama, uz jedno izgubljeno finale, uspio sam osvojiti prvih sedam »povratničkih« bodova.

► No, cijela priča o povratku profi tenisu započela je početkom ljeta, kada ste maestralno odigrali prvu mađarsku ligu, osvojivši prvo mjesto sa svojom momčadi Tordas-MTK.

Na poziv vlasnika Tordas-MTK-a zaigrao sam i ove godine za momčad u kojoj sam nastupao prošle sezone, ali bez ikakvih igračkih pretenzija jer sam se, ostavivši aktivno igranje, posvetio trenerskom pozivu. Održavši riječ, vratio sam se na teren. Rezultati koji su uslijedili, pobjeda protiv jednog od najboljih mađarskih igrača svih

vremena Noszalya (nekad bio 98. igrač svijeta) i sveukupna titula najbolje momčadi mađarskog klupskog tenisa, uz obećanu podršku vlasnika kluba, promijenili su moju odluku o definitivnom napuštanju aktivnog profi tenisa.

► Čini se da godinu dana provedenih na trenerskoj klupi, osim izbrisanih nebranjениh bodova, nije uopće utjecalo na ljevicu koja Vas je svojevremeno »podigla« do i do danas imponantnog svjetskog broja 320.

Ruka me još uvijek igrački sluša, zahvaljujući aktivnom trenerskom angažmanu za vrijeme kojeg sam svakodnevno sparingirao s talentiranim igračem mlađe generacije Denisom Bejtulahijem, ali još moram raditi na fizičkoj spremi, jer se tijelo odviklo od golemih fizičkih napora koje iziskuju dugi mečevi grčevite borbe za svaki svjetski poen.

► U prvom dijelu profi karijere, prije prekida, penjući se svjetskom ranking ljestvicom odigrali ste brojne međunarodne turnire, pobjeđujući mnoge danas renomirane svjetske igrače.

Izdvojio bih Španjolca Ramirez-Hidalga, danas igrača koji se bliži ulasku u Top 50, s kojim imam pozitivnih 3-1, pa Rumunja Hanesca, također igrača iz prvih 100 s kojim imam pozitivan skor, ali, nažalost, to su samo lijepa sjećanja prošlosti.

► Vašu karijeru krase i jedan »nesretni« rekord od dvanaest izgubljenih finala na satelitima i futuresima zaredom.

Igrajući na svim tim turnirima sve je bilo u redu do finala, a onda noć prije odlučujućeg susreta ne bih oka sklopio, i sutra dan bi na teren izlazio potpuno drugi

igrač. Poslije svakog izgubljenog finala hrabrio sam se da će sljedeći put biti bolje, a novo finale donosilo bi »staru priču«.

► Ipak plijeni vaša upornost, što bi moglo biti uzor mladim tenisačima, kojom ste se i pored brojnih razočaranja vraćali podignute glave na teren. Satisfakciju, makar materijalnu, doživljeli ste u trinaestom finalu osvojivši na banjalučkom Openu vrijednu nagradu automobil Fiat Punto. Za to finale vezana je mala drama, karakteristična za vaše završne turnirske mečeve.

U mnogim izgubljenim finalima obično sam tijekom susreta dobijao prvi set, vodio i na koncu, gubio. U Banja Luci sam gubio set i 4-1 u drugom, na neki način oprostivši se s još jednom neosvojenom titulom, a onda se sve preokrenulo prvi puta u moju korist. Dobio sam drugi i finalni treći set, osvojivši svoje prvo finale i ključeve automobila namijenjenog pobjedniku.

► Nekoliko puta ste bili seniorski prvak države, nastupili ste nekoliko puta u Davis Cup momčadi SCG, a sada ste u ulozi trenera teniske reprezentacije.

Ulogu igrača zamijenio sam trenerskim mjestom u Davis Cup momčadi SCG, jer me privlači rad u trenerskoj struci i mogućnost prenošenja igračkog iskustva na mlađe igrače. Nažalost, porazom protiv selekcije Grčke u nedavnom finalu II Euroafričke skupine SCG se nije uspjela plasirati u viši rang natjecanja.

► Tenisačka budućnost, igrač ili trener?

U najbližoj budućnosti pokušat ću spojiti obje uloge, ali prestankom aktivnog igranja svakako ću ostati uz profesionalni tenis u ulozi trenera (coacha). ■

PETAK ► 10. 10. 2003.

HTV 1

»Kum 2«,
američki film,
HRT 1 u 20.50

07.00 - Vijesti
07.05 - Dobro jutro, Hrvatska
09.05 - Busterov svijet, serija za djecu i mlade
09.35 - Jezik i književnost
10.35 - Zvučnjak
11.05 - Ptice, crtana serija
11.55 - Burzovno izvješće
12.00 - Podnevni dnevnik
12.35 - Zemlja nade, serija
13.25 - Glazbena TV
14.00 - Vijesti
14.15 - Zvezdane staze - nova generacija 7., serija
15.00 - Jezik i književnost
15.30 - Strani jezici
16.00 - Vijesti
16.05 - Zvučnjak
16.25 - Duhovni izazovi
16.40 - Pozivnica
17.00 - Hrvatska danas
17.20 - Među nama
18.20 - Direkt
18.55 - Upitnik, kviz
19.30 - Dnevnik
20.05 - TV Bingo Show
20.50 - Kum 2., američki film
00.00 - Burzovno izvješće
00.05 - Meridijan 16
00.30 - Sport danas
00.40 - Lopovi, film (111')
02.30 - Vrijeme je za jazz: Mirokado orkestar
03.30 - Seks i grad 6., humoristična serija (18)
04.00 - Viseći vrtovi, španjolski film (12) (110')
05.50 - Djeca drugih žena, američki film (87'07)
07.30 - Prijatelji 1., humoristična serija

HTV 2

10.00 - TEST
10.20 - Hitna služba 9., serija
11.10 - 24 (2.), serija
12.00 - Rode, popularno-znanstveni film
12.30 - Pola ure kulture
13.00 - Brisani prostor
13.55 - Djeca drugih žena, američki film
15.25 - Crtani film
15.50 - Vijesti za gluhe
16.00 - Res publica
16.45 - Hugo, TV igra
17.15 - Zemlja nade, serija
18.00 - Panorama
18.30 - Savršeni svijet
19.05 - Prijatelji 1., humoristična serija
19.30 - Glazbena TV
20.05 - CIA, serija
20.50 - Vijesti
21.00 - Seks i grad 6., humoristična serija (18)
21.35 - Zabavni program
22.10 - Napoleon, mini-serija
23.40 - Pregled programa za subotu

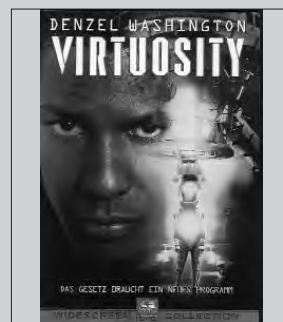
HTV 3

09.00 - TV vodič + turistička središta Hrvatske
09.30 - Zasjedanje Hrvatskog Sabora, prijenos
15.20 - Nogometne kvalifikacije za EP (mladi): Hrvatska - Bugarska, prijenos
17.20 - Sportski program
19.30 - Imenjaci, dokumentarna emisija
20.05 - Crno-bijelo u boji
20.35 - Gradski ritam
21.05 - Zvezdane staze - nova generacija 7., serija
21.50 - Narodni refren
22.20 - Pregled programa za subotu

SUBOTA ► 11. 10. 2003.

HTV 1

»Virtuosity«,
napeti triler,
HRT 1, 20.05

08.00 - Vijesti
08.05 - Marsupilamiji, crtana serija
08.30 - Maska, crtana serija
09.05 - Parlaonica
10.00 - Vijesti
10.10 - Crtani film
10.20 - Medicinski iskorak: dr. Miles Hacker
10.45 - Hitna pomoć za životinje (45')
11.30 - Pričopričalica
12.00 - Podnevni dnevnik
12.30 - Prizma - multinacionalni magazin
13.30 - Kinoteka: Jim Thorpe, američki film
15.25 - Iz antologije Dramskog programa HTV-a: U registraturi
16.40 - Kruške i jabuke - kuharski dvoboj
17.15 - Speleološki putopis
17.45 - Briljanteen
18.35 - Ed, serija
19.30 - Dnevnik
20.05 - Virtuosity, američki film
22.00 - g'lamur:kafé
23.00 - Burzovno izvješće
23.05 - Meridijan 16
23.30 - Sport danas
23.50 - Miami Blues, američki film (18) (oko 93')
01.25 - Kad se nebo ruši, američki film (12) (102'05)
03.10 - Oprah Show (491)
03.55 - Kinoteka: Jim Thorpe, američki film (R)
05.50 - Carstvo divljine (R)
06.15 - Kako napraviti čovjeka, serija (R)
07.05 - Cure u trendu 2., serija (R)

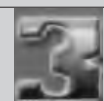

HTV 2

10.00 - TV vodič + turistička središta Hrvatske
12.10 - Ranč kod »Pikove sedmice«, serija za mlade (R)
13.00 - Među nama: Blizanci (26'57) (R)
13.30 - Direkt (R)
14.05 - Julian Rachlin i prijatelji
15.05 - Cure u trendu, serija
15.50 - Ciklus Perry Mason: Žena sumnjive prošlosti, američki TV film
17.30 - Ksena - princeza ratnica 6., serija (12)
18.20 - Oprah Show (491)
19.05 - Cosbyjev Show (7.)

20.05 - Hrvatska - Bugarska, prijenos
22.35 - Napoleon, mini-serija
00.05 - Pregled programa za nedjelju

HTV 3

06.30 - TEST
06.50 - Suzuka: Kvalifikacijski trening Formule 1, pr.
08.05 - TV vodič + turistička središta Hrvatske
19.30 - Carstvo divljine: Otok na kojem je vrijeme stalo
20.05 - Ponovno zajedno - uživo iz Dubrovnika (60')
21.05 - Kako napraviti čovjeka, znanstvena serija
22.00 - Dan idiota, njemački film (18)
23.45 - Pregled programa

NEDJELJA ► 12. 10. 2003.

HTV 1

Trol u Central Parku,
HRT 1, 8.50

07.55 - Vijesti
08.00 - Animanijaci, crtana serija (R)
08.50 - Trol u Central Parku, crtani film (R)
10.00 - Vijesti
10.05 - Mom and Dad Save the World, američki film za djecu
11.35 - Crtani film
12.00 - Podnevni dnevnik
12.30 - Plodovi zemlje
13.25 - Mir i dobro
14.00 - Nedjeljom u 2
15.00 - Vijesti
15.20 - Crtani film
15.30 - Dietpharm - deset zdravih minuta, reportaža
15.45 - Obiteljski vrtuljak
16.25 - Kruške i jabuke - kuharski dvoboj
17.00 - Od pet do sedam - nedjeljno zabavno popodne
19.01 - Cocco Bill, crtana serija
19.15 - LOTO 6/45
19.30 - Dnevnik
20.10 - Tko želi biti milijunaš?
21.15 - Ne dao Bog većeg zla, dramska serija (30')
21.50 - Twin Town, britanski film (12) (oko 96')
23.35 - Meridijan 16
00.05 - Kiss of a Killer, američki film (12) (oko 89')
01.35 - Sunset Grill, američki film (12)
03.15 - Dosjei X (9.), serija
04.00 - Amerika - život prirode (R)
04.30 - Hitna pomoć za životinje (R)
05.15 - Twin Town, film

HTV 2

10.05 - Biblija (R)
10.20 - Putovanja na sveta mjesta: Venecia
10.45 - Portret crkve i mjesta
11.00 - Topusko: Dani kruha, prijenos mise
12.35 - Opera Box
SPORTSKO POPODNE:
14.00 - Suzuka: Formula 1 za Veliku nagradu Japana, snimka (R)
16.00 - Nogometne kvalifikacije za EP 2004: Hrvatska - Bugarska, snimka (R)

17.50 - Rukometna Liga prvaka:
Zagreb - Sandefjord, pr.
20.25 - Talijanska nogometna liga, prijenos
22.20 - Sport danas
22.35 - Hit-depo
00.05 - Pregled programa za ponedjeljak

HTV 3

07.10 - Suzuka: Formula 1 za Veliku nagradu Japana, pr.
12.45 - Zemlja nade, serija
16.30 - Napoleon, mini-serija (3. i 4./4) (R)
19.30 - Kuharice iz Martina, emisija pučke i predajne kulture (R)
20.00 - Cosbyjev Show 7.
20.25 - Frasier 6., humoristična serija (R)
20.50 - Becker 3., serija (R)
21.35 - Na zadatku, humoristična serija (R)
22.00 - Nedjeljom u 2 (R)
23.00 - Pregled programa

PONEDJELJAK ► 13. 10. 2003.

HTV 1

Deep Purple,
koncert,
HRT 2, 22.45

07.00 - Vijesti
07.05 - Dobro jutro, Hrvatska
09.05 - Djeca iz Ulice Degrassi, serija
09.35 - Predškolski odgoj
10.25 - Učilica
10.35 - Mali veliki svijet
11.10 - Životinjski mladunci
11.15 - Jym i Jam
12.00 - Podnevni dnevnik
12.35 - Zemlja nade, serija
13.25 - Glazbena TV
14.00 - Vijesti
14.10 - Zvezdane staze - nova generacija 7., serija
14.55 - Predškolski odgoj
15.20 - Razredna nastava
15.45 - Učilica (R)
16.00 - Vijesti
16.05 - Mali veliki svijet (R)
16.25 - Korijeni - hrvatske manjine u Europi
17.00 - Hrvatska danas
17.20 - Hrvatska kulturna baština: Palača (28'37)
18.00 - Portret umjetnika: Silvio Foretić
18.55 - Upitnik, kviz
19.30 - Dnevnik
20.05 - Portreti koje pamtim: Don Živko Kustić
20.45 - Latinica: Život na kapaljku
22.40 - Meridijan 16
23.05 - Sport danas
23.15 - Frasier 6., serija
23.40 - Filmovi redatelja Otta Premingera: Pali anđeo, američki film
01.15 - Dosjei X (9.), serija
01.55 - Remek-djela svjetskih muzeja (R)

HTV 2

10.00 - TEST
10.20 - CIA, serija (R)
11.10 - Ed, serija (R)
12.00 - Zabavni program (R)
12.25 - Briljanteen (R)
13.10 - Mir i dobro (R)
13.45 - Kućni sveci, američki film (119'16) (R)
15.50 - Vijesti za gluhe
16.00 - Res publica: Religijski kontakt-program
16.45 - Hugo, TV igra
17.15 - Zemlja nade, serija
18.00 - Panorama
18.30 - Refren
19.05 - Prijatelji 1., serija
19.30 - Glazbena TV (R)
20.05 - Zapadno krilo
20.50 - Vijesti
21.05 - Kvalifikacije za EURO 2004., emisija
22.25 - 24 (2.), serija
23.10 - Treće tisućljeće - hvalospjev životu
23.35 - Pregled programa za utorak

HTV 3

09.00 - TV vodič + turistička središta Hrvatske
17.10 - Talijanska nogometna liga, snimka

19.00 - Julian Rachlin i prijatelji (R)
20.05 - Toga divnog studenoga, talijanski film
21.35 - Zvezdane staze - nova generacija 7., serija
22.20 - Svijet mode
22.45 - Deep Purple, snimka koncerta (100')
00.25 - Pregled programa za utorak

UTORAK ► 14. 10. 2003.

HTV 1

U životinjskom svijetu,
HRT 1, 11.15

07.00 - Vijesti
07.05 - Dobro jutro, Hrvatska
09.05 - Pripovjedač, serija za djecu i mlade
09.35 - Prirodoslovlje
10.25 - Učilica
10.35 - Otokar 2003.
10.50 - Športret
11.15 - U životinjskom svijetu
11.55 - Burzovno izvješće
12.00 - Podnevni dnevnik
12.35 - Zemlja nade, serija
13.25 - Glazbena TV
14.00 - Vijesti
14.10 - Zvezdane staze - nova generacija 7., serija
14.55 - Prirodoslovlje (R)
15.45 - Učilica (R)
16.00 - Vijesti
16.10 - Govorimo o zdravlju
17.00 - Hrvatska danas
17.20 - Alpe-Dunav-Jadran
18.00 - Kult., emisija iz kulture
18.55 - Upitnik, kviz
19.30 - Dnevnik
20.05 - Forum
21.30 - Gradski ritam
22.00 - Medicinski iskorak, dokumentarna serija
22.40 - Meridijan 16
23.05 - Sport danas
23.15 - Becker 3., serija
23.40 - Filmovi redatelja Otta Premingera: Whirlpool
01.20 - Dosjei X (9.), serija
02.05 - Njujorčanin, film
03.40 - Visoki ulozi
04.35 - Bert Rigby, baš si budala - američki film
06.05 - Becker 3., serija (R)

HTV 2

10.00 - TEST
10.20 - Zapadno krilo 4., serija (R)
11.10 - 24 (2.), serija (R)
12.00 - Portreti koje pamtimo: Don Živko Kustić
12.30 - Latinica: Život na kapaljku (R)
14.15 - Bert Rigby, baš si budala - američki film
16.00 - Res publica: Normalan život
16.45 - Hugo, TV igra
17.15 - Zemlja nade, serija
18.00 - Panorama
18.30 - Crno-bijelo u boji
19.05 - Prijatelji 1., serija
19.30 - Glazbena TV (R)
20.05 - Saga o Forsyteima, serija
21.20 - Ekipa za očevid
22.10 - 24 (2.), serija
22.55 - Kobna pogreška, američki TV film (12)
00.25 - Vrijeme je za jazz: Hot Club Zagreb

01.25 - Pregled programa za srijedu

HTV 3

09.00 - TV vodič + turistička središta Hrvatske
17.45 - Magazin Lige prvaka
18.15 - Kvalifikacije za EURO 2004., emisija (R)
19.30 - Hrvatska kulturna baština: Palača (28'37) (R)
20.05 - Dogs of War, američki film (12)
21.50 - Zvezdane staze - nova generacija 7., serija
22.35 - g'lamur:kafé (R)
23.35 - Pregled programa za srijedu

SRIJEDA ► 15. 10. 2003.

HTV 1

Kup UEFA:
Hajduk - Grasshoer,
HRT 3, 17.20

07.00 - Vijesti
07.05 - Dobro jutro, Hrvatska
09.05 - Naši neočekivani praznici, serija za djecu
09.35 - Glazbena i likovna umjetnost
09.40 - Grad umjetnosti
10.15 - Stilske figure: Uvod
11.10 - Zapplešimo zajedno
12.00 - Podnevni dnevnik
12.35 - Zemlja nade, serija
13.25 - Glazbena TV
14.10 - Zvezdane staze - nova generacija 7., serija
14.55 - Glazbena i likovna umjetnost (R)
15.00 - Grad umjetnosti
15.35 - Stilske figure: Uvod
15.45 - Učilica (R)
16.05 - Kokice (R)
16.25 - Plonerica
Tina Ujevića
17.00 - Hrvatska danas
17.15 - Svijet poduzetništva
17.55 - Plavo i zeleno
18.25 - Rijeka: More (25')
18.55 - Upitnik, kviz
19.15 - LOTO 7/39
19.30 - Dnevnik
20.10 - Globalno sijelo
20.40 - Poslovni klub
21.05 - Ajmo na stan, dokumentarna emisija
21.40 - Znakovi vremena
22.40 - Meridijan 16
23.05 - Sport danas
23.40 - Filmovi redatelja Otta Premingera: Where the Sidewalk Ends
01.10 - Dosjei X (9.), serija
01.55 - Zamjena, film
03.20 - Snimka koncerta

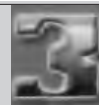

HTV 2

10.00 - TEST
10.20 - Saga o Forsyteima, serija (R)
11.20 - 24 (2.), serija (R)
12.10 - Alpe-Dunav-Jadran
12.40 - Forum (R)
14.00 - Winchell, američki film (12) (102'40) (R)
16.00 - Res publica: Meta - emisija za branitelje
16.45 - Hugo, TV igra

17.15 - Zemlja nade, serija
18.00 - Panorama
18.30 - Kućni ljubimci
19.05 - Prijatelji 1., serija
19.30 - Glazbena TV (R)
20.05 - Sicilijanski klan, francuski film (oko 114')
22.05 - 24 (2.), serija
22.50 - Pregled programa za četvrtak

HTV 3

09.00 - TV vodič + turistička središta Hrvatske
17.20 - Kup UEFA:
Hajduk - Grasshoer,
prijenos
19.35 - Treće tisućljeće - hvalospjev života (R)
20.05 - Nogometni Kup UEFA: MTK - Dinamo, prijenos
22.55 - Životinjski svijet
23.25 - Tajne prirodepisa
23.55 - Pregled programa za četvrtak

ČETVRTAK ► 16. 10. 2003.

HTV 1

Glazbena TV,
HRT 1, 13.25

07.00 - Vijesti
07.05 - Dobro jutro, Hrvatska
09.05 - Kamp 2000., serija za djecu i mlade
09.35 - Egipat
10.35 - Športerica
11.05 - Moja kuća
11.30 - Tristan i Izolda, crtana serija
11.55 - Burzovno izvješće
12.00 - Podnevni dnevnik
12.35 - Zemlja nade, serija
13.25 - Glazbena TV
14.00 - Vijesti
14.10 - Zvezdane staze - nova generacija 7., serija
14.55 - Egipat (R)
15.45 - Učilica (R)
16.00 - Vijesti
16.05 - Športerica (R)
16.30 - Crtani film (R)
16.40 - Biblija
17.00 - Hrvatska danas
17.15 - Žliga i zagrebački štikleci, dokumentarna emisija (R)
17.55 - Trenutak spoznaje
18.25 - Internacional, vanjskopolitički magazin
18.55 - Upitnik, kviz
19.30 - Dnevnik
20.10 - Tko želi biti milijunaš?
21.15 - Brisani prostor
22.05 - Pola ure kulture
22.35 - Burzovno izvješće
22.40 - Meridijan 16
23.05 - Sport danas
01.10 - Dosjei X (9.), serija
01.55 - Kardinal, cijena ljubavi - njemački film
03.25 - Amerika - život prirode (R)

HTV 2

10.00 - TEST
10.20 - Ksenia - princeza ratnica 6., serija (12) (R)
11.05 - 24 (2.), serija (R)
11.55 - Globalno sijelo (R)
12.20 - Ajmo na stan, dokumentarna emisija (R)
12.50 - Rijeka: More (R)
13.15 - Znakovi vremena
14.15 - Klan iz Las Vegasa, američki film (12) (R)
16.00 - Res publica: Ekologija
16.45 - Hugo, TV igra
17.15 - Zemlja nade, serija
18.00 - Panorama
18.30 - Automagazin
19.05 - Prijatelji 1., serija
19.30 - Glazbena TV (R)
20.05 - Životinjski svijet: Mornarički tuljani
20.35 - Tajne prirode
21.05 - Vijesti
21.20 - Hitna služba
22.10 - 24 (2.), serija
22.55 - Triler
23.55 - Pregled programa za petak

HTV 3

09.00 - TV vodič + turistička središta Hrvatske
15.50 - Nogometni Kup UEFA: Hajduk - Grasshoer, snimka (R)
17.40 - Nogometni Kup UEFA: MTK - Dinamo, snimka (R)
19.30 - Plavo i zeleno
20.05 - Sportski program
22.00 - Zvezdane staze - nova generacija 7., serija

STAR TREK

22.45 - Portret umjetnika: Silvio Foretić (R)
23.35 - Pregled programa za petak

FILM TJEDNA

HRT 1, NEDJELJA, 12.10.2003. u 21.50

TWIN TOWN

(britanski film)

Lučki grad Swansea u Walesu. Dva brata, Julian (L. Evans) i Jeremy (R. Ifans) Lewis, po cijele dane besposličare natjerujući se ukradenim automobilima i uživajući lake droge. Žive u zajedničkom domaćinstvu s ocem Fattyjem (H. Ceredig), majkom Jean (D. Botcher) i sestrom Adie (R. Scorgie), koja se prostituira. Nezavidnu obiteljsku situaciju

dodatno pogorša očeva nesreća na poslu i činjenica da očev poslodavac, beskrupulozni poduzetnik Cartwright (W. Thomas), koji je upetljan u preprodaju droge, ne želi Lewisovima isplatiti odštetu. Julian i Jeremy odluče mu se osvetiti...

Debitantski film velškog redatelja Kevina Allena (The Big Tease) crnohumorna je komedija »Twin Town« za koju je Allen, uz Paula Durdena, napisao i scenarij. Žestoka priča o dva brata delinkventa koje svi smatraju blizancima iako oni to nisu, napisana je i režirana u stilu radova britanskog redatelja Dannyja Boylea (Trainspotting), a prepoznatljivost joj daje velški kolorit kako u jeziku, tako i u lokacijama na kojima je snimana. Furiozan ritam i otkvačeni humor nadopunjuju se s klasičnom kriminalističkom potkom i vrlo dobro osmišljenim likovima, te se »Twin Town« doima kao rad puno iskusnijeg autora no što je to Allen bio u vrijeme snimanja. Glavna su atrakcija filma glumčki nastupi Llyra Ifansa (potpisanog kao Llyr Evans) i Rhysa Ifansa u ulogama braće Juliana i Jeremyja koji se osvećuju očevom poslodavcu. Naime, glumci su i u stvarnom životu braća, pa se njihove uigrane interpretacije doista čine vrhunskom »kućnom« zabavom. I dok je Llyr manje eksponiran, Rhys polako, ali vrlo sigurno gradi međunarodnu karijeru (Notting Hill). Od ostalih uloga treba istaknuti Dougraya Scotta (Ever After, Enigma) u netipičnoj ulozi negativca, dok usporedba s filmovima Dannyja Boylea ni ne čudi zna li se da je popularni britanski filmaš izvršni producent Allenovog prvijenca. Dojmljiv spoj furiozne akcije, kriminalističke komedije i socijalne drame, »Twin Town« je reprezentativan film suvremene britanske kinematografije koja je posljednjih godina dala nekoliko svjetskih hitova.

Uloge: Llyr Evans, Rhys Ifans, Dorian Thomas, Dougray Scott, William Thomas, Huw Ceredig, Rachel Scorgie, Di Botcher

Scenaristi: Kevin Allen i Paul Durden

Redatelj: Kevin Allen

Trajanje: 96'

Reagirane na članak »Potpora od vitalnog značaja za hrvatsku zajednicu«, u broju 35 »Hrvatske riječi«, od 26. rujna

Potpora od vitalnih značaja bez neprovjerenih poštara

»Pučka kasina 1878.« zahvaljuje Povjerenstvu Vlade Republike Hrvatske za duženom za potporu Hrvata izvan Hrvatske za dodijeljena sredstva za vrednovanje rada i programa Pučke kasine 1878. Hvala

le vrijedna je odluka da se konačno potpora dijeli osobama sa punim imenom i prezimenom i udrugama direktno i javno. U bliskoj prošlosti određeni samozvani poštarari mnogo su koštali Hrvate u državnoj zajednici Srbije i Crne Gore.

Nacionalno vijeće hrvatske nacionalne manjine u državnoj zajednici Srbije i Crne Gore (u daljem tekstu Vijeće) kako ne bi bilo u budućnosti samo jedno od mogućih natjecatelja za sredstva, trebalo bi na sebi mnogo »poraditi«. Naime, ne mogu se dijeliti svoji vijećnici na podobne i manje podobne i činiti sve da svoje neistomišljenike udalji iz sfere odlučivanja. Javna je tajna da se i hrvatske udruge dijele po

sličnim kriterijima. Osnova na kojoj počiva Vijeće je Forum hrvatskih institucija i organizacija u Vojvodini, koja je ne-registrirana »tvorevina«, a po našem znanju Katolička crkva nikoga nije ovlastila da je zastupa u Vijeću.

Legalitet i legitimitet su stvari koje mnogo puta onaj tko ih nema i ne primjećuje, te uporno okruženju dokazuje kako je »Bogom dan«. Dječje bolesti su normalna pojava. Mnogo se lako izliječe kada bolesnik sluša savjete liječnika i koristi propisane lijekove. U najvećoj je opasnosti onaj bolesnik koji ne vidi svoju bolest.

Za Glavni odbor »Pučke kasine 1878«

Pretplatite se!

TUZEMSTVO

☐ 6 mjeseci – 600 dinara

☐ 1 godina – 1.000 dinara

Dostavite nam kopiju uplatnice i popunite adresu na koju želite da Vam stiže »Hrvatska riječ« svakog tjedna.

Hrvatska riječ

Ime i prezime:

Ulica i broj:

Mjesto i zemlja:

Telefon i e-mail:

INOZEMSTVO

☐ 1 godina – 70 EUR

BANK: VBURYU 22

(Vojvodanska banka a.d. Novi Sad Yugoslavia)

Beneficiary customer:

540101 320 5 NIU Hrvatska riječ,

Trg cara Jovana Nenada 15/II, 24000 Subotica.

**Ovu narudžbenicu i uplatnicu pošaljite na adresu uredništva:
NIU »Hrvatska riječ«, Trg cara Jovana Nenada 15/II, 24000 Subotica
Uplatu izvršiti na broj žiro računa 355-1023208-69**

RADIO SUBOTICA

24000 Subotica
Put Jovana Mikića 12
Tel: 024/55-22-00
Fax: 024/55-19-02

email: radio@radiosubotica.co.yu

- 91,5 MHz cjelodnevni program na srpskom jeziku
- 89,6 MHz cjelodnevni program na mađarskom jeziku
- 91,5 MHz od 19 do 21 sat program na hrvatskom jeziku

SHEMA programa na hrvatskom jeziku

19,00 h
- Najava programa
- Večernji dnevnik
- Agencijske vijesti iz zemlje
- Agencijske vijesti iz RH

19,30 h
»Iz života naših predaka« (ponedjeljkom)
»Sportski vremeplov« (ponedjeljkom)
»Razgovor s povodom« (utorkom)
»Otvoreni studio« (srijedom)

»Galerija« emisija o kulturi (četvrtkom)
Vjerska emisija (petkom)

20,00 h
»Čarolije trpeze« (ponedjeljkom)
»Na proputovanju s nama« (utorkom)
»Putokazi« (srijedom)
»Rock vremeplov« (četvrtkom)

20,30 h
- Vijesti dana
- Pripovijetka Balinta Vujkova
- Hitovi hrvatskih izvođača
- Minute za ljubitelje jazza (petkom)

VETERINARSKI ZAVOD SUBOTICA a.d.

Beogradski put 123
24106 Subotica
Telefon: 024/567-933, 567-984
Fax: 024/567-871, 567-736

KOMPLETNA HRANA ZA ŽIVOTINJE

KOMPLETNE SMJEŠE ZA ŽIVOTINJE:
Smješa IN, Smješa PS 1, Smješa PS 3, PSB Finišer, PSB Starter, Smješa KD,
Smješa TS 1, Favorit P, Premixi, Superi i VETCAN – kompletna hrana za pse.

MILLENNIUM GSM CENTAR

Prodaja i servis mobilnih telefona,
Bežični telefoni, FAX aparati,
Računala i oprema,
Split klima uređaji.

Siemens A35 + Mobiklik
3860 dinara

ČEKOVIMA NA 6 RATA, KREDIT DO 2 GODINE

Prvomajska 6, Subotica - 024 / 551-353 - www.millenniumgsm.co.yu

Cjenik reklamnog prostora

POSLEDNJA STRANA / KOLOR

1/1 = 6.000 dinara
1/2 = 3.600 dinara
1/4 = 2.000 dinara } + 20% p.p.

DRUGA I PREPOSLEDNJA STRANA / KOLOR

1/1 = 5.000 dinara
1/2 = 3.000 dinara
1/4 = 1.700 dinara } + 20% p.p.

UNUTARNJE STRANE / CRNO-BIJELE

1/1 = 3.000 dinara
1/2 = 1.800 dinara
1/3 = 1.300 dinara
1/6 = 700 dinara
1/12 = 450 dinara } + 20% p.p.

Iskoristite popuste!

Za vezane oglase u 4 ili više brojeva odobravamo popust od 20%
SPECIJALAN POPUST ZA GODIŠNJI UGOVOR O REKLAMIRANJU.

NEKRETNINE

NBA
Agencija

Subotica
Braće Radića 6
024 / 554-570
024 / 551-203

za marketing, consulting i sve vrste posredovanja između pravnih i fizičkih lica

KADA KUPUJETE ILI PRODAJETE
OBRATITE SE NAJPOUZDANIJOJ
AGENCIJI SA TRADICIJOM UZ
SLOGAN

99% + *NBA* = 200%

Najsigurnija razmjena nekretnina na teritoriju bivše Jugoslavije!

kolpa-san® **KUPATILA**

stvorena za uživanje
i za ponos

sanitarija i pločice, kade, tuš kade, tuš kabine,
saune, masažni sistemi-vodeni i vazdušni,
bazeni za masažu, nameštaj za kupatila,
ugradni vodokotlići i kupatilska galanterija

Banijska 2, SUBOTICA (u poslovnom centru preko puta FB "PARTIZAN"),

Tel: 024/ 547-274 , 547-886

Novi Sad - Rumenački put 11; 021/518-091
Beograd - Lješka 4; 011/354-8063

